

**FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

JITKA ZLESÁKOVÁ

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE
KATEDRA POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH A ARCHIVNÍHO STUDIA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JITKA ZLESÁKOVÁ

**INVENTÁŘ ARCHIVNÍHO FONDU MÍSTNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU
NOVÁ VES U CHRASTAVY**

**THE ARCHIVAL FUND INVENTORY OF THE NATIONAL COMITEE
OF NOVÁ VES U CHRASTAVY**

Na tomto místě děkuji vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Janu Dobešovi za cenné rady při konzultacích, všem pracovníkům Státního okresního archivu v Liberci, jmenovitě paní ředitelce Mgr. Haně Chocholouškové a Mgr. Marii Burešové za jejich vstřícnost a ochotu, a v neposlední řadě svému manželu Luďkovi a dětem Kateřině a Davidovi za morální podporu.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Liberci dne 14. srpna 2009

ANOTACE

Bakalářská práce se skládá ze 2 hlavních částí.

První část se zabývá historií obce Nová Ves u Chrastavy. Osada Nová Ves byla pravděpodobně založena v polovině 15. století (1. písemná zmínka je z roku 1463). Němečtí kolonisté vybudovali v údolí řeky Jeřice (Görsbach) typickou dlouhou vesnici. Dříve se zde nacházely 4 samostatné osady: Nová Ves (Neundorf), Mlýnice (Mühlscheibe), Růžek (Hoheneck) a Nová Víska (Neudörfel). Propojeny do 1 vesnice byly v roce 1850. Vesnice byla majetkem několika šlechtických rodů – Biberštejnů, Redernů, Albrechta z Valdštejna, Gallasů a Clam-Gallasů. Od 19. století zde bylo mnoho lidí zaměstnáno v místních textilních továrnách. Po 2. světové válce byli němečtí obyvatelé, v souladu s Postupimskou dohodou, odsunuti ze země. Místo nich přišli Češi a byl zde založen národní výbor. Od roku 1980 byla Nová Ves spojena se sousední Chrastavou, ale po 12 letech získala zpět svou samostatnost.

Druhá část obsahuje inventární seznam písemností Místního národního výboru Nová Ves u Chrastavy, jeho vývoj, rozbor, archivní charakteristiku a rejstříky.

Nová Ves (Neundorf) – Mlýnice (Mühlscheibe) – Růžek (Hoheneck) – Nová Víska (Neudörfel) – Jeřice (Görsbach) - fond – inventář – místní národní výbor (MNV)

SUMMARY

The bachelor work is composed of 2 main parts.

The first part deals with the history of village Nová Ves u Chrastavy. The settlement Nová Ves was probably founded in the 2nd half of the 15th century (1st written reference is from 1463). German colonists built in the valley of the Jeřice river a typical long village. At the time 4 settlements occurred there: Nová Ves (Neundorf), Mlýnice (Mühlscheibe), Růžek (Hoheneck) and Nová Víska (Neudörfel). They were associated in 1850 in 1 village. The village was property of several noble houses – Biberštejn, Redern, Duke Albrecht of Wallenstein, Gallas and Clam-Gallas. Since 19th century many people were employed in the local textile factories. After 2nd World War the German inhabitants were expelled from the country, according to the Postupim Agreement. The Czechs came there and the National Committee was founded. Since 1980 Nová Ves was associated with neighbour town of Chrastava, but 12 years after the village got its self-government again.

The second part contains archival fund inventory list of written documentation of the National Committee of Nová Ves u Chrastavy, its evolution, analysis, archival characterization and registers.

Nová Ves (Neundorf) – Mlýnice(Mühlscheibe) – Růžek (Hoheneck) – Nová Víska (Neudörfel) – Jeřice (Görsbach) - fund – inventory – National Committee

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

č.	číslo
ČSL	Československá strana lidová
ČSNS	Československá strana národně socialistická
čp.	číslo popisné
ČSSD	Československá strana sociálně demokratická
evid.č.	evidenční číslo
FNO	Fond národní obnovy
ha	hektar
Ing.	inženýr
inv. č.	inventurní číslo
JZD	jednotné zemědělské družstvo
km	kilometr
kn	kniha
KNV	krajský národní výbor
KSČ	Komunistická strana Československa
kt	karton
m	metr
MěNV	městský národní výbor
MNV	místní národní výbor
ONV	okresní národní výbor
PhDr.	doktor filozofie
s.	strana
Sb.	Sbírka zákonů
SOkA	státní okresní archiv

OBSAH

I. ÚVOD.....	X
I.1.Geografické poměry	X
I.2.Historický a správní vývoj obce do roku 1945.....	X
I.2.1.Epocha Biberštejnů.....	X
I.2.2.Epocha Redernů.....	XVII
I.2.3.Epocha Albrechta z Valdštejna	XX
I.2.4.Epocha Gallasů	XX
I.2.5.Epocha Clam-Gallasů.....	XXV
I.2.6.Obecní samospráva.....	XXVII
I.2.7. První republika a 2. světová válka.....	XXXIII
I.3. Dějiny obce v letech 1945-1980.....	XXXVIII
I.3.1.Obec pod vedením MNV.....	XXXVIII
I.3.2. Pracovní příležitosti v obci, občanská vybavenost a investiční výstavba	LIV
I.3.3. Školství a kultura.....	LVI
I.4. Dějiny obce od roku 1980 do současnosti.....	LXI
I.4.1.Integrace 1980-1992.....	LXI
I.4.2. Dezintegrace a obnovení obecní samosprávy.....	LXIII
II. VÝVOJ A DĚJINY FONDU	LXV
III. ARCHIVNÍ CHARAKTERISTIKA	LXVI
IV. ROZBOR OBSAHU FONDU.....	LXIX
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA	LXXI
SEZNAM PŘÍLOH.....	LXXIII
INVENTÁRNÍ SEZNAM	LXXXII
I. Úřední knihy	LXXXIII
Knihy evidenční.....	LXXXVII
II. Spisový materiál.....	LXXXVII
III. Účetní materiál.....	CI
IV. Ostatní materiál.....	CII
Rejstřík míst.....	CIV
Rejstřík věcný	CV
Poznámky.....	CXI

I. ÚVOD

1.1. Geografické poměry

Nová Ves u Chrastavy je obec v Libereckém kraji, situována mezi obcí Mníšek a městem Chrastava. Skládá se z částí Nová Ves, Mlýnice, Nová Víška a Růžek, které byly dříve samostatnými osadami a do jednoho celku byly propojeny až v roce 1850.¹ Od roku 1854 přibyla část Amerika, od 1875 Brazílie a naposledy od 1894 Nové Město.²

Výměra obce činí 1 234 hektarů (od provedení změny správní hranice v roce 1987, předtím měla o 2 ha méně). Nejvyšším bodem je Novoveský vrch s nadmořskou výškou 511 metrů (m). Průměrná nadmořská výška je 390 metrů (Nová Ves 353 m, Růžek 430 m, Mlýnice 410 m a Nová Víška 365 m).³

Typicky dlouhá vesnice je situována podle silnice, kopírující tok řeky Jeřice, která propojuje Mníšek s Chrastavou a na přilehlých kopcích. Dalším vodním tokem je zde Albrechtický potok, pravostranný přítok Jeřice, protékající Mlýnicí. Mezi silnicí na Mníšek a Mlýnicí se zvedá zalesněný vrch Závětří, nad Brazílií se táhne rozsáhlý Chrastavský les.⁴

1.2. Historický a správní vývoj obce do roku 1945

1.2.1. Epocha Biberštejnů

Kraj na sever od Ještědu nebyl hustě osídlen. Není vyloučeno, že zde byla keltská sídla, odkazuje nás na to název řeky Jizera, prokazatelně keltského původu, přímé důkazy ovšem chybějí.

Do tohoto kraje přišel z východu (z dnešního východního Polska či z Ukrajiny v 8. století kmen Milčanů, který osídlil nejen část dnešního Liberecka, ale i okolí Žitavy a Budyšína. Byli to převážně lovci, zemědělci, zruční hrnčíři a tkalci. Stavěli si chýše napůl zapuštěné do země, rozmístěné do kruhu kolem návsi. Tomuto typu vesnic se říká okrouhlice, na rozdíl od pozdějších německých osad, které byly stavěny kolem cesty, která vsí procházela. Slovanský původ Chrastavy nepopírají ani němečtí historikové, právě tak jako nedalekého Hrádku nad Nisou. Německý název Grottau je zkomolenou podobou slovanského výrazu Grod, tedy hrad,

ohrazené místo. V roce 990 byli Milčané poraženi Franky a ztratili svou samostatnost. Jejich dnešními potomky jsou Lužičtí Srbové. Toto území nebylo do začátku 13. století součástí českého státu. Kraj byl ryze slovanský až do poloviny 13. století. Na pozvání krále Přemysla Otakara II. sem přišly skupiny osídlenců z různých částí Německa, především z okolí Míšně, Drážďan, z Durynska i ze vzdálenějšího Porýní a Flander. Kromě zúrodnování zdejších pustých pohraničních hvozdu začali v okolních horách také s těžbou rud. Ložiska byla poměrně bohatá a rozmanitá. Dobýval se galenit, pyrit, chalkopyrit, z nichž se tavbou získávala měď a stříbro. Koncem 16. století se výnosy snížily a dolování bylo omezováno. Třicetiletá válka těžbu natrvalo přerušila. Pokusy hraběte Clam-Gallase v 70. letech 18. století o obnovení těžby nebyly úspěšné. Přivolaný odborník po rozboru vydatnosti rud konstatoval, že zásoby jsou prakticky vyčerpány.⁵

Většina obcí v okolí byla založena kolem roku 1250. Po příchodu německých kolonistů bylo zdejší původní obyvatelstvo odsouváno do pozadí.

Prvním českým šlechtickým rodem, zakotveným v severních Čechách, byli vedle Markvarticů též Ronovci. Jindřich z Ronova zastával úřad budyšínského purkrabího, jeho bratr Častolov použil v roce 1257 označení „z Frýdlantu“. V současnosti se historické bádání přiklání k tomu, že hrad Frýdlant, právě tak jako nedaleký Lemberk byl založen ve čtyřicátých letech 13. století.

Ronovci ovšem z dějin Frýdlantska poměrně záhy mizí. Zřejmě to souvisí s konfliktem mezi Přemyslem Otakarem II. a římským králem Rudolfem Habsburským, kdy český král hledal na všech stranách spojence pro nadcházející boj. Jednoho takového našel i v míšeňském šlechtici Rudolfovi (Rulkovi) z Bibersteinu. V dochované listině ze 7. února 1278 Rudolf potvrzuje, že za 800 hřiven stříbra koupil od českého krále hrad Frýdlant se vším příslušenstvím a zavázal se k věrným službám králi Přemyslu Otakarovi II. a jeho dědicům, podle zvyklostí země. Jestli Rudolf bojoval na Moravském poli není známo. Rozhodně však v bitvě nepadl, zemřel až roku 1304. Zanechal tři syny, z nichž Jan sídlil na Frýdlantě. Do historie se zapsal vypálením města Nymburk za jakési porušení bibrštejnských práv. Čin prošel bez odvety ze strany krále. Jeho syn Bedřich (Friedrich) se těšil velké vážnosti a dvoře Karla IV. a byl účasten mnoha významných aktů, např. vysvěcení Arnošta z Pardubic na arcibiskupa, položení základního kamene katedrály sv. Víta nebo korunovační jízdy do Říma roku 1355. Za Bedřicha nabyla lenní soustava podoby, kterou si podržela v podstatě po celý středověk. Rovněž byl na hradě Frýdlantu zřízen lenní soud. Bedřich rozšířil své panství v Lužici, ve Slezsku i v Liberci i za cenu četných konfliktů, kdy mu dokonce ve sporu s budyšínskou kapitulou hrozila církevní klatba. Po jeho smrti, a také

po brzké smrti syna Oldřicha se panství ujal další syn Jan III. Přestože byl jedním z nejbohatších šlechticů v zemi, dostal se brzy do konfliktu s králem Václavem IV. o dědictví dvou dolnolužických panství Beeskow a Storkow po svém strýci, která propadla koruně jako odúmrt'. Roku 1383 královské vojsko obsadilo Frýdlant a Janovi nezbylo než zaplatit za obě panství 6 000 kop grošů. Zmíněný konflikt jistě také přispěl k tomu, že se stal významným členem panské jednoty, která se právě na Frýdlantě sešla v dubnu 1399 k jednání.

Frýdlant se stal jedním z opěrných bodů protihusitské koalice v severních Čechách. Jan III. z Biberštejna zemřel roku 1424, kdy už překročil osmdesátku. Jeho dědic, syn Václav zemřel už za tři roky po něm, roku 1427 a tak majetek přešel na dalšího syna Oldřicha IV. Roku 1428 byl Frýdlant zcela vypálen při husitském vpádu. Situaci ještě zhoršilo, když se následujícího roku usadil na Grabštejně husitský hejtman Mikuláš z Kašperka, který pořádal neustále výpady za kořistí do širokého okolí. V květnu 1431 přitáhl k Frýdlantu sám Prokop Holý, ale z dobytí města nakonec sešlo. Město ovšem dlouho uchráněno nezůstalo – 17. března 1432, a o rok později, 20. března 1433 znovu vyhořelo. Oldřich IV. zůstal trvalým odpůrcem husitů a po něm i jeho syn Oldřich V., který se připojil k povstání panské jednoty proti králi Jiřímu z Poděbrad, s jehož vojsky se několikrát střetl. V srpnu 1467 v Lužici, o rok později u Turnova, kde byl tvrdě poražen. Později přešel otevřeně na stranu Matyáše Korvína.⁶

Obec Nová Ves vznikla až v souvislosti s německou kolonizací. Kdy přesně není zcela jasné. Nejstarší písemný doklad pochází z roku 1463. V listině Vladislava Jagellonského datované 3. července 1497 je obec nazývána Newdorf. V zalesněném údolí řeky Jeřice, něm. Görsbach, stál dřevěný lovecký zámek rodu Biberštejnů. V místech dnešního Růžku vznikl později malý statek, kolem něhož vyrostla osada nevolníků, jíž se říkalo „im neuen Dorfe“, tedy v „nové vsi“. Okolní vesnice, například Chrastava, Vítkov nebo Václavice byly téměř o dvě stě let starší.⁷

Biberštejnové udělili nově vzniklou vesnici jako léno. Lenní šlechta, měla v období vrcholného středověku především vojenský význam, její příslušníci byli převážně rytířského stavu. V důsledku postupného vývoje ve vojenství se však stala přežitkem již v 16. století. Na Frýdlantsku se ale lenní systém udržel až do pobělohorské doby. Lenní statky byly prakticky samostatné jednotky v rámci panství, spojené pouze osobou majitele panství, který ovšem rozhodoval jen o důležitějších záležitostech. Řada vesnic zde tak byla v držení lenní šlechty, která zde měla svá obvykle nepřilíš honosná sídla.⁸

Nejstarším známým držitelem Nové Vsi byl pravděpodobně Heinrich von Kyaw, o němž se ovšem nedochovaly žádné další zprávy. Potom Nickel von Reder. Od roku 1463 po dobu

35 let jeho dcera Elisabeth. Rederové byli zemanský rod, který k nám přišel z německého Voigtlandu. Souvislost s pozdějšími Redermy není prokázána.

Roku 1498 byla Nová Ves prodána Heinrichovi (Heinzovi) von Schwanitz. Tomuto rodu patřily také statky v Arnolticích a Poustce.⁹

Za Oldřicha V. se rodová linie Biberštejnů rozdělila na dvě větve: Oldřichovi potomci tvořili větev frýdlantskou, která vlastnila Frýdlantsko a Liberecko s Hamrštejnem, další statky v Horní Lužici a Braniborsku a větev fortskou, jejímž zakladatelem byl jeho bratr Matthias. Rodové třenice mezi příslušníky těchto dvou větví vedly později k vzájemnému přepadávání se na svých statcích a rozepři musel řešit král Ferdinand I.

Oldřichův syn a dědic Jáchym patřil k předním velmožům na dvoře Ludvíka Jagellonského a byl dobrým hospodářem rodového majetku, který se snažil rozmnožit podnikáním. Roku 1521 dal podnět k založení železného hamru v Raspenavě, jehož řízením pověřil Hanse von Schwanitz.

Jeho jediný syn Jáchym II. převzal dědictví roku 1521. Stejně jako jeho otec projevoval toleranci k protestantství a roku 1534 ustanovil ve Frýdlantě prvního luteránského pastora. Kromě toho pokračoval i v úspěšné hospodářské správě, která mu umožnila přikoupit sousední panství Závidov. Roku 1537 získal pro Frýdlant městský znak a privilegium výročního a týdenního trhu. Jáchym II. zemřel roku 1544 bez potomků.

Dědická práva přešla na jeho čtyři strýce. Prvním z nich byl Zikmund, ten ale zemřel už o dva roky později, 1546. Po něm nastoupil Jeroným II., zastávající úřady zemského sudího v Čechách a zemského hejtmana hlohovského knížectví. Za stavovského povstání 1546-47 stál na straně Ferdinanda I., o dva roky později zemřel. Další bratr Jan VI. zemřel už o rok později, 1550, a tak zbyl už jen poslední dědic – Kryštof. Ten nechal provést renesanční přístavbu jihovýchodního traktu frýdlantského hradu a podporoval řemesla. Zdálo se, že bude více než důstojným pokračovatelem dynastie, ale 15. prosince 1551 zcela nečekaně zemřel. Protože neměl potomky, vymřela jím celá frýdlantská biberštejnská větev. Přes silnou snahu vedlejší rodové větve připadla jako odúmrtí královské komoře. Roku 1551 tedy skončila na Frýdlantsku éra Biberštejnů trvající 273 let.¹⁰

Urbář frýdlantského panství, který vznikl zřejmě na přelomu 14. a 15. století informuje o poddanských poměrech na panstvích Biberštejnů. Mimo jiné o rozdělení půdy, poddanských dávkách, existenci kostelů, mlýnů, dvorů, a to i za hranicemi dnešního Frýdlantska.¹¹

Obec Nová Ves patřila nejprve k hamrštejnskému panství, roku 1595 byla začleněna k panství frýdlantskému, přičemž obě výše zmíněná panství náležela Biberštejnům. Název

obce kolísal, můžeme najít názvy Neuendorf, Neundorf nebo Neudendorf. Německé slovo „neun“ – devět, nemá s názvem obce nic společného, spíše jde o to, že se hláska „e“ v němčině občas vynechává. Přesto lze narazit na názor, zda neexistoval svazek devíti vesnic, mezi které patřily Vratislavice, Jeřmanice, Javorník, Vesec, Záskalí, Dlouhý Most a další.¹²

Na území dnešní Nové Vsi se původně nacházely čtyři samostatné osady, z nichž měla každá svého rychtáře: Nová Ves, Růžek, Mlýnice a Novoveská Víska. Do jednoho celku se sjednotily teprve v polovině 19. století.¹³

Nová Ves vznikla kolem původního panského statku.

Růžek, něm. Hoheneck pak na místě původního ovčína Na Růžku údajně stávala dřevěná tvrz zemana Kryštofa von Hoberg, jemuž patřily i další pozemky na Frýdlantsku. Zápis z roku 1581 uvádí, že majitel tvrze má vůči frýdlantské vrchnosti povinnost platit roční poplatek ve výši 12 florinů a 15 krejcarů. O zemanovi se dochovalo velmi málo zpráv. Jisté je jenom datum jeho úmrtí, 20. září 1586, které je vytesáno na pískovcovém náhrobku. Na reliéfu je postava rytíře v brnění s mečem a přilbicí u nohou a kolem postavy čtyři erby. Původně byl náhrobek umístěn v chrastavském kostele sv. Vavřince, v roce 1723 byl upevněn na zeď farní zahrady a roku 1995 byl s pěti dalšími převezen do chrastavského městského muzea.¹⁴

Postava tohoto zemana se objevuje také v nejznámější místní pověsti, „Ztracený prstýnek“. Ta vypráví, že kdysi žil na konci Chrastavy lazebník se svou ženou. Jedné noci byl povolán k zemanovi na Růžek. Jeho žena zůstala doma sama. V tom někdo zatukal na okno. Když otevřela, stál tam podivný zelený mužík a prosil ji, aby šla s ním a pomohla jeho ženě při porodu. Lazebnici se příliš nechtělo, měla strach, ale nakonec souhlasila. Mužík ji odvedl do jakési skály v bažinách. Po zdárném porodu jí vodníková žena dala za odměnu krásný prstýnek, který měl její dům navždy ochránit před bídou. Když se vracela, vodník se sehnul a vhodil jí do zástěry hrst smetí. Lazebnice spěchala, co nejrychleji domů, ale cestou ještě stihla zástěru vyklepat. Když se vrátila, vypravovala svému muži, co se jí přihodilo a zjistila, že se jí ztratil prstýnek, zřejmě se jí smekl z prstu. V tom si oba všimli, že se jí v zástěře něco třpytí. Byly to nepatrné kousíčky zlata, pozůstatky onoho vyhozeného smetí. Za ranního úsvitu se vrátili zpátky k bažinám a hledali prstýnek i zlato, ale už nic nenašli. I těch několik úlomků zlata, které jim zůstaly, však na dlouhou dobu pomohly odvrátit bídu.¹⁵

Další osudy tvrze jsou nejasné. Podle jedné verze byla zcela zničena při požáru a již nikdy nebyla obnovena. Podle druhé verze byla zničena až za třicetileté války a pak chátrala až spadla. Na místě bývalé dřevěné tvrze byl v 19. století postaven hostinec „U loveckého rohu“. Říkalo se, že je v těchto místech několik kilometrů dlouhá podzemní chodba, vedoucí

až k místu bývalé chrastavské tvrze, která stávala poblíž dnešního chrastavského hřbitova a dál až k hradu Hamrštejn. Potvrzeno to ovšem nikdy nebylo.

První zmínka o Mlýnici, něm. Mühlscheibe, pochází až z roku 1593, kdy tu byla velká pila na zpracování dřeva. Roku 1595 byla pila stržena při povodni.

A konečně Novoveská Víška (Neudörfel), která vznikla o něco později než Růžek na místě tří původních selských usedlostí. Jména tehdejších majitelů se uchovala do dnešní doby: Horte Kirchhoff, Merten Zucker a Gallus Arnold. Za třicetileté války byla Víška vypleněna, ale již v roce 1690 tu bylo dvacet hospodářů.¹⁶

Nejvyšším zástupcem vrchnosti býval rychtář, zvaný též šolc nebo šoltés. Sídlil v budově zvané kretschan, z toho pozdější výraz krčma. V této budově skutečně byla hospoda, jež byla jedním ze zdrojů rychtářových příjmů, ale také se zde vedla veškerá úřední jednání. V době zasedání obecní rady visel nad stolem tzv. jurament, rychtářská hůl jako symbol moci. V radě vedle něj zasedali radní, starší obce a písař. Rychtář byl přímo podřízen hejtmanovi panství. Jeho úkolem bylo vybírat poddanské dávky a dohlížet na pořádek v obci. K tomu měl rozsáhlou výkonnou i soudní pravomoc, mohl při výslechu používat různé donucovací prostředky, jako byla například železa na ruce a nohy, osel, veřejný pranýř (stával poblíž kostela), šatlava a další. Nová Ves měla po dlouhou dobu hrdelní právo. Šibenice stávala na obecních pastvinách a její zbytek byl k vidění ještě koncem 18. století.

Nová Ves měla rovněž právo váreční, výčepní, právo pečení chleba a prodeje soli.

Funkce rychtáře bývala většinou dědičná. V 2. polovině 16. století zastával úřad v Nové Vsi Hans Bösemuller (1562-69) a pak jeho syn Paul (1570-93). Na Růžku byl roku 1595 rychtářem Ferdinand Bauhof. I v Novoveské Víšce následovali po sobě rychtáři totožného příjmení - Senze: Christoph, Gottfried, Josef a Anton. Pouze na Mlýnici se zdá, že funkce nebyla dědičná, vystřídali se tu rychtáři J. Neumann, G. Altmann, W. Hartwig, B. Augsten a B. Stärz.¹⁷

Z roku 1555 pochází nejstarší dochovaný zápis v tzv. Schöppenbuchu. Tento méně známý typ knih, které se podobají knihám gruntovním, je typický pro území bývalého frýdlantského a libereckého panství (jejich výskyt je však doložen i z jiných panství). Jedná se o tzv. konšelské gruntovní knihy, v německé literatuře citované jako „Schöppenbücher“ nebo „Schöffnenbücher“. První soupis těchto knih sestavil německý historik Walter Havelka, který uvádí kolem sedmdesáti položek.¹⁸ Naproti tomu Libuše Horáková, která se v druhé polovině 60. let zabývala jejich systematickým výzkumem, jich měla k dispozici jen 36.

Z nich nejstarší dochovaná je právě kniha pro Novou Ves, jejíž zápisy začínají již zmíněným rokem 1555. Vzor konšelských knih je zřejmě z prostředí Horní Lužice. Kromě

bezprostředního sousedství a úzkých hospodářských, kulturních i osobních styků napomohl zřejmě zavedení této instituce zejména ten fakt, že drobná lužická šlechta na zdejším panství často zastávala různé úřady nebo zakupovala lenní statky.

Pokud se týče obsahu, na titulní straně bylo uvedeno, že byla založena z popudu vrchnosti, zastoupené hejtmanem, později správcem panství, za přítomnosti rychtáře a konšelů, jmenovaných vrchností. Za titulní stranou byly uvedeny povinnosti rychtáře a konšelů. Zápisy kupních smluv měly svoji ustálenou formu. V záhlaví byla uváděna jména kupujícího a prodávajícího a předmět koupě, dále poznámka, že zápis byl proveden se souhlasem hejtmana. V případě, že se jednalo o prodej dominikální půdy, byl nutný souhlas majitele panství, připojen na konci zápisu. Nejčastějším předmětem koupě nebo prodeje byl „grunt“ s pozemky nebo jen samotné stavení či samotný pozemek. Nejčastěji se jednalo o dědické koupě, tj. že syn kupoval od otce. Prodej se uskutečňoval i mezi jednotlivými obyvateli vesnice. Předměty koupě byly označovány jako „Auengarten“, „Feldgarten“, „Bauerngut“, „Handgut“ a podobně. Označením „přídavek“ (Beilass) byly myšleny předměty, patřící k hospodářství, jako například různé nářadí, ale i dobytek. Pozornost byla věnována výměnku, tzv. „Ausgedinge“. Koupí určitého statku na sebe totiž dotýčný převzal i závazky vůči výměnkáři.

Od sedmdesátých let 16. století byly na frýdlantském a libereckém panství vedeny současně dvě knihy pro stejné zápisy – knihy gruntovní a knihy konšelské. Gruntovní kniha s názvem „Kontraktenbuch aller Erbkäufer der Herrschaft Friedland“ byla zpočátku jen jedna společná pro všechny obce frýdlantského panství a začínala rokem 1574, čili o devatenáct let později než první novoveská konšelská kniha. Gruntovní knihy pro jednotlivé obce se objevují daleko později. Byly vedeny vrchnostenskými úředníky a ukládány ve vrchnostenské kanceláři.

Rozdílů mezi oběma uvedenými typy knih je několik. Zápisy v konšelských knihách začínají v překladu slovy „Ve jménu Boha (Im Nahmen Gottes) na základě schválení hraběcího gallasovského úřadu v Liberci byla dne... před rychtářským soudem uzavřena dědická koupě“... Za touto úvodní částí následovala celková kupní cena, rozepsána na jednotlivé roční splátky, popis příslušenství a popis výměnku. Na konci zápisu se uvádělo jméno rychtáře a konšelů a také poznámka, že byla koupě rovněž zapsána do vrchnostenské gruntovní knihy.

Na rozdíl od gruntovních do nich byly zapisovány i manželské smlouvy, dědická vyrovnání a další záležitosti.

Zápisy v gruntovní knize začínají přímo jménem kupujícího a prodávajícího. Kupní cena nebývá rozepsána na jednotlivé roční splátky. Pokud šlo o prodej dominikálu, písař zřejmě opisoval do knihy originál smlouvy.

Dále je charakteristické, že zápisy v konšelských knihách mají lepší úpravu a jsou podrobnější, naproti tomu, protože sloužily pro potřebu vesnického soudu, nemají tak krásné vazby, jako většina gruntovních knih.

Konšelské knihy byly zakládány i v době, kdy měla už každá vesnice svoji vlastní gruntovní knihu, vedenou na vrchnostenském úřadě. Zanikly kolem poloviny 19. století po zavedení nových pozemkových knih, kdežto gruntovní knihy používaly soudy až do pořízení nových, zavedených v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století.

V devadesátých letech 19. století shromáždil Zemský archiv v Praze několik tisíc starých gruntovních knih. Konšelské knihy naproti tomu, zůstaly rozptýleny po jednotlivých obecních úřadech, někdy dokonce v rodině posledního rychtáře. Mnohé tak mohly být zničeny, například při požáru nebo povodni, jiné prodány antikvářům a vyvezeny za hranice. Mnohé mohly být zničeny i po roce 1945 z neznalosti.¹⁹

Pro Novou Ves se dochovala tato řada konšelských knih: 1555-1615, 1616-1670(1706), 1690-1710, 1703-1712, 1742-1780.²⁰

1.2.2.Epocha Redernů

Po smrti Kryštofa z Biberštejna se dostavili na Frýdlant královští komisaři, aby podali králi zprávu o stavu panství Frýdlant, Liberec, Hamrštejn a Závidov. Jedním z těchto komisařů byl i Bedřich z Redernu, jemuž patřila ve Slezsku panství Tost, Peiskretcham a Ruppertsdorf. Král ho roku 1554 ustanovil správcem biberštejnských držav a 1558 svolil k odprodeji za částku 40 000 tolarů. Proti prodeji ostře vystupoval Karel z Biberštejna, zástupce lužické fortské větve Biberštejnů, který se domáhal dědických nároků svého rodu. Ještě v roce 1574 sepsal obranu práv, v níž však pominul důvod, proč nebyli jeho příbuzní jmenováni v závěti Kryštofa z Biberštejna jako dědici. Příčinou byla nenávisť v důsledku starých majetkových sporů. Spor se vlekl až do 15. března 1588, kdy se Karel z Biberštejna za sebe a své sourozence zřekl nároků na dědictví za částku 70 000 tolarů.

Rod Redernů patřil k protestantům. Bedřich z Redernu měl se svou manželkou, rozenou ze Schönaichu, deset dětí. Roku 1562 se dočkal se povýšení do panského stavu, které mu přineslo i polepšení erbu a za dva roky nato zemřel. Majetek zdědil syn Kryštof I. Po návratu

z kavalírské cesty do Francie se oženil s Alžbětou Šlikovou a usadil se na libereckém zámku. Roku 1591 zemřel, jeho vdova obdržela odstupné a provdala se za Bedřicha ze Schleinitzu.²¹

Panství se ujal Melchior, nejmladší z Redernů. Po studiích na univerzitě v Heidelbergu a kavalírských cestách do Francie a Itálie se rozhodl pro vojenskou kariéru. Zúčastnil se řady tažení do Uher, Polska a Nizozemí. Po návratu domů se 25. listopadu 1582 oženil s Kateřinou Šlikovou, sestrou své švagrové. Na správě panství se podílel spolu se svým bratrem ještě za jeho života. Podporoval soukenictví a plátenictví i vaření piva. Novým druhem podnikání se stala důlní těžba cínu a mědi u osad Louka a Jizerka. Roku 1584 založil poblíž České Nové Město a udělil mu městská privilegia. Dalšími druhy podnikání ve vlastní režii byly pily, mlýny, poplužní dvory a také papírna, jedna z nejstarších u nás. Se jménem Melchiora z Redernu je také spojena první fáze přestavby gotického hradu, jejímž výsledkem byl vznik tzv. redernského křídla. Na sklonku devadesátých let pak začaly stavební práce na vybudování nového reprezentativního sídla ve stylu italské renesance se sgrafitovou výzdobou fasády a novou zámeckou kaplí. Dokončení v roce 1609 už zajišťovala Kateřina z Redernu. Bohatství plynoucí z hospodářského rozmachu umožňovalo Melchiorovi účastnit se se střídavými úspěchy nákladných tažení proti Turkům. Z toho posledního se už domů nevrátil. Zemřel na zpáteční cestě 20. září 1600 v Německém (Havlíčkově) Brodu.

Manželství Melchiora a Kateřiny bylo devět let bezdětné. Teprve 17. srpna 1591 se narodil syn Kryštof. Závěť Melchiorova určovala manželku jako poručnici nezletilého syna, spolu se dvěma dalšími poručníky – Kryštofem z Fictumu a Hiobem ze Salzu, s nímž se záhy dostala do sporů, které ji stály 6 000 tolarů. Dalších 70 000 tolarů dluhů po sobě zanechal Melchior. Kateřina je však dokázala splatit, částečně ze svého věna, částečně z hospodářských výnosů a částečně z půjček, mj. od libereckých Židů. V soupisu poplatnictva čtrnácti krajů Království českého je mezi nejbohatšími paní z Redernu na šestém místě s počtem 1811 osedlých. Z dochovaných zpráv je zřejmé, že Kateřina byla velmi energická, cílevědomá, ale také tvrdá žena. Proslulé jsou její spory s frýdlantskými měšťany, zejména o právo várečné, které museli řešit i králové Rudolf II. a Matyáš. Naproti tomu liberečtí měšťané s ní vycházeli velmi dobře, a obdrželi od ní různá privilegia. Kromě toho se podílela na výstavbě liberecké radnice, dokončené roku 1604 a zámecké kaple. V letech 1604-6 nechala vystavět několik kostelů a v roce 1607 založila špitály ve Frýdlantě a Liberci.²²

V roce 1595 prodal Franz von Schwanitz Novou Ves za 6 500 tolarů Kateřině z Redernu, která si ji ponechala jako své vdovské léno. Změna majitele obci velmi prospěla. Roku 1612 zde hraběnka nechal rozšířit pivovar, roku 1617 byl vybudován kostel Nanebevzetí Panny Marie, při kterém vznikla farní škola a konečně zde také dala postavit veřejné lázně.²³

Poslední léta svého života pobývala střídavě buď na libereckém zámku se svými sestrami Annou Marií a Elenorou nebo právě na velkostatku v Nové Vsi, kterou si zřejmě velmi oblíbila.

Krátce před svou smrtí nechala roku 1616 svému synovci Albínu Šlikovi statky Nová Ves, Mlýnice, Poustka, Boleslav a Reibersdorf v Horní Lužici. Zemřela 29.července 1617 na libereckém zámku. Dlouho odkládaný pohřeb do redernské hrobky se měl uskutečnit ve Frýdlantě 20. března 1618, ale pro odpor měšťanů se tak nestalo. Místo, kam byla pochována není známo.

Správy panství se ujal její jediný syn, Kryštof II. z Redernu, jehož výchově a vzdělání obětovala Kateřina nemálo úsilí i financí. Studoval ve Zhořelci na latinském gymnáziu a od roku 1604 pokračoval na univerzitě v Heidelbergu, kde se údajně seznámil s Fridrichem Falckým. V polovině září 1607 vyrazil na tehdy obvyklou kavalírskou cestu do Německa a Itálie, na které se zdržel rok a navrátil se do Frýdlantu. V srpnu 1611 dosáhl plnoletosti a převzal dědictví po otci. Matce přiznal, že jí dluží 45 000 tolarů a potvrdil držbu jejích lenních statků. Roku 1612 požádal listem o ruku Magdaleny ze Schafgotschu, ale odpověď mu nepřišla.²⁴

V červnu 1618 se Kryštof střetl, není zcela jasné zda při cvičném šermu nebo v souboji, se svým bratrancem Albínem Šlikem a smrtelně ho ranil. Po jeho smrti se statek v Nové Vsi vrátil do rukou Franze von Schwanitz.²⁵

Po pražské defenestraci se Kryštof z Redernu rozhodl pro účast v povstání proti králi Matyášovi. Zda se přímo zúčastnil bitvy na Bílé hoře není známo. Po vítězství Habsburků se ocitl v táboře poražených. Měl se dostavit před císařský soud, tomu se však vyhýbal a pobýval střídavě na svých statcích na Frýdlantě a v Horní Lužici. V březnu 1621 byl ve Frýdlantě zatčen jeho strýc hrabě Jáchym Ondřej Šlik, který byl jako první z 27 odsouzců popraven 21. června 1621 na Staroměstském náměstí. Kryštof z Redernu popravě unikl. Po konfiskaci frýdlantského a libereckého panství se zdržoval na svém panství Závidov, které se nacházelo v Horní Lužici a jako takové spadalo pod správu saského kurfiřta. Po marné snaze o milost a navrácení majetku od císaře, vstoupil do vojska dánského krále Kristiána. V roce 1627 mu bylo zkonfiskováno i závidovské panství, čímž se stal de facto pansancem. Střídavě pak pobýval na dvoře dánského krále a u jiných českých šlechticů v emigraci, Ladislava Veleny ze Žerotína, Pavla Kaplíře ze Sulevic a hraběte Thurna. V dubnu 1634 se oženil se slezskou šlechtičnou Magdalenou z Hundtu, čímž získal také nový domov, poblíž města Schwerin an der Warte. Jeho novou nadějí se stal švédský vpád do Čech roku 1639. Generál Banér mu roku 1640 vydal patent potvrzující jeho oprávněné držení

dřívějších panství. S ustupujícími Švédy musel však ještě téhož roku svůj majetek i vlast znovu opustit, tentokrát už navždy. Jeho manželka následujícího roku ve Schwerinu zemřela. Další osud Kryštofa z Redernu je nejasný, ale zdá se pravděpodobné, že v roce 1645 už ani on nebyl mezi živými. V tom roce se do Frýdlantu vrátili Švédové na další čtyři roky, ale nikdo už se o svůj majetek nepřihlásil.²⁶

I.2.3.Epocha Albrechta z Valdštejna

Dne 4. dubna 1621 obsadil Valdštejnův vojenský oddíl zámek a město Frýdlant. Albrecht z Valdštejna si tak pojistil uvolněné frýdlantské panství, na které mu císař Ferdinand vydal 21. dubna 1621 zástavní list. O rok později mu udělil frýdlantské i liberecké panství v léno a 16. července 1622 byla uzavřena kupní smlouva, kterou Valdštejn za částku 150 000 zlatých získal celé dominium. Frýdlantští měšťané i panští úředníci měli brzy poznat, že jim nastanou mnohem tvrdší časy než za Redernů. Valdštejn totiž odebral městům Frýdlantu a Liberci várečné právo a pohrozil tvrdými tresty za porušování zákazu. Kromě toho byl 6. května 1624 vydán zákaz činnosti protestantských kněží. Novým katolickým děkanem byl jmenován Baltazar z Waldhausenu²⁷ a rekatolizací byl pověřen komisař „in spiritualibus“ Jan Tiburtius Kotva z Freienfeldu.²⁸ Do vesnic začaly přicházet rekatolizační komise, složené z jezuitů a ozbrojenců, které nutily lidi, aby se vzdali luteránské víry po předcích a přijaly katolickou víru. Za této situace odešly za hranice, především do Slezska a Lužice stovky lidí. Z celého libereckého panství odešlo asi 3 800 lidí. Z Nové Vsi odešlo do exilu 168 osob, z Mlýnice 24.²⁹

V srpnu 1622 prodal Valdštejn Novou Ves za 20 000 florinů Jakubu von Heisternovi, jednomu ze svých věrných.³⁰ Období třicetileté války znamenalo pro celé Frýdlantsko, po počátečním hospodářském rozmachu za Albrechta z Valdštejna, těžcím z válečné konjunktury, hluboký úpadek a ztráty na životech i majetku.

I.2.4.Epocha Gallasů

Po Valdštejnově sesazení, v lednu 1634, přitáhl na Frýdlant Matyáš hrabě Gallas z Pompo, pán na Freyenthurnu a Materellu, potomek italské šlechty, usazené v jižních Tyrolích. Liberecké a frýdlantské panství získal císařskými rozhodnutími ze dne 6. května a 8. srpna

1634 jako odměnu za klíčovou úlohu, kterou sehrál ve spiknutí proti Valdštejnovi, kterému původně vděčil za svůj vojenský vzestup. Jeho kariéra byla strmá, roku 1627 byl povýšen do stavu říšských svobodných pánů, později říšských hrabat a v roce 1634 získal inkolát v Čechách. Jemu také jako novému lennímu pánovi přísahal věrnost novoveský leník Jakub von Heistern. Gallas se stal sice majitelem rozsáhlého majetku, ovšem skutečnou správu vykonávat nemohl, zuřila třicetiletá válka a hrabě jako vrchní velitel císařské armády byl nucen bojovat se Švédy. V listopadu 1639 se vzdal své funkce, ale roku 1643 byl znovu povolán. Cílem bylo vypudit Švédy ze Žitavy. Při této příležitosti Matyáš poprvé od roku 1634 navštívil svá panství. Krátce se sem pak ještě vrátil několikrát, ovšem od roku 1644 byla na zámku usídlena švédská posádka generála Wittenberga. Matyáš Gallas s ním byl nucen uzavřít jakýsi separátní mír, švédský generál se zaručil, že bude panství chránit před válečnými škodami a za to si nechal vyplatit 32 000 tolarů. Švédové odtáhli z Frýdlantu až 7. října 1649, tedy rok po uzavření vestfálského míru a dva roky po smrti Matyáše.³¹

V roce 1651 byl vypracován „Soupis poddaných podle víry“, na základě patentu českých místodržících ze 16. listopadu 1650, který nařizoval všem vrchnostem pořídit soupis obyvatel na základě příslušnosti ke katolické víře a do šesti týdnů jej prostřednictvím krajských hejtmanů odeslat místodržitelské kanceláři. Přiložený formulář měl být zárukou jednotného vypracování. Kromě poddaných měla být též evidována vrchnost, patrimoniální úřednictvo, měšťané královských i poddanských měst a svobodníci, u nekatolíků s poznámkou, zda je či není naděje na obrácení na katolickou víru. Na konci soupisu měla být přiložena zpráva o stavu far, kostelů, kaplí zádušního majetku, dávek a obročí a zprávy o postupu rekatolizace a o válečných škodách. Před ukončením akce vydala místodržitelská kancelář 3. června 1651 další patent, který nařizoval pouze sumární výkaz nekatolíků. Na frýdlantském panství, kde se ještě stále dochovaly zbytky lenní soustavy, byly dva druhy vesnic, tzv. úřední Amptsdörfer, které byly přímo podřízeny vrchnosti a lenní, též manské (Lehensdörfer, Mannschaftsdörfer), které byly vrchností v léno propůjčeny leníkovi.³² Z tohoto soupisu vyplývá, že roku 1651 odmítlo přijmout katolickou víru z celkem 195 osob 24 sedláků, 14 chalupníků a 4 zahradníci, tj. 42 lidí. Na Mlýnici z celkového počtu 11 chalupníků (s 30 dalšími osobami v domácnosti) odmítalo 6.³³ Mnoho lidí ovšem přijalo katolictví jen naoko, dál tajně vyznávali víru luteránskou. Krajem putovali lesní kazatelé, kteří kázali v noci na lesních pasekách a vykonávali tajně náboženské obřady.³⁴

Jakub von Heistern na počátku roku 1655 těžce onemocněl a uchýlil se na Lemberk, ke své provdané dceři. Tam po třech měsících zemřel. Léno v Nové Vsi poté spravovala skoro třicet let vdova Sibylla von Heistern. Roku 1665 byl původně dřevěná stavba sídla

velkostatku přestavěna na kamennou budovu. Sibyllina dcera Mechtild se provdala za příslušníka rodu Pachtů, na kterého pak připadla správa.³⁵ Dodnes se zachoval rodový erb Pachtů z pískovce, který býval umístěn nad vstupní branou velkostatku. Jsou to vlastně 2 zcela stejně velké erby 120 x 120 cm, z nichž jeden byl umístěn zvenku a druhý zevnitř. Po pozdějším požáru byly oba erby sejmuty. Jeden je dnes ve vstupní hale chrastavské městské knihovny, druhý v zasedací síni obecního úřadu v Nové Vsi.³⁶

Na zemském sněmu, který se konal v letech 1652-1653 bylo rozhodnuto, by každý kraj ustanovil tzv. vizitační komisi, která měla za úkol přezkoumat majetek všech osedlých, tj. poddaných podléhajících dani. Berní rula pro kraj Boleslavský (Frýdlantsko a Liberecko se staly součástí tohoto kraje až v poslední čtvrtině 16. století, předtím byly spravovány z lužické Žitavy) vznikla činností východočeské stavovské komise, která vizitovala vedle toho i Chrudimsko, Kouřimsko, Hradecko a Kladsko. Komisi tvořili opat cisterciáckého kláštera v Plasech Kryštof Tengler za stav duchovní, Kryštof Karel Přehořovský z Kvasejovic za stav panský, Bernard Šmerovský z Lidkovic za stav rytířský a staroměstský radní Maxmilián de Cara z Rosenetu za stav městský.³⁷ Podle zápisu vizitační komise, je půda v Nové Vsi klasifikována jako neúrodná. Je zde 19 sedláků, 9 chalupníků a 20 zahradníků. Rozbořených selských stavení, tzv. poustek 6 a zahradnických poustek 7. Půda na Mlýnici je hodnocena jako „role prostřední“, chalupníků je zde 11 a rozbořená chalupnická stavení 3.³⁸

Frýdlantské panství převzal z pověření nezletilých synů a vdovy Stephan Rathmüller von Rathmüll. Po nabytí zletilosti se správy ujali dva synové, František Ferdinand Ignác a Antonín Pankrác. Roku 1662 došlo k rozdělení dědictví, přičemž Frýdlantsko připadlo Antonínu Pankráci, který ho ovšem roku 1674 prodal svému bratrovi a jeho druhé manželce Johanně Emerentianě rozené Gaschin von Rosenberg za 390 000 zlatých.³⁹

Za vlády Františka Ferdinanda Ignáce hraběte Gallase došlo na panství na přelomu let 1679-1680 k nevolnickému hnutí pod vedením řasnického kováře Andream (Ondřeje) Stelziga. Poddaní si stěžovali na několika peticemi přímo u císaře Leopolda I. na nadměrné roboty, nucený nákup a prodej zboží, daň ze soli a zejména na „člověčenství“ (nucené holdování a slib poslušnosti vlastníkovu panství). K protestním akcím se přidaly téměř všechny vesnice frýdlantského a libereckého panství i sousedních panství grabštejnského a leberského, s výjimkou Chrastavy, Hrádku a Andělky a také frýdlantští a liberečtí měšťané. Císař nařídil boleslavskému krajskému hejtmanovi Volfu Hartmannovi stížnost prošetřit. Vzbouřenci měli i svého advokáta, Heinricha Patzenhauera, hraběte Gallase ve sporu zastupoval profesor Funcken. Byla ustanovena vyšetřovací komise a k uklidnění situace povoláno vojsko generála Haranta. Akce však neměla předpokládaný úspěch, císař

vydal v březnu 1680 patent, jímž zakazoval poddaným obracet se se stížnostmi přímo na něho a několik vzbouřenců, mezi nimiž byl i advokát Patzenhauer zatčeno a krátkodobě uvězněno. Andreas Stelzig poté vyvolal novou vlnu odporu v září téhož roku. Mezitím už byl zažehnut mohutný proces selských rebelií na mnoha dalších panstvích - na Litoměřicku, Žatecku, Plzeňsku, Loketsku, Rakovnicku, Chrudimsku a Hradecku. Zatímco však původci celé selské bouře, frýdlantští poddaní, vyvázli poměrně lehce, v dalších krajích čekala na 47 rebelů šibenice. Andreas Stelzig byl zatčen v roce 1681 a odsouzen k deportaci v pevnosti Ráb. Podařilo se mu sice utéct zpět a skrývat se, pak byl ale znovu chycen a z libereckého vězení deportován roku 1687 opět do Rábu na nucené práce, kam ho posléze následovala i jeho manželka. Tam se jeho stopy ztrácí. Poddaní svého cíle dosáhli jen částečně, protože i když císař vydal 28.června 1680 robotní patent, známý jako pardubická pragmatika, stanovující základní robotní povinnosti na tři dny v týdnu, byl tento patent na mnoha panstvích porušován.⁴⁰

František Ferdinand Ignác a jeho manželka Emerentiana byli horlivými katolíky a snažili se v tomto duchu působit také na své poddané. Krom jiného usilovali o plné obsazení far katolickými faráři, ale také o obnovu tradičního poutního místa v Hejnicích, které za protestantských Redernů téměř upadlo v zapomnění. Roku 1691 sem pozvali řád františkánů, podpořili výstavbu kláštera a pozdější velkolepou přestavbu chrámu. František Ignác se již uskutečnění všech těchto plánů nedožil, zemřel roku 1697 a byl jako první uložen k věčnému odpočinku v rodinné hrobce Gallasů v hejnickém kostele, rok předtím dokončené. Jeho syn Jan Václav Gallas (1669-1719) byl politicky nejvýznamnějším členem rodu. Na frýdlantském panství byl prakticky neznámý, protože budoval svou kariéru na císařském dvoře. Nejprve byl císařským komořím, roku 1704 vyslancem v Anglii, od roku 1707 v Nizozemí. V roce 1709 zastupoval císaře při mírových jednáních po válce o španělské dědictví. V roce 1711 byl jmenován zplnomocněným vyslancem v Londýně a o dva roky později u papežské kurie. Zlatým hřebem v jeho vzestupu mělo být jmenování místokrálem v Neapoli roku 1719, jenže tam po pouhých třech týdnech zemřel a byl také pohřben, pouze jeho srdce bylo převezeno a uloženo do rodinné hrobky v Hejnicích.

Správu panství po celou dobu synovy nepřítomnosti vykonávala jeho matka Johanna Emerentiana s energií, jíž připomínala svou protestantskou předchůdkyni Kateřinu z Redernu. Jan Václav vedl velmi nákladný život, mnoho peněz spotřeboval na reprezentaci u dvora a stavbu pražského paláce, přičemž veškeré finance mu obstarávala matka. Kromě toho Emerentiana postupně odkupovala statky od lenní šlechty a zcelovala tak panství.⁴¹

Na Frýdlantsku se lenní systém poměrně dlouho udržel, jeho zánik nastal až v pobělohorském období. Původně zde bylo 21 lenních vesnic (Andělka, Arnoltice, Boleslav, Bulovka, Černousy, Dolní Odříš, Dolní Višňová, Habartice, Háj, Heřmanice, Jindřichovice, Krásný Les, Loučná, Nová Ves, Pertoltice, Poustka, Předlánce, Raspenava, Dolní Řasnice, Srbská a Ves). Ty byly však postupně odkupovány držiteli frýdlantského panství mezi lety 1574 – 1720.⁴²

24. dubna 1712 prodal rytíř Johann Joachim von Pachta Novou Ves s kostelem, panským statkem, rychtou, mlýnem, ovčínem, pilou a krčmou hraběti Janu Václavu Gallasovi za 69 500 florinů.⁴³ Nová Ves byla poté připojena k libereckému panství. Ale již 22. května přenechala hraběnka statek vrchnímu inspektorovi panství Karlu Christianu Platzovi von Ehrental.⁴⁴ Tento nesmírně ctižádostivý syn libereckého soukeníka vstoupil již v mládí do panských služeb jako písař. Za znamenité služby, zejména tvrdé způsoby, jakými dokázal vybírat od poddaných povinnosti byl rychle povyšován a již roku 1690, ve svých 27 letech se stal hejtmanem libereckého panství, brzy poté vrchním hejtmanem a nakonec hlavním inspektorem. V lednu 1702 získal šlechtický přídomek „von Platz und Ehrental“ a o čtyři roky později byl povýšen do rytířského stavu. Kromě toho si přišel na slušné peníze, takže si mohl zakoupit panství Skřivany-Myštěves a později získal od Gallasů ještě Vítkov. Pro své opravdu tyranické způsoby, mezi něž náleželo například zbičování za sebemenší maličkost se stal rychle nenáviděným v celém kraji. Když v roce 1722 zemřel (podle určitých indicií měl být otráven) dostal se do místních lidových zkazek. Kdykoliv pak venku zuřila bouře nebo sněhová vánice, vyprávěli si lidé, že někde v lese u Oldřichova v Hájích nutí čert Platze, aby rozřezával pilou balvany. Po Platzově smrti jeho majetek připadl opět Gallasům a Nová Ves byla přičleněna zpět k libereckému panství.⁴⁵

Hraběnka Emerentiana vychovala také svého vnuka Filipa Josefa, jehož matka zemřela pouhý rok po jeho narození a otec Jan Václav se zdržoval v cizině. Zemřela roku 1735 92 letech a byla jako třetí členka rodu uložena hejnické rodinné hrobce.

Filip Josef Gallas byl velmi dobrým hospodářem, pronajímal půdu za slušné ceny. Roku 1725 vydal směrnice pro práci městských rad, kde stanovil i jejich odměnu. Roku 1726 koupil panství Lemberk od původem holandského rodu Bredů a tím vytvořil souvislý komplex čtyř panství: Frýdlant – Liberec – Grabštejn – Lemberk.

Z Tereziánského katastru se lze dozvědět, že se v Nové Vsi v roce 1757 nacházel zámek, 2 soukenické valchy, koželužna, koptárna, mlýn o 3 kolech s pilou, všechny na nestále vodě a rybník. Dále škola a farní kostel se 678 věřícími. Bonita půdy byla hodnocena číslem 7,

z celkové 8stupňové škály. Na Mlýnici žilo celkem 16 hospodářů, bonita půdy zde měla stupeň 8, čili nejhorší. Dále zde byl panský mlýn o 2 kolech na nestálé vodě⁴⁶

Slibný ekonomický vývoj byl přerušen dvěma slezskými válkami (1740-42, 1744-45) a zejména sedmiletou válkou (1756-63). Jejího konce se už Filip Josef nedožil, zemřel 23. května v Českých Budějovicích, kam se uchýlil před postupujícími Prusy. Protože neměl potomky, rod Gallasů jím vymřel. Jejich éra trvající 123 let, v níž kraj okusil hrůzy třicetileté války, následné rekatolizace a sociálního útisku patřil pro kraj k těm nejtěžším.⁴⁷

I.2.5.Epocha Clam-Gallasů

Podle závěti Filipa Josefa Gallase byl dědicem po smrti manželky Anny Marie určen její synovec, svobodný pán Kristián Filip Clam s podmínkou, že on i jeho potomci připojí ke svému jménu také jméno Gallas a budou užívat i gallasovský erb. Protože dědic byl v době úmrtí Anny Marie ještě nezletilý, ujal se správy dědictví jeho otec Jan Christian baron Clam, povýšený roku 1759 do hraběcího stavu.⁴⁸

Doba, v níž se Kristián Filip Clam-Gallas ujímal roku 1770 své vlády byla poznamenána těžkou hospodářskou a sociální situací po přestálých válkách a všeobecným neklidem. Mezi lidmi se začala šířit zvěst o údajném zlatém patentu, vydaném císařem Josefem ke zmírnění robotních a daňových povinností. Na počátku bylo povstání ve východních Čechách, vedené rychtářem Antonínem Nývlttem ze Rtně v Podkrkonoší roku 1775. Na Frýdlantsku došlo k letní vzpourám v červenci. 29. července 1775 se sedláci srotili kolem Liberce. Správce panství se jim snažil domluvit, aby se rozešli. Někteří skutečně poslechli, ale v Ruprechticích byla skupina obzvláště tvrdohlavých rebelů, zvláště prý z Nové Vsi a Mníšku. Zachoval se zápis výpovědi Josefa Herziga z Nové Vsi, který byl považován za iniciátora.⁴⁹ Několik vůdců povstání bylo převezeno k soudu do Mladé Boleslavi a odsouzeno k několika letům žaláře. Protože revolty probíhaly izolovaně v jednotlivých vesnicích, umožňovalo to vrchnosti s pomocí přivolané vojenské asistence odpor bez většího krveprolití potlačit.

Dne 7. srpna 1775 se do Frýdlantu dostavila císařská komise, aby vyšetřila stížnosti poddaných. Na podzim téhož roku byl v Mladé Boleslavi slavnostně vyhlášen robotní patent, k němuž se měli poddaní vyjádřit. V dalších letech pak probíhaly úpravy poměrů a roku 1781 bylo nevolnictví zrušeno. Kraje se citelně dotkla také další válka s Pruskem, o dědictví bavorské, kdy vojáci rabovali sýpky a pole. K větším válečným škodám ale nedošlo. Konečně roku 1797 postihl Frýdlant další ničivý požár, z něhož se však město poměrně rychle vzpamatovalo.

První hrabě Clam-Gallas se, tak jako jeho předchůdci, projevil jako dobrý hospodář. Pozornost věnoval vedle dalších zavedených odvětví také lázním Libverda, kde s rodinou rád v létě pobýval. Roku 1800 pořídil všem svým zaměstnancům jednotnou uniformu, ve které sám občas vykonával obhlídky svého panství. Důkazem jeho kulturnosti může být i zpřístupnění hradních prostor veřejnosti v roce 1801.

Podobný styl při řízení panství převzal také syn Kristián Kryštof Clam-Gallas (1805-1838). Ten se stal mecenášem hned dvou malířů ze zdejšího kraje – Josefa Führicha a Josefa Quassiera, jimž umožnila studia na uměleckých školách v Praze, Vídni a Itálii. Druhý jmenovaný umělec pak vytvořil mnoho portrétů rodu Clam-Gallasů pro rodovou galerii. Hraběnka Josefa, rozená Clary-Aldrigenová, byla proslulá příznivkyně umění a zejména obdivovatelka hudby Ludwiga van Beethovena.

Napoleonské války se Frýdlantska zprvu nedotýkaly přímo, pokud pomineme hospodářské důsledky, jakými byl pokles odbytu textilního zboží, vzrůstající drahota, případně vojenské odvody. Ale začátkem roku 1813 zasáhly kraj válečné události naplno. V březnu toho roku byly na Frýdlantsku rozmístěny rakouské jednotky, aby čelili vstupu nepřátel do země od severu. V červnu se objevily v Chrastavě francouzské a polské pluky. V polovině srpna vypršelo příměří a 16. srpna se strhla bitka u Kunratic a Frýdlantu. Den poté 17. srpna Francouzi a Poláci generála Jana Nepomuka Umiňského Frýdlant obsadili. Početný oddíl Francouzů se ukryl v opevněném statku v Dolní Chrastavě a vzal do zajetí asi tři sta rakouských vojáků. Po neúspěchu ve Slezsku se ale ze země stáhli.⁵⁰

Období po ukončení válek charakterizuje především rozmach průmyslu. V mnohých domácnostech mělo předení a tkaní z ovčí vlny tradici již od 17. století. V roce 1825 se v Nové Vsi zabývalo předením nejméně 88 osob. V této době však začaly vyrůstat první textilní továrny přestavbou bývalých mlýnů na řece Jeřici. V roce 1832 zde byla vybudována přádelna bavlny firmy Johann Hanuš, o čtyři roky později přádelny Altschul a Franz Ansorge a roku 1838 Adalbert Franke. Kromě přádelen tu byla i malá manufaktura na zpracování mědi.⁵¹

Dekretem Prezidia zemského gubernia ze dne 31. srpna 1835 bylo s účinností od 1. ledna 1836 nařízeno psaní obecních a farních kronik ve všech městech a obcích trhovských, významnějších vesnicích a na farních úřadech. Toto nařízení ve 14 bodech stanovilo, do jaké knihy, jakým jazykem a co má být psáno (měly to být události významné pro obec, zvyky, obyčeje, slavnosti, vzácné návštěvy, životopisy významných osobností, přírodní jevy, křtiny, svatby, úmrtí, počty obyvatel, a podobně, naproti tomu celostátní události jen se vztahem k obci).⁵² A tak byla i v Nové Vsi založena počátkem roku 1836

obecní kronika („Chronik der Gemeinden Neundorf, Mühlscheibe, Hohenecke und Neudörfel“), do níž byly retrospektivně zapsány dějiny obce od roku 941 do roku 1835. Další zápisy potom následovaly každý rok až do roku 1867, kdy bylo popsáno všech 516 stran, v knize obsažených.⁵³ Zda potom byla založena kronika další není jisté, ovšem s největší pravděpodobností se nedochovala.

V letech 1839-48 podnikalo po kraji loupeživé výpady asi dvacet banditů. Jejich vůdcem byl jistý Hans Schwab, přezdíváný Hammer. Když byl dopaden a oběšen v mladé Boleslavi, převzali velení Andreas Doubek a Filip Krause. Jejich řádění učinili konec četníci, kteří odhalili v roce 1852 Krauseho úkryt a na útěku ho smrtelně postřelili. Podobně dopadl o rok později i Doubek.⁵⁴

Revoluční rok 1848, který uvedl do pohybu značnou část tehdejší Evropy, se nevyhnul ani habsburské monarchii. Císař pod tlakem slíbil vydání ústavy, zrušení cenzury a poddanství a celkové uvolnění poměrů. Revoluční nálady dorazily i na Frýdlantsko. Aktivita se projevovala zejména ve vytváření národních gard – dobrovolných sborů na ochranu majetku a bezpečnosti. Ve Frýdlantu i v Novém Městě pod Smrkem se jejich základem stali členové starých střeleckých spolků.⁵⁵

Také v Chrastavě byla 8. března 1848 na špičku radniční věže upevněna 14 loktů dlouhá bílá vlajka s nápisem „Constitution“. Na náměstí se shromáždil jásající dav. Příští den byla ustanovena národní garda, do níž se přihlásilo 150 mužů. Jejich velitelem se stal místní továrník Karel Seidl. Gardisté hlídali městskou šatlavu a udržovali obecní pořádek. I v Nové Vsi byla založena samostatná organizace, která měla 58 členů.⁵⁶ V dubnu 1848 vydal hrabě Eduard Clam-Gallas, toho času císařský důstojník, bojující v severní Itálii, poselství k poddaným, v němž vyzýval obyvatele ke klidu a ujištění, že po svém návratu bude pečovat o jejich blaho. Poddaní se zde mohli vykupovat z roboty již od roku 1844, ale málokdo této možnosti využil. Jednak po neúrodě z posledních let mělo jen málo lidí potřebnou finanční částku a navíc sílilo přesvědčení, že poddanský systém bude zrušen do několika let, bez náhrad.⁵⁷

I.2.6. Obecní samospráva

Po rozehnutí kroměřížského sněmu byl sice obnoven absolutismus, ale staré patrimoniální uspořádání padlo – byly zrušeny roboty a poddanství a v roce 1850 se konaly obecní volby, které určily představitele obecní samosprávy. Prvním zvoleným starostou v Nové Vsi se stal

Ferdinand Kratzer, původem z Hejnic. Kromě svého úřadu stihl obstarávat i hospodu a obchod s bavlněnými látkami a byl to prý také nadaný muzikant.⁵⁸

Od počátku roku 1850 byly také ustanoveny nové úřady, nahrazující dosavadní vrchnostenskou správu. Byla to okresní hejtmanství, okresní soudy a finanční úřady.

Roku 1850 byly osady Mlýnice, Růžek a Nová Víska spojeny s Novou Vsí v jednu politickou obec.⁵⁹

V roce 1855 došlo v Čechách k další reorganizaci, kdy zahájily činnost smíšené okresní úřady, jimž podléhala politická i soudní správa. Chrastava se stala sídlem okresu, k němuž patřilo dvacet obcí, mezi nimi i Nová Ves. V tuším režimu padesátých let nebyly uspořádány žádné další volby a samosprávné orgány zůstávaly zakonzervovány v původním složení z roku 1850. Národní gardy byly zcela zrušeny, zůstaly jen původní střelecké spolky.⁶⁰

Kromě politických změn nastala nová doba i v technickém pokroku. V letech 1854-57 byla vybudována okresní silnice Mníšku do Chrastavy, procházející celou Novou Vsí v délce 6 067 metrů. Celková částka za výstavbu činila 23 000 florinů.⁶¹ Roku 1859 byla zprovozněna železniční trať z Liberce do Žitavy, protínající Chrastavu. Roku 1875 pak byla dokončena trať z Liberce přes Mníšek do Frýdlantu.⁶²

23. června 1866 vpadli do země Prusové, se kterými rakouská monarchie svedla bitvu u Hradce Králové, jednu z nejkrvavějších bitev na našem území. Poblíž Dolního Vítkova padl při přestřelce první rakouský voják, příslušník 5. husarského pluku Josef Czom. Přímo Novou Vsí procházely v následujících dnech desetitisíce vojáků, ale nejen to – byli zde též v hojném počtu ubytováni. Kontribucím se nevyhnula žádná z okolních obcí. Pokud někde došly zásoby, musela příslušná obec nakoupit vše potřebné ze svých prostředků v Sasku. Přímo na statku v Nové Vsi byl ubytován princ Albrecht Pruský se svým štábem, v celé obci pak asi 6 700 mužů a 3 420 koní. To vycházelo v průměru 30-40 vojáků na každý dům. Vojáci požadovali stravu až pětkrát denně, tabák i krmivo pro koně. Prušští vojáci za pár dní způsobili škody, které byly později vyčísleny na 8 100 florinů.⁶³

U obchodníka Antona Ditricha byl ubytován jistý důstojník von Rädern, který tvrdil, že je potomkem frýdlantského rodu Redernů, jehož poslední člen Kryštof II. musel odejít do exilu. Plukovník prohlašoval, že jestli Prusko ve válce zvítězí, jeho král mu sídlo předků vrátí. Ovšem po válce se nic takového nestalo.⁶⁴

Po rakouské porážce u Hradce Králové se Prusové vraceli z vítězného tažení opět přes Frýdlantsko a na mnoha místech docházelo k drancování, krádežím a násilnému zabavování, především cenných věcí, hodin, zbraní i peněz. Teprve 16. září kraj konečně opustili poslední pruské jednotky.. Mezi neúspěšnými vojenskými veliteli byl i hrabě Eduard Clam-Gallas,

který musel čelit i soudnímu řízení, v souvislosti s jeho velením. Soud jeho jméno nakonec očistil, přesto jeho vliv v kraji znatelně poklesl.⁶⁵

Neúspěchy monarchie v zahraniční politice a katastrofální finanční situace byly příčinou pádu neoabsolutismu. Roku 1867 byla přijata nová ústava, zavádějící rakousko-uherský dualismus a řada dalších zákonů, přinášejících celkovou částečnou liberalizaci. Uvolnění politické situace umožnilo mimo jiné rozvoj spolkového života, ve městech i na venkově.

Od roku 1869 patřila Nová Ves pod správní okres Liberec.

Nejčastějším místem nejrůznějších spolkových schůzí byly hospody, jejichž počet jistě nejen v Nové Vsi neustále narůstal. Na počátku 20. století jich bylo v obci šestnáct.

Nejznámější z nich byly tyto:

„U čarostřelce“ čp.156

„U hrušně“ (Zum Birnbaum) čp.13

„Protěž“, později přejmenovaná „U koruny“, čp.148

„Ranní slunce“ (Zur Morgensonne), čp.173

„U rakouského císaře“, po vzniku ČSR přejmenovaná na „Lipový dvůr“, čp.58

„Na novém světě“, čp. 176

„Luční údolí“

„Zelené údolí“

„U pošty“

„U přehrady“

Rovněž počet zájmových spolků byl více než slušný.

Spolek válečných veteránů sdružoval bývalé účastníky válek v Itálii a Prusko-rakouské.

Saatgänger bylo společenství mladých mužů, kteří se sdružovali na rituálech, jež měly zajišťovat dobrou úrodu. Někdy se konaly i polní mše s posvěcením faráře.

V roce 1862 vznikl mužský pěvecký sbor, k němuž roku 1921 přibyl vlastní orchestr.

Roku 1868 byl založen Sbor dobrovolných hasičů.

V roce 1878 vznikl spolek na pomoc chudých školáků, kterým se staral o stravu a skromnou vánoční nadílku, zvaný Schulkreuzvervein.

1887 byl založen tělovýchovný spolek, který si v roce 1920 vybudoval svépomocí vlastní hřiště a tělocvičnu.

1892 byl založen cyklistický spolek, který pořádal společné výlety po okolí.

V tom samém roce vzniklo konzumní družstvo, svépomocný spotřební spolek, zajišťující svým členům nákup cenově výhodnějších potravin a dalšího zboží.

Roku 1895 byl, v souvislosti se stále se rozmáhajícím dělnickým hnutím na Frýdlantsku i Liberecku, založen Spolek textilních dělníků, při němž vznikl samostatný pěvecký, tělovýchovný a cyklistický spolek.

V roce 1897 byl založen Svaz Němců v Čechách, jehož smyslem byla výchova k německému patriotismu a udržování folkloru.

Ve stejném roce vznikly ovocnářský a zahrádkářský spolek a bylo rovněž založeno takzvané zemědělské kasino.

Konečně roku 1902 byla ve vsi založena Kampelička (Raiffeisen).

Také péče o chudé částečně pokročila. Kromě výše zmíněného dobročinného spolku Schulkreuzverein, byla už o dva roky dříve, tedy 1876 zřízena obecní pastouška, tzv. Gemeindehaus, v budově bývalé školy. Kromě bytů obecních zaměstnanců, učitele a policajta zde byli ubytováni ti nejchudší obyvatelé, na náklady obce. V roce 1893 dům vyhořel, snad po úmyslném žhářském útoku. O rok později byl postaven nový, v němž kromě nájemníků byla od roku 1902 i kancelář obecního úřadu, pošta a záložna. Obec vedla i vlastní fond pro chudé.⁶⁶

První škola byla v obci zřízena při místním kostele. První písemná zmínka o ní je z roku 1634. V roce 1781 byla postavena nedaleko hřbitovní zdi nová škola, v níž se vyučovalo až do roku 1872. V roce 1874 byl položen základ nové školní budovy, která byla slavnostně otevřena 7. května 1876. Zpočátku se vyučovalo ve třech třídách, později přibývaly další. Roku 1913 měla zdejší škola už 6 tříd.⁶⁷

V druhé polovině 19. století se Nová Ves rozrostla o tři nové části. Kromě osad Růžku, Mlýnice a Vísky, vznikla nejprve kolem roku 1854 osada Amerika, na kopci napravo nad silnicí na Mníšek. Roku 1875 pak byly postaveny domky druhé osady, zvané Brazílie. Tyto dvě osady postavili vystěhovalci do zámoří, kterým se podařilo vydělat dost peněz a vrátit se s nimi zpět domů. Osady pak byly pojmenovány podle zemí, odkud se navrátili. Třetí část tvoří domy, které byly roku 1894 postaveny v proluce mezi domy dřívější zástavby a nazývá se Nové Město.⁶⁸

Novou Ves v průběhu její existence trápily opakovaně povodně na řece Jeřici. Ze starých záznamů lze zjistit, že záplavy postihly obec v letech 1595, 1723, 1767, 1804, 1858, 1861, 1880, 1888.⁶⁹ Povodně bývaly nejčastěji v létě, po bouřkách a přívalových deštích. Největší povodeň pak přišla na Frýdlantsko a celou oblast Jizerských hor v létě 1897, jako takzvaná stoletá voda, tedy v době, kdy nebyly ještě zdaleka zaceleny všechny rány povodně z roku 1888. Podle záznamů panovalo celé jaro i část léta poměrně suché počasí. Ale od 17. července začalo ve vyšších polohách Jizerských hor vydatně pršet. V podstatě přšelo až do konce měsíce, denní vodní srážky se pohybovaly v rozmezí 22-32 mm a 28. července napršelo za jeden den dokonce 53 mm vody. V noci z 28. na 29. července nastala průtrž mračen,

na Jizerce spadlo za 24 hodin 300mm a na Nové Louce dokonce 345 mm vodních srážek. Tento evropský rekord nebyl dosud překonán.

Následující dopoledne 29. července vystoupily vody z břehů řek a proudily do údolí. Výškové rozdíly mezi horními a dolními toky činily okolo 300 m. Velký spád a rychlost by byly za normálních okolností zmírňovány mnoha vodopády. Tentokrát však byly rašeliniště a lesní půda nasáknuty vodou po vydatných deštích. Navíc silné poryvy větru zbavily vodní zátěže i jizerskohorské smrky, zadržující ve svých větvích velké množství vody, které byly rovněž odváděny do mohutného proudu, valícího se do údolí. Jizera, Kamenice, Černá i Bílá Desná, Lužická i Černá Nisa, Smědá i Jeřice se proměnily v mohutné toky, v nichž se valily obrovské balvany, stromy, a jak procházely jednotlivými vesnicemi, také zbytky mostů, lávek a domů. Práce v továrnách byla zastavena a zcela přerušena byla doprava na všech tratích i poštovní a telegrafní spojení. Ztráty na životech se na české straně odhadují asi na 120 lidí a nepočítaně zvířat.⁷⁰

Do Nové Vsi povodeň dorazila v noci 30. července a o její síle svědčí skutečnost, že strhla šest mostů, osm lávek, zničila úplně tři domy a mnoho dalších těžce poškodila. Kromě toho podemlela úsek okresní silnice z Nové Vsi do Chrastavy v délce šedesáti metrů⁷¹.

V celém kraji však byly škody odhadnuty na 3 340 000 rakouských korun, což byla tak značná suma, že o ní jednala i vídeňská říšská rada. Z Prahy pak dorazila komise, již vedl zemský místodržitel hrabě Coudenhove, aby se na místě přesvědčila o skutečném rozsahu škod. Místodržitele doprovázeli okresní hejtman z Jablonce a Tanvaldu a místní starostové a podnikatelé. Byla ustanovena komise, s úkolem prošetřit příčiny vzniku povodní, která však po krátkém pobytu odcestovala, aniž by vyslovila nějaký jasný závěr.

Proto se místní podnikatelé dohodli v průběhu roku 1899 na založení „Vodního družstva pro regulaci vodních toků a stavbu údolních přehrad v povodí Zhořelecké (Lužické) Nisy pro město Liberec a zemské okresy Jablonec nad Nisou, Chrastavu a Frýdlant“, jehož ustavující shromáždění se uskutečnilo 7. ledna 1900 v libereckém sále „Reichenberger Hof“. V čele tohoto „vodního družstva“ stanul Carl Zimmermann, majitel textilní továrny ve stráži a výbor se skládal z mnoha významných osobností, mezi kterými nechyběl hrabě František Clam-Gallas. Již na tomto zasedání se zrodila myšlenka smělého projektu výstavby přehrad, jež měly do budoucna regulovat vodní stavy. Projekt se opíral o zkušenost s podobnými přehradami, které vznikly v posledních dvou desetiletích v Porýní, Vestfálsku a Slezsku. Družstvo získalo pro svůj projekt předního německého odborníka na stavbu přehrad. Byl jím Otto Intze, profesor na technice v Cáchách. Otto Intze se stal hlavním tvůrcem projektu stavby šesti vodních děl, tvořících navzájem závislý vodohospodářský systém. V povodí

Lužické Nisy měly být vybudovány přehrady na Harcovském potoce v Liberci (výstavba v letech 1902-1904), na Černé Nise v Bedřichově (1902-1906), na Fojteckém potoce ve Fojtce u Mníšku (1904-1906), na Albrechtickém potoce v Mlýnici u Nové Vsi (1904-1906), na potoce Jeřici u Oldřichova v Hájích a na Mšenském potoce ve Mšeně u Jablonce nad Nisou (1906-1910).⁷²

V povodí Jeřice měly tedy být vybudovány tři přehrady: Fojtka, Mlýnice a v Oldřichově v Hájích. Přehrada Fojtka byla vybudována v letech 1904-1906 na stejnojmenném potoce u obce Mníšek. Přehradní těleso, postavené do oblouku s poloměrem zakřivení 175 m, je vysoké 16 m nad základem, dlouhé 146,2 m v koruně a zadržuje vodu v údolní nádrži o objemu 323 000 m³. Zhotovitelem přehrady byla vídeňská firma H. Rella a synovec. Stavební práce byly zahájeny počátkem května 1904 a zkolaudována byla v červenci 1906. Finanční náklady dosáhly 460 000 rakouských korun.

Rovněž přehradu Mlýnice postavila výše jmenovaná firma. Práce na ní byly zahájeny v červenci 1904 výkopem základu. Na podzim toho roku byla zhotovena podkladní betonová vrstva a položena první vrstva zdiva přehradního tělesa. Celé dílo bylo dokončeno na jaře roku 1906 a 14. září téhož roku zkolaudováno. Celkové náklady činily 659 000 rakouských korun. Tato přehrada tížného typu, postavená do oblouku s poloměrem křivosti 200 m, je vysoká 22 m nad základem, dlouhá 159 m v koruně a zadržuje vodu v údolní nádrži o celkovém objemu 271 000 m³. Součástí vodního díla jsou také vodoměrné profily, potřebné pro řízení manipulací s vodou v nádrži a šterková přehrážka nad nádrží. Slouží téměř výhradně k zadržování povodňových průtoků, a tedy k ochraně níže ležícího území před záplavami. Voda v malém zásobním prostoru umožňuje nadlepšování průtoků v období sucha. Za více než sto let provozu nebylo nutné provést žádný větší technický zásah, což platí i pro přehradu ve Fojtce. Nutné je pouze odstraňování sedimentů. Vedle pravidelného čištění šterkové přehrážky, umístěné asi 1 kilometr nad přehradou, bylo nutné vytěžit sedimenty i z nádrže při jejím vypuštění, a to v letech 1956 a 1973.

Obě přehrady mají svůj význam z hlediska ochrany před povodněmi, ale pouze do té chvíle než voda začne proudit přelivy i v koruně hráze. Poslední ze tří vodních děl v povodí Jeřice, přehrada v Oldřichově v Hájích nebyla bohužel nikdy realizována. Původně měla být tato přehrada postavena v návaznosti na dokončenou výstavbu přehrad Fojtka a Mlýnice po roce 1906. Údolní nádrž s objemem 500 000 m³ měla zadržovat povodňové průtoky jak z vlastního Oldřichovského potoka, tak z Jeřice, převáděné sem štolou dlouhou asi 1 km. Ovšem Vodní družstvo v Liberci se dostalo do finančních problémů a záměr se nepodařilo uskutečnit.⁷³

Začátek 20.století zastihl tedy Novou Ves jako rozvíjející se obec. V roce 1902 zde bylo již sedm přádelen, mlýn, parní pila, cihelna, pletárna punčoch, brusírna skla, výrobní mýdla a pivovar. Novoveský pivovar měl již v té době dlouhou historii. Pivo se zde vařilo prokazatelně nejméně od roku 1589. Za Kateřiny z Redernu byl v letech 1612-13 rozšířen. Až do roku 1852 spravovali pivovar majitelé velkostatku. Roku 1901 zde byl zaveden parní pohon. Od roku 1889 fungovala místní pošta, v roce 1902 byl zřízen také telegrafní úřad.⁷⁴

V letech 1903-5 mělo být zahájeno vybudování elektrické železniční trati, vedoucí z Chrastavy údolím Jeřice přes Novou Ves do Mníšku. Stavba však z finančních důvodů nikdy započata nebyla.⁷⁵

Z výsledků sčítání lidu roku 1900 lze vyčíst, že Nová Ves se všemi osadami měla 1809 obyvatel, z toho 1790 Němců. V samotné Nové Vsi bylo 1326 obyvatel a 212 domů, na Růžku 229 obyvatel a 45 domů, na Mlýnici 135 obyvatel a 26 domů a konečně v Novoveské Vísce 119 obyvatel a 29 domů. Sčítání lidu z roku 1910 uvádí 1814 lidí, z roku 1921 celkem 1500 obyvatel, z toho 80 Čechů.⁷⁶

Vyhláška císaře Františka Josefa o mobilizaci, vylepovaná 26. července 1914, zastihla většinu lidí uprostřed žní. Z Nové Vsi narukovalo na frontu 381 mužů.⁷⁷ Většina německých obyvatel byla ovšem přesvědčena o brzkém vítězství Rakouska-Uherska a jeho spojence Německa. Brzy začaly docházet první zprávy o padlých i o skutečných poměrech na frontě. Konec války byl v nedohlednu a i na civilisty doléhaly válečné útrapy. Veškeré zemědělské práce museli zastat ženy, děti a starci. Téměř veškerá výroba se musela přeorientovat na válečnou produkci. Brzy se začal projevovat katastrofální nedostatek potravin i dalšího běžného spotřebního zboží. Kvalita chleba se zhoršila – jen 70% tvořila pšeničná nebo žitná mouka, zbytek byl nahrazován moukou kukuřičnou nebo bramborovou. Už v roce 1915 byly zavedeny potravinové lístky na chleba a mouku, později též na cukr, tuky, kávu, sůl, mýdlo, petrolej a uhlí. Ženy stály před obchody dlouhé hodiny ve frontách a vůbec nebylo jisté, zda se jim podaří aspoň něco koupit. Rozmáhal se prodej předraženého zboží pod rukou a lichva, za což sice hrozily pokuty i vězení, ale to příliš nepomáhalo. V létě 1918 se zásobování zcela zhroutilo a lidé toužili po míru za jakoukoliv cenu.⁷⁸ Na frontě padlo 78 občanů Nové Vsi. Jejich jména byla zvěčněna na pomníku obětí 1. světové války.⁷⁹

I.2.7. První republika a 2. světová válka

Vyhlášení samostatné Československé republiky 28.října 1918 v Praze znamenalo pro většinu obyvatel zdejšího regionu těžký úder. Naprostá většina se cítila být německy mluvícími příslušníky vládnoucího národa velkého státu a teď se z nich rázem stala národnostní menšina nového státu. Čeští Němci vyhlásili již o den později 29.října 1918 v Liberci samostatnou autonomní oblast s názvem Deutschböhmen v jejímž čele stál hejtman Londgmann von Auen. Nová československá vláda nemohla samozřejmě strpět, aby bylo odtrženo české historické území od republiky, proto rozhodla o vojenském zásahu. Nad ránem 16. prosince pronikly československé oddíly do Liberce a obsadily všechna strategická místa. Odtud pak postupovaly směrem na Frýdlant, Chrastavu a do dalších měst a obcí. Po uzavření mezinárodních mírových smluv roku 1919 se počet vojenských jednotek snížil a k 1.6.1920 byly odtud staženy úplně a umístěny do Liberce.⁸⁰

Německé obyvatelstvo tu samozřejmě nadále výrazně převládalo. Když byla v listopadu 1919 zřízena v Chrastavě česká menšinová škola, požádali rovněž Češi z Nové Vsi, aby jejich obec zřídila aspoň jednu českou třídu. V tom jim bylo vyhověno, od 1. září 1921 byla česká třída otevřena v domě č. 93. Do školy docházel český učitel Miloš Halama z Chrastavy. Výuka však byla sabotována, několikrát se stalo, že třída byla zamčena a klíč se ztratil. Teprve po zásahu policie došlo k nápravě. Ve 30. letech tu vyučoval Václav Jakšl. Počet žáků kolísal mezi deseti až dvaceti.

V roce 1920 byl založen Svaz německé vesnické mládeže a obnovila se i většina předválečných spolků.

10. října 1926 byl poblíž školy slavnostně odhalen pomník obětem války, na kterém byla zvěčněna jména všech 78 mužů, padlých na frontě. Pomník byl zřízen z peněz vybraných z veřejné sbírky, která vynesla celkem 29.000 korun.⁸¹

Roku 1926 bylo také započato s vybudováním nového hřbitova. Ten původní, z roku 1617, umístěný vedle kostela, již dávno kapacitně nepostačoval. Nový prostor byl získán na poli nedaleko fary, zabaveném pozemkovou reformou. Práce trvaly zhruba jeden rok a celková částka vyšla na 158.928,24 korun. Do nákladů byly započítány práce, drobné stavby, kříže, sochy, podstavce, vodní pumpa, akáciová alej i vysvěcení. První, kdo spočinul na novém hřbitově k věčnému odpočinku, byla 83letá Francziska Seibtová, a to 1. listopadu 1927.⁸²

V letech 1933-1938 sepsali Anton Franz Ressel a Wilhelm Hermann obsáhlou monografii „Geschichte der Gemeinde Neundorf“, pojednávající na 400 stranách téměř encyklopedicky vyčerpávajícím způsobem o historii i současnosti, přírodních, společenských, hospodářských a kulturních poměrech v Nové Vsi.

První poválečné roky byly poznamenány velkou bídou většiny obyvatel. Nedostatek potravin a nevhodná skladba průmyslu, spolu se stoupajícími cenami zboží vedl k velké nespokojenosti již tak zjitřeného obyvatelstva. Vlády ČSR přijaly řadu opatření ke zmírnění situace. V říjnu 1920 umožnil dovoz obilí ze zahraničí zavést volný prodej pečiva. Koncem července 1922 bylo přidělové hospodářství úplně zrušeno. Také průmysl se těžce vzpamatoval. V kraji převládající textilní výroba ztratila rozsáhlý trh rakousko-uherské monarchie. Vývozu bránila konkurence francouzská, anglická a italská a zavedení ochranných cel většiny států. Nezaměstnanost se stala jedním z největších poválečných problémů. Od roku 1924 se však situace postupně stabilizovala, nová československá měna zpevňovala a některým podnikatelům se podařilo proniknout na zahraniční trhy.⁸³

Od roku 1926 provozoval soukromý dopravce Wörfel ze Cvikova autobusovou linku od chrastavského nádraží k novoveskému hostinci „U čarostřelce“. Od 1. května 1929 začal jezdit pětkrát denně autobus na trase Liberec – Mníšek – Nová Ves – Chrastava a zpět.⁸⁴ Postupně se zvyšoval počet českých obyvatel v pohraničí, tedy i v Nové Vsi. Většina z nich sem přišla z vnitrozemí za prací jako textilní dělníci, menšina jako státní zaměstnanci. Nejvíce Čechů bydlelo na Růžku.⁸⁵

20. ledna 1930 zemřel ve Frýdlantě poslední mužský potomek rodu Clam-Gallasů, hrabě František(1854-1930), jediný syn Eduarda Clam-Gallase a Klotildy, rozené z Dietrichsteina. Byl to údajně velmi vzdělaný a zároveň skromný muž, který podporoval činnost různých spolků - hasičů, turistů, sportovců, vlastivědných badatelů, vojenských vysloužilců. Štědře přispíval na charitu a činnost Červeného kříže. Po řadu let byl rovněž patronem několika kostelů , mezi jinými i novoveského kostela. Roku 1882 se oženil s Marií hraběnkou Hoyosovou(1858-1938), s níž měl celkem sedm dcer: Christiane (1886-1947), Eleonore (1887-1967), Eduardine (1889-1970), Gabriele(1890-1979), Marii(1893-1959), Clothilde (1898-1975) a Sophii (1900-1980). Šest z nich se provdalo, jen Clothilde zůstala svobodná a stala se tak poslední nositelkou rodového jména. Hluboké roztrpčení přinesla starému hraběti zejména pozemková reforma. Zásah do velkostatku o výměře 31 600 hektarů byl pro hospodaření panství osudový. V letech 1919-1929 vyvlastnil stát 16 679 ha lesních pozemků z celkových 27 813 ha. Pro sídlo správy státních lesů musel rovněž postoupit zámek v Liberci. Rovněž byla zkonfiskována zemědělská půda některých velkostatků, mimo jiných i v Nové Vsi. Stát zaplatil hraběti náhradu 250.000 korun. Od 1. dubna 1926 se stal novým majitelem novoveského statku Josef Novák z Dobrovic u Mladé Boleslavi. Clam-Gallasům zůstaly jen poplužní dvory, které nikdo nechtěl, Dětrichov a Dolní Oldříš. A rovněž zámky Frýdlant, Lemberk a Grabštejn, které bylo potřeba nákladně udržovat. František však přesto

na okolní svět nezanevřel. Na záměcku v Černousích poskytoval domov nezaopatřeným dětem. Regionálním badatelům zpřístupnil bohaté historické fondy písemností, které zkatalogizoval a uspořádal Dr. Josef Bergl. 6. ledna 1930 postihla hraběte mrtvice a o čtrnáct dní později zemřel. Jeho pohřeb se stal velkou událostí. Pohřební průvod z Frýdlantu do Hejnic, kde byla rodová hrobka Clam-Gallasů, sledovaly početné davy lidí. Před rakví byl nesen obrácený erb, na znamení toho, že rod v mužské linii vymřel. Vdova Marie se po pohřbu uchýlila do Vídně, kde zemřela o osm let později. Její ostatky pak byly převezeny do Hejnic a též uloženy do rodové krypty.⁸⁶

Vymřením rodu Clam-Gallasů jako by zmizely staré dobré časy, kdy soužití Čechů s Němci sice leckdy skřípalo, ale stále ještě bylo snesitelné. Po nástupu Hitlera k moci přibývalo příznivců odtržení Sudet od českého území a jejich začlenění do Německa. To se projevovalo zejména při obecních volbách v průběhu 30. let, kdy stále více nejen novoveských občanů odevzdávalo svůj hlas Henleinově Sudetoněmecké straně. Po podpisu Mnichovské dohody se Sudety staly přímou součástí Velkoněmecké říše. Chrastava se ocitla v prvním pásmu, které mělo být vyklizeno v prvních říjnových dnech. Většina českých obyvatel se v několika dnech přestěhovala do vnitrozemí.

6. října 1938 přijel do Chrastavy Adolf Hitler. Na náměstí se konala vojenská přehlídka a většina obyvatel svého vůdce nadšeně vítala. (Malá skupinka nespokojenců byla pro jistotu přechodně zavřena v Lidovém domě v Žitavské ulici.) Prvním vystřízlivěním se pro některé nadšence stal zákaz zájmových spolků, které byly podezřelé a tudíž nežádoucí. Tím druhým byl nepochybně odvod stovek mužů na frontu a stále častější úmrtní oznámení, zejména po bojích na východní frontě. I v této válce začalo být vše na přiděl a vše se muselo podřizovat válce. Mnohé průmyslové podniky změnilly svůj výrobní program. Do Chrastavy a okolí byli postupně přiváženi váleční zajatci, přidělování na práci do průmyslu i zemědělství. Po přepadení Sovětského svazu byla mezi místním obyvatelstvem uspořádána sbírka zimního oblečení Winterhilfe. Přestože propaganda přesvědčovala obyvatele o stále nových úspěších a brzkém konečném vítězství, mnozí z nich o tom začali mít silné pochybnosti. Některé nepochybně též napadlo, co s nimi po případné porážce vlastně bude...

V březnu 1945 již bylo slyšet dunění kanonády ze směru od Frýdlantu. U polské Lubaně Rudá armáda prolomila německou frontu. Ze starců a nezletilých chlapců byly vytvořeny oddíly domobrany. Všude byly vylepovány plakáty s nápisem „Sieg oder Sibirien!“ – „Vítězství nebo Sibiř!“ Pak došla zpráva o Hitlerově sebevraždě. To mnozí věrní považovali za zradu a následovala série sebevražd některých z nich. Jednotky Rudé armády postupovaly rychle od Zhořelce na Frýdlant. Němci kvapně ustupovali a zanechávali za sebou zbraně i

vozidla. Jejich cílem bylo americké zjetí na demarkační čáře u Rokycan. Spolu s vojáky začali utíkat i udavači a kolaboranti. Na většině domů zavlály bílé prapory na znamení kapitulace.⁸⁷

1.3. Dějiny obce v letech 1945-1980

1.3.1. Obec pod vedením MNV

9. května ve 14.30 hodin přijely do Chrastavy první jednotky Rudé armády. 10. května v 11 hodin dopoledne přišel sovětský velitel města Ivan Vasiljevič Bělinskij v doprovodu tří Čechů na radnici, kde převzal klíče od dosavadního německého starosty Antona Schulze.⁸⁸ Téhož dne odpoledne přijeli do Nové Vsi první sovětské vojáci na motocyklech, za nimi pak motorizovaný oddíl a večer dělostřelectvo.

Třetí den po osvobození byla ustanovena místní správní komise. Zprvu zajišťovala pořádek v obci armáda a jednotky tzv. revolučních gard. Někteří její příslušníci se obohacovali majetkem, který nakradli v opuštěných domech a po několika dnech se vytrahli z obce. Velitel vojenské posádky určil jako prvního předsedu místní správní komise starousedlíka Josefa Koprnického, dalšími členy se stali Vlastimil Paldus. V komisi byli i tři němečtí starousedlíci - Marie Baslerová, Marta Tietzová a p. Lange. Češi drželi noční hlídky (tzv. osadní milice), kvůli obavám z možné msty Němců. Jejich veliteli byli Vlastimil Paldus, Jaroslav Brunclík, K. Munzar a V. Koprnický.

Německé podniky (což byly prakticky všechny) převzali národní správci:

Národní správa podniků

Přádelna Ditrich	p. Vágner
Drásána vaty Rigier	p. Nývlt
Pila Leukert	Adolf Suchý
Mlýn Scholz	Jaroslav Machatý
Truhlářství Puschel	Alois Milichovský
Textilní firma Kaspar	M. Lančarič
Firma Sigmund	O. Horáček
Moštárna Leukert	B. Kříž
Clam-gallasovský pivovar	p. Votruba

SOka Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy

Kromě těchto uvedených podniků byla zkonfiskována i řada drobnějších provozoven a živností, jako hostince, koloniály, řeznictví, zahradnictví a další.

Už koncem května proběhl tzv. divoký odsun prvních 26 Němců, mezi nimiž byli i ti, kteří měli mít v roce 1938 na svědomí smrt českého občana Beneše. Byli postrkem odvedeni do Chrastavy a odtamtud museli jít pěšky do Žitavy.⁸⁹

V červnu 1946 začal odsun německých obyvatel podle rozhodnutí Postupimské konference. První z nich dostali úřední obsílku a směli si sbalit 30 kg nejn nutnějších věcí. Byli po skupinách dopraveni do sběrného tábora ve Stráži nad Nisou a odtud odváženi vlakovými soupravami o čtyřiceti vagonech. Transporty probíhaly i v červenci, srpnu a září 1946.⁹⁰ Z odsunu byli vyňati antifašisté, příslušníci smíšených rodin a také odborníci z různých oborů, nezbytní pro plynulý chod národního hospodářství. Dochovala se celá řada dokumentů, v nichž jednotliví občané žádají o vyjmutí z odsunu, právě z výše uvedených důvodů. Též některé podniky podávaly takové žádosti. Výmluvným dokladem situace je například žádost z 15. května 1946 o pozdržení odsunu dosavadního hrázného Rudolfa Thauteho, který měl být nahrazen Čechem. Nový hrázný, Josef Hlavatý, ovšem nastoupil teprve 10. dubna 1946 a R. Thaute ho zasvěcoval do problematiky za pomoci tlumočnicka, protože si oba jmenovaní naprosto nerozuměli. Zapracování ovšem muselo být důkladné a tlumočnick často nebyl po ruce, čímž se výuka značně zdržovala.⁹¹

V některých případech byli též do odsunu zařazováni lidé, kteří byli prokazatelnými antifašisty, ale buď byli pro někoho nepohodlní nebo měli slušný majetek, kterého se zachtělo někomu jinému. Jedním z takto dochovaných případů je i kauza Maxmiliána Plaschkeho. Dochoval se dopis advokáta Leopolda Diamanta z Prahy, ve kterém právní zástupce žádá prošetření případu jeho klienta. Maxmilián Plaschke podal opakovanou žádost o zachování občanství. Byla proti němu vedena snaha, aby byl odsunut. Důvodem mělo být, že mu v říjnu 1945 bylo komisionálním řízením přikázáno, aby obnovil činnost své brusičské dílny, na což on namítl, že to není možné, protože zjistil, že mu v době jeho nepřítomnosti byla celá řada svršků, hlavně dílenského zařízení odcizena. Poté hospodářská komise učinila oznámení Ministerstvu průmyslu, které věc postoupilo Státnímu zastupitelství v Liberci, kde bylo zahájeno příslušné vyšetřování. Tím se stal i se svou rodinou nežádoucím svědkem. Pokud by byl odsunut, odpadlo by celé řízení. Ovšem podle výnosu nelze do odsunu zařazovat Židy a jeho matka Eleonora Kohnová byla plnoprávná Židovka. On sám je navíc považován za odborníka v oboru broušení skla. Navíc, sám Maxmilián Plaschke byl perzekuován, údajně za pomoc občanu české národnosti Emilu Müllerovi, jemuž v roce 1944 obstaral uhlí na otop. Za to byl v srpnu 1944 zatčen gestapem a vyslýchán. Po čtyřech týdnech byl sice z vazby

propuštěn, ale 14. října 1944 byl znovu zatčen a odvezen do koncentračního tábora, nejprve do Kasselu, později do Neuhofu, kde pracoval 600 metrů pod zemí na dobývání draselné rudy. Tam většinou pracovali sami Židé, z nichž během dvou měsíců 900 zemřelo hlady a 600 v důsledku těžkých životních podmínek. 28. února se Maxmiliánu Plaschkemu podařilo utéct a ukrýval se pak až do konce války. Jeho manželka Elsa, rozená Zascheová, byla totálně nasazena, ač měla 4 děti, o které se pak starala její matka Flora Zascheová. Protože podle směrnic nesměly být rodiny roztrženy, žádal o vyjmutí z odsunu i pro svou manželku a tchyni. Oni nebyli nacisté, jen se snažili přežít. Jako projev dobré vůle byl ochoten v trestním řízení nežádat náhradu a považovat celou záležitost za „omluvenou revolučním děním, způsobenou národním citem“.⁹²

Hektickou dobu poválečného odsunu provázela spousta směrnic a nařízení, přicházejících z Prahy nebo z Liberce a vesměs zpřesňujících zacházení s Němci, jako byla problematika Němců ze smíšených manželství, kteří s výjimkou zločinců, zrádců a kolaborantů měli být prozatím z odsunu vyjmuti. Odklad odsunu se týkal železničářů, horníků, lesních dělníků (kvůli kůrovci) a zaměstnanců peněžních ústavů. Bylo nutno dávat pozor na průmyslovou špionáž, mnoho lidí si s sebou odváželo materiály o výrobě, patentech, vynálezech, plány a vzorky zboží. Proto bylo potřeba provádět důkladné prohlídky zavazadel i osobní a to i u antifašistů. Německým kněžím bylo povoleno vzít si s sebou 100 kilogramů na osobu místo obvyklých 50ti, popřípadě i více a také věci pro výkon svého povolání, pokud byly jejich vlastnictvím, s výjimkou předmětů z drahých kovů. Po zásahu amerických orgánů bylo dohodnuto, aby odsunutí dostávali s sebou 1.000 marek na osobu, pokud je měli nebo 200 marek, pokud je neměli. Nařízeno bylo rovněž prošetření říšsko-německých pohledávek u Spar Darlehesenskasse Neundorf bei Reichenberg, které uplatňovaly říšskoněmečtí věřitelé z americké okupační zóny, zde bylo podstatné, zda šlo o skutečné říšské Němce, nikoliv sudetské a doba vzniku závazku. Rozhodným datem, do něhož bylo možno nároky uplatnit bylo 17. září 1938. Několikrát se též opakuje naléhání, že se má zlepšit zacházení s osobami německé národnosti, které byly z odsunu vyjmuty. Mělo jim být vráceno státní občanství, ponechán majetek a odstraněny zákazy návštěv veřejných míst a akcí a používání němčiny na veřejnosti. Osoby českého nebo slovenského původu zásadně nepodléhaly odsunu, ani pokud se provinily proti národní cti.⁹³

Většina Němců z Nové Vsi byla odsunuta do sovětské okupační zóny nebo do bavorského Eichstattu. Zde později také založili sdružení zvané „Kratzauer Gilde“, které každé dva roky pořádá setkání.⁹⁴

Přes opakované výzvy československé vlády přicházelo do Nové Vsi zpočátku jen málo českých rodin z vnitrozemí. Nejprve se vrátili někteří starousedlíci. Po nich se tu objevilo i několik „zlatokopů“, kteří probírali majetek v opuštěných domech a zase je nenápadně opouštěli. Jedním z nich byl i jistý Antonín Studnička, jenž byl dokonce krátce i členem první místní správní komise. Toho zadržela policie i s odcizeným majetkem až v Turnově.

Teprve přede žněmi nastal první větší příliv osídlenců, z nichž někteří se začali brzy aktivně podílet na správě obce. V roce 1946 se přistěhovalo asi 900 Čechů.⁹⁵ Každý uchazeč se musel zaevidovat, za doprovodu úřední osoby mu byl odemčen přidělený byt nebo domek a předáno zařízení podle protokolárního soupisu.

V některých domech došlo k tomu, že tu žily české a německé rodiny společně i po několik měsíců. Vztahy mezi těmito lidmi, z nichž jedni měli opustit svůj domov ve prospěch těch druhých a na druhou stranu příslušníci národa jenž se tolik provinil na českém státu, si lze jen těžko představit. Ze zpráv ovšem vyplývá, že někde bylo vzájemné chování velmi dobré. Dokonce někteří čeští zemědělci odsun bývalých německých majitelů všemožně brzdili, to ovšem proto, že je používali jako levnou pracovní sílu.

28. září 1945 se ve vsi konaly slavnostní dožínky s národními kroji a alegorickými vozy. Byl také znovu spuštěn mlýn. Českých obyvatel začalo pomalu přibývat, přesto z celkového počtu 204 obytných domů, jich bylo na konci roku 1945 osídleno pouze 166.⁹⁶

Na podzim 1945 byla jmenována, tak jako ve všech obcích s převážující většinou státně nespolehlivého obyvatelstva nová správní komise, která působila až do voleb v roce 1946. Předsedou se stal Josef Koprnický za národně socialistickou stranu (ČSNS), kterého na počátku roku 1946 vystřídal Jaroslav Machatý, národní správce mlýna. Místopředsedou byl Miroslav Janovec, též národní socialista, dalšími členy byli Vlastimil Paldus jako jednatel, Josef Jahelka, Josef Nigrin a Josef Jahoda, všichni komunisté. Jako náhradníci byli vybráni Lubomír Kolář a Antonín Procházka za národně socialistickou stranu.⁹⁷

Koncepce národních výborů byla zakotvena již v ústavním dekretu prezidenta republiky ze dne 4.12.1944 (č.18/1944 Úřední věstník československý), o národních výborech a Prozatímním národním shromáždění. Volbu a pravomoc národních výborů stanovilo vládní nařízení č.4/1945 Sb., v němž byl blíže vymezen rozsah působnosti národních výborů. Národní výbor byl chápán zároveň jako volený sbor složený z členů (předseda, rada, referenti, komise) a úřad, který tvořili zaměstnanci. Hlavním orgánem bylo plénum, které rozhodovalo o nejdůležitějších záležitostech obce. Volilo zároveň radu, jejímž hlavním úkolem bylo vykonávat usnesení pléna.⁹⁸

Už v červenci 1945 byla ustanovena místní pobočka Komunistické strany Československa (KSČ), jejímiž zakládajícími členy se stali občané Vávra, Holinský, Jahelka a Valtr, předsedou Josef Váňa. Počet členů pak rychle přibýval, za několik měsíců už přesáhl sto.

Ve volbách, které se konaly 7. července 1946 rozdělili voliči 24 mandátů takto:

Vítězství si podle očekávání připsala KSČ se 17 mandáty.

Druhou nejsilnější stranou se stala Československá strana sociálně demokratická(ČSSD), jejíž činnost byla zahájena na schůzi ze dne 11.prosince 1945, v hostinci Pošta. Zakládajícími členy byli Jaroslav a Bohumil Lamač a Antonín a Vladimír Soukal. Strana měla nejprve 27 členů, na vrcholu své činnosti 76. Ve volbách získala 5 mandátů.

Třetí stranou byla Československá strana národně socialistická, jejímiž zakladateli byli František Marek a Václav Merunka. Ve volbách obdržela 2 mandáty.

Poslední stranou, která se ucházela o přízeň voličů byla Československá strana lidová(ČSL). Ve volbách však nezískala ani 1 mandát.

Volby do místního národního výboru (MNV) se konaly 7. července 1946. Na ustavující schůzi téhož dne byl předsedou zvolen rolník Josef Štěpánek. Pravidelné schůze členů se konaly v restauraci „Pošta“.

Složení MNV po volbách bylo následující:

Za KSČ Josef Štěpánek, Matouš Lančarič, Antonín Havelka, Václav Votruba, Josef Váňa, Josef Jahelka, Josef Praus, František Duchan, Bohumil Mašata , Josef Lacina, Štěpán Gába, František Zima, Lubomír Kolář, Jiří Erbert, František Kloz, Josef Hlušička a Bohumil Kubín.

Za ČSSD Jaroslav Lamač, Antonín Studnička, Vladimír Soukal, Adam Pavlišta a Stanislav Novák

Za ČSNS František Marek a Václav Merunka.⁹⁹

. První etapa poválečné pozemkové reformy byla druhou největší změnou vlastnických vztahů. Jednalo se o konfiskaci půdy a zemědělských podniků Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a její přidělení českým a slovenským bezzemkům, deputátníkům a malým rolníkům. První etapa probíhala od května 1945 do jara 1946 v českých zemích a do roku 1948 na Slovensku. Prezident Beneš prosazoval vyšší úhradu za přidělený majetek, ale vláda jeho návrh zamítla. Rovněž o rozsah přidělované zemědělské půdy se někteří odborníci přeli, protože 10 ha orné nebo 13 ha jiné zemědělské půdy mnozí považovali za nedostatečný pro rentabilní rodinnou farmu.

Reforma fakticky odstranila soukromé velkostatky a změnila sociální strukturu vesnice odchodem sociálně nejnižších vrstev obyvatel do pohraničí, přesto splnila jen částečně další

cíl, jímž bylo osídlit uvolněné pohraničí Čechy a Slováky. Dalším důsledkem byl rovněž pokles zemědělské výroby, který po dlouhá léta nedosáhl předválečné úrovně.

Zemědělská politika komunistického ministra Ďuriše vyvolávala nepřetržité napětí. V červenci 1946 mu vláda uložila předložit osnovy zákonů, vyplývající z jejího programu. Ministr je shrnul do 6 zemědělských zákonů, z nichž první se týkala revize první předválečné pozemkové reformy a další se mimo jiné týkaly zaknihování vlastnictví přidělu půdy zkonfiskovaného zemědělského majetku, myslivosti a scelování pozemků. Jednání vlády o revizi první pozemkové reformy bylo velmi napjaté. 4.dubna vyhlásil ministr Ďuriš takzvaný Hradecký program, požadující další etapy pozemkové reformy, a to vyvlastnění veškeré půdy nad 50 ha a jednotnou zemědělskou daň, což vyvolalo odpor ostatních vládních stran.¹⁰⁰

V Nové Vsi se pozemková reforma týkala hlavně velkostatku Josefa Nováka. Po roce 1918 koupil v 1. pozemkové reformě liberecký občan p.Hybler pro svou dceru Marii usedlost čp.1, tzv. zámeček, a 126 ha půdy patřící k bývalému velkostatku Clam-Gallasů v Nové Vsi. Dcera se později provdala za Josefa Nováka, rodáka z mladé Boleslavi a společně začali velkostatek obhospodařovat. Už v roce 1946 si MNV a občané stěžovali, že na statku hospodaří opět pan Novák, který „... roku 1938 zanechal dvůr zpustošen, pole zaplevelena, živý inventář odvezl. Německá správa zavedla pořádek jak na poli, tak i v živém inventáři. Pan Novák převzal statek v roce 1945 v úplném pořádku, bez vědomí MNV. Nyní obdržel 700.000 Kč provozní půjčku, ačkoliv statek nebyl vůbec poškozen. Veškeré stížnosti jsou bezpředmětné...“ Další stížnosti pak následovaly jedna za druhou. Původně měly být zabrány pozemky nad 25 ha. Následné spory se pak protáhly až do roku 1949, kdy k 14.12.1949 proběhlo převzetí veškerého zemědělského hospodářství, živého a mrtvého inventáře a odevzdání do správy a užívání Jednotného zemědělského družstva (JZD) Nová Ves.

Celková zabavená výměra činila 168 ha. Dále bylo zkonfiskováno 22 krav, 1 jalovice, 1 býk, 2 voli, mrtvý inventář a zásoby celkem za 726.994,40 korun. Zabrány byly i provozní, správní a obytné budovy. Bývalým majitelům byl ponechán byt, pouze však na půl roku, dále bytové zařízení, jezdecký kůň smíšené arabské rasy, patřící dceři Dagmar Novákové a stádo 8 ovcí.

Celá záležitost pak měla ještě soudní dohru, která se protáhla až do roku 1957. Manželé Novákovi měli ještě před zabavením majetku závazek u Fondu národní obnovy (FNO) ve výši 248.412 Kč ve staré měně, což činilo v přepočtu 49.682,40 po měnové reformě. K zajištění shora uvedené pohledávky bývalému FNO postoupili manželé Novákovi svou pohledávku

vůči JZD do výše 18.177,80 korun a pohledávky ve výši 31.504,60 korun, které měli vůči 8 zemědělcům za prodej dobytka. Jmenovaní zemědělci se zavázali uvedené částky pod hrozbou exekuce zaplatit. Jiná situace ovšem nastala v případě JZD, které bylo v likvidaci, tudíž neschopné splácet. Protože Josef Novák už před soudním jednáním zemřel, konstatuje se ve zprávě, že pohledávka nebude zřejmě po dědicích dobytá.¹⁰¹

Pozemková reforma se týkala také půdy římskokatolické církve. Výměr ze dne 30.11.1949 byl doručen místnímu faráři administrátoru Karlu Jewschenakovi a později též kapitule řádu kapucínů v Liberci, která zde měla též pozemky. Zápis ze dne 1. září 1950 dokazuje, že došlo k odevzdání církevní půdy.¹⁰²

Spor se vedl rovněž o průmyslové konfiskáty, což byly průmyslové podniky pod národní správou, které nespádaly pod znárodnění. V některých případech byly podniky vráceny původním majitelům, protože neexistoval právní důvod pro národní správu. O každém jednotlivém případě rozhodovaly soudy na základě restitučního zákona č. 126/1946 Sb. Na pořadí dne vyvstávala otázka, zda mohou být zkonfiskované podniky definitivně přiděleny soukromým osobám. Komunisté a odbory prosazovali, aby byly konfiskáty přidělovány znárodněným podnikům.¹⁰³

Většina zkonfiskovaných živností v Nové Vsi pod národní správou živořila. Přádelna bavlny firmy Sigmund se ocitla v roce 1950 v likvidaci.

Kovářství a podkovářství Rudolf Odvarko převzal národní správce František Dulský, skončil ve ztrátě 2.280,- Kč a v roce 1950 požádal o likvidaci.

Krejčovství Rudolf Morce převzal národní správce Josef Duben, který roku 1949 Novou Ves opustil.

Pila Josefa Löfflera byla zlikvidována roku 1949.

Chemickou dílnu Rudolfa Leukerta převzal do správy Jindřich Kliner, který si na další provoz půjčil peníze od záložny a pak se i s nimi zřejmě vytratil.

Josef Knobloch – obchod s textilními odpadky byl zrušen roku 1948.

Emil Hanusch – hostinec č. 75 byl roku 1949 přidělen do vlastnictví obce Nová Ves.

Jan Hanusch – výrobce vaty, prostory využíval podnik Fryba v Chrastavě jako skladiště, roku 1950 dostala výpověď. Vodní kolo a čerpadlo bylo prodáno do sběrnny a o přidělení budovy se rozhodovalo mezi podniky TOKO Vratislavice a Jablonecké sklárny. Vítěz není známý.

Firma Hanusch, Fiedler a Ditrich byla roku 1952 přidělena Velkoobchodu s domácími potřebami.

Pila firmy Leukert zůstala v provozu několik dalších desetiletí, nejprve jako závod Severostavu, později tu působil podnik Interiér, který vyráběl nábytek.

O Clam-Gallasův pivovar žádal MNV už v roce 1946, ale národní správou byl pověřen Milan Votruba¹⁰⁴. V provozu byl do roku 1948, potom byly jeho prostory využívány jako skladiště brambor a hnojiv. Na počátku 60. let byl zbořen a na jeho místě vznikly bytové domy.¹⁰⁵

Po únoru 1948 nastaly v životě obce, tak jako všude jinde, podstatné změny. Vedoucí stranou se stala KSČ. Bezprostředně po uchopení moci zahájil komunistický režim likvidaci soukromého sektoru. Od dubna přijal parlament řadu znárodnovacích dekretů., Týkaly se podniků s více než 50ti zaměstnanci a vybraných oborů působnosti. V rozporu s přijatými zákony postihlo posléze i malé podniky.¹⁰⁶

V Nové Vsi byly v té době v provozu čtyři obchody, několik hostinců a mnoho soukromých řemeslnických živností. Podnikání bylo postupně omezováno a posléze znemožněno úplně.

S převzetím moci do rukou KSČ byla spojena i tzv. očista aparátu národních výborů, což znamenalo, že někteří zástupci nekomunistických stran byli zbaveni svých funkcí. To se pochopitelně týkalo i Nové Vsi, kde byli už v dubnu 1948 odvoláni František Marek, J.Pecháček, Štefan Gába a Oldřiška Lachmannová (později se ovšem do činnosti MNV opět zapojila). Na jejich místa byli dosazeni na návrh MO KSČ Jan Kocour, Josef Havel, Pomykáček, Josef Volek a Stanislav Svátek. Předseda MNV J. Štěpánek za této situace raději sám rezignoval (zůstal však členem MNV), a na jeho místo byl už novými členy 24.června jednohlasně zvolen Josef Váňa. Prvním místopředsedou se stal Lubomír Kolář, druhým Antonín Soukal, jenž byl také určen za obecního kronikáře a do letopočetské komise byl vybrán ještě p. Ouřvald. Nově byly ustanoveny také lesní komise, do níž byli jmenováni Josef Pomykáček, Jaroslav Kocour a Josef Jahelka a reklamační komise, v níž zasedli Beneš, Josef Lacina, Jaroslav Lamač a Ladislav Soukal. Dalšími členy MNV byli Antonín Havelka, Matouš Lončarič, Josef Voplakal, František Zima, Josef Praus, Josef Havel, Josef Rulák, František Kloz, Bohumil Kubín, Josef Pokorný, Stanislav Novák a Josef Kliner. Takto upravený a doplněný národní výbor se obrátil na občany Nové Vsi, aby „... pod praporem jednoty národa, která vzešla z únorových událostí letošního roku spolupracovali jako bratr s bratrem, neboť jen v jednotě je síla!“¹⁰⁷

V roce 1952 byl při MNV ustanoven Výbor žen a komise zemědělská, škodových zábran a pro vnitřní obchod. Josef Váňa postoupil na zodpovědnější místo na Okresním národním výboru (ONV) v Liberci a novým předsedou MNV byl zvolen Křivský. Novým tajemníkem

se k 1.březnu 1952 stal Bohumil Kubín. Ke stejnému datu bylo zrušeno místo obecního sluhu, které pět let zastával František Severa, protože ho nahradil nově zbudovaný místní rozhlas.¹⁰⁸

13.března 1953 složili ústavní slib noví členové MNV, doplňující stávající počet. K 30.říjnu 1953 rezignoval Jan Křivský na funkci předsedy MNV, což plénum zamítlo, neboť podané důvody neshledalo za dostatečné¹⁰⁹.

Dle ústavního zákona č.81/53 Sb. byly národní výbory vyňaty z působnosti Ministerstva vnitra a podřízeny přímo vládě ČSR. Zdůvodněním bylo, že národní výbory zasahovaly do všech oblastí a přesahovaly rámec působnosti Ministerstva vnitra. Od konce roku 1953 vláda připravovala nový zákon o národních výborech. K návrhu zákona byla vyhlášena v lednu 1954 celostátní diskuze, ve které se mohli vyjádřit k návrhům v úzkém rozmezí i občané. Za účelem seznámit s návrhem tohoto zákona co nejširší vrstvy obyvatelstva, vznikly při národních výborech stálé komise pro vedení celonárodní diskuze, řídicí mohutnou kampaň, která měla budit zdání demokracie v Československu. Základními normami působnosti národních výborů se staly zákony 12 a 13/1954 Sb. O národních výborech a 14/1954 Sb. O volbách do národních výborů z 3.března 1954, podle nichž se národní výbory staly místními orgány státní moci pracujícího lidu Československa, které měly řídit hospodářskou a kulturní výstavbu socialismu ve svých obvodech.¹¹⁰

27. května 1954 se konaly volby do MNV. Ze 494 oprávněných voličů se 1 volič nedostavil a 1 hlasovací lístek neodevzdal do urny. Ještě týž den večer proběhla ustavující schůze všech nově zvolených členů MNV. Předsedou byl zvolen stále více se prosazující František Mysliveček, tajemníkem Bohumil Kubín. Jan Křivský zůstal ve funkci alespoň jako člen rady. Noví poslanci byli zvoleni do čela jednotlivých komisí. Předsedou zemědělské komise se stal Otta Antonín, finanční Ladislav Zdarma, kulturní Oldřiška Lachmannová, pro výstavbu Josef Šimonka, zdravotní Antonín Hozák a péče o pracující Jan Binčík. Nově byla ustavena trestní komise, jejímž předsedou se stal František Mysliveček, zástupcem Ladislav Zdarsa a členem Josef Pomykáček.¹¹¹

16.prosince 1956 byly uskutečněny doplňovací volby. V jejich důsledku došlo k reorganizaci stálých komisí při MNV. Do zemědělské byli vedle Otty Antonína zvoleni Josef Volek a Bohumil Kubín, do finančně rozpočtové kromě Ladislava Zdary také Jan Binčík a Jan Křivský a do kulturně osvětové Alois Růžička, Oldřiška Lachmannová a František Mysliveček.¹¹²

Protože se národní hospodářství potýkalo s nedostatkem pracovních sil, byly na počátku padesátých let několikrát rozeslán oběžník, který nařizoval MNV vypracovat řádnou evidenci a mobilizaci nepracujících, hlavně žen z domácnosti s dětmi i bez dětí, pokud je živil manžel,

ze soukromých zemědělství, dále všech nepracujících mužů i důchodců a lehčích invalidů a všech zaměstnavatelů a zaměstnanců ze soukromého sektoru.¹¹³

Soukromí zemědělci, jimž byla přidělena zemědělská půda a živý i mrtvý inventář, mohli volně hospodařit jen čtyři roky. 23. února 1949 přijal parlament zákon o jednotném zemědělském družstvu (JZD) a na jaře se rozjela kampaň za jejich zakládání. JZD se dělila na 4 typy: první se vyznačoval společným obděláváním polí při zachování mezí, druhý rozoráním mezí, ale individuální živočišnou výrobou, třetí společnou rostlinnou i živočišnou výrobou a čtvrtý tím, že na rozdíl od třetího nevyplácelo družstvo členům podíly podle rozsahu jimi vložené půdy a dobytka. Přejít na třetí nebo čtvrtý typ se stal hlavním úkolem vesnické komunistické propagandy.¹¹⁴

15. prosince 1949 bylo v Nové Vsi založeno JZD nejvyššího IV. stupně, do něhož vstoupilo 15 lidí. Předsedou se stal Jindřich Trojan. Další zemědělci byli nuceni, mnohdy velmi hrubými a nevybíravými prostředky ke vstupu. Vládním nařízením č.7/1949 Sb. byl zaveden smluvní systém dodávek a výkupu zemědělských produktů. 30. listopadu byl vydán oběžník, podle něhož neplnění dodávkových závazků soukromých zemědělců bylo považováno za přešůpek, v závažnějších případech za trestný čin černého obchodu nebo dokonce zločin proti lidově demokratické republice. Nesplněné dodávky byly zajišťovány domácími prohlídkami a uloženými peněžními náhradami, odpovídající cenám na volném trhu.¹¹⁵

Někteří zemědělci raději opustili své usedlosti a odstěhovali se jinam. Výmluvný je dopis nezletilé Jitky Kadlíčkové, ve kterém požádala choť prezidenta republiky, soudružku Zápotockou, aby se zasadila o zproštění rodičů ze zemědělské usedlosti a povolení přestěhovat se do jiného kraje. Dopis byl postoupen MNV v Nové Vsi k přímému vyřízení. Ten zápisem ze 3. května 1956 rozhodl, že toto vlastnictví podle návrhu přidělu nezániklo. Funkcionářům „jsou známy potíže a snaží se zajistit obdělávání půdy rodiny Kadlíčkovy pracovníky státního statku, to však nic neměnilo na povinnostech, vyplývajících z vlastnictví. Pouze v případě, že by rodina Kadlíčková za sebe našla vhodného zájemce pro převzetí usedlosti, nemají námitek proti převodu“. Tento zápis Františka a Josefa Kadlíčkovy odmítli podepsat.¹¹⁶

Nátlak byl ovšem tak silný, že většina zemědělců po určité době podlehla. Pozemky byly sceleny do velkých lánů a dobytek společně ustájen. Byly zřízeny drůbežárna a teletník. Postupně byla zaváděna mechanizace při polních pracích. Zpočátku šlo vše relativně dobře – v roce 1950 byly dodávky státu splněny na 117 procent a v soutěži severočeských družstev zaujímalo novoveské jedno z předních míst. Ale pak nastal propad. Vinu na tom měla

pracovní morálka, pracovní jednotka měla velmi malou hodnotu a lidé začali být nespokojeni s výdělkem. Mnozí zemědělci, kteří byli přinuceni vstoupit do družstva, pracovali s nechutí a leckdy práci přímo bojkotovali. Rovněž vedení, které bylo vybráno spíš podle kádrového profilu, nemělo mnoho zkušeností s organizací zemědělské velkovýroby. Vyšší produktivité nepomohl ani „Novoveský průbojník“, agitační noviny, které družstvo vydávalo od roku 1952, kde vedle aktuálních politických témat byly jmenovitě uveřejňováni vzorně pracující družstevníci vedle odstrašujících případů.¹¹⁷

Velmi zajímavým dokumentem je zápis z mimořádné porady schůze rady MNV, ze dne 23.června 1956, který vypovídá o jisté „vzpouře na vsi“. Důvodem narychlo svolané schůze bylo uklidnit rozzlobené členy JZD, kteří odmítli nastoupit přede žněmi do práce z jediného důvodu – za práci nedostali delší dobu zapláceno. Většina jich chtěla okamžitě z družstva vystoupit a znovu soukromě hospodařit na svém. Názor za všechny přítomné nejlépe vyjádřila družstevnice paní Hrdá: „Mrzelo mě, že jsem byla nazvána zlodějkou. Měla jsem za to, že si béřu jen svůj dobytek, jak nám bylo řečeno při vstupu do družstva. Sloužila jsem u sedláků a za práci jsem vždy dostala zapláceno...“. Protože byl na přítomné družstevníky učiněn silný psychický nátlak, kdy jim bylo vyhrožováno i prokurátorem, skončilo jednání nakonec kompromisem, většina lidí se zavázala, že do práce nastoupí, po žních však budou hospodařit soukromě.

Už 17. srpna 1956 dospěli funkcionáři MNV, JZD a místní organizace KSČ k jednotnému názoru, že udržení JZD v Nové Vsi je za stávající situace, která zavládla, nemožné. Projednávali i možnost menšinového družstva, které by hospodařilo na výměře dvora, tj. bývalého velkostatku, ale usoudili, že tato změna neskýtá záruku prosperity. Nakonec navrhli tato opatření:

- 1/ Zajistit společné žňové práce kolektivní sklizní
- 2/ Vytvořit předpoklady k vytýčení pozemků pro soukromé hospodaření
- 3/ Přidělení skotu jednotlivým soukromníkům
- 4/ Ze dvora, rezervní půdy a nezajištěných usedlostí vyčlenit základ pro budoucí státní statek
- 5/ Zlikvidovat JZD a vytvořit státní statek
- 6/ Přesvědčit většinu bývalých družstevníků o výhodách práce na státním statku¹¹⁸

Posléze bylo tedy JZD rozpuštěno a vznikl státní statek. Prvním vedoucím byl Nikolaj Narbut. Ve vedení se postupně vystřídal více lidí a situace se postupně stabilizovala. Státní statek měl k dispozici více moderní techniky, objevily se první kombajny. Zaměstnanci začali být lépe ohodnocováni a zlepšila se i organizace zemědělských prací. Nejlepších výsledků státní statek dosahoval pod vedením M. Loudy¹¹⁹.

Voleb, které proběhly dne 19.května 1957 se zúčastnilo 466 voličů. Nepřinesly prakticky žádnou větší změnu - František Mysliveček zůstal předsedou, Bohumil Kubín tajemníkem. Členy rady byli Josef Jahelka, Václav Musil, Eduard Bauer. Ve stálé zemědělské komisi zasedli předseda Josef Volek a členové Jan Hruška a Jaromír Morávek. V kulturně osvětové komisi byl předsedou Jindřich Kobliha a členy Vlasta Šmídová a Oldřiška Lachmannová. Ve finančně rozpočtové předsedou Jaroslav Lamač a členy Antonín Soukal, Jaromír Pavlíček a Zdeněk Holan. Předsedou trestní komise se stal Eduard Bauer a členy Zdeněk Holan a František Koprnický.¹²⁰

Intenzivní déšť 3. července 1958 způsobil rozvodnění řeky Jeřice a následnou povodeň. Došlo ke značným materiálním škodám na přilehlých domcích a zahrádkách, na pozemcích státního statku a ke zboření mostů a lávek. Náprava probíhala velmi pomalu. Ještě v lednu 1964 plénum konstatovalo, že už je hodně roků po povodni, ale mosty a lávky ještě nebyly vybudovány ani opraveny. Projektování nového mostu stálo již 40 000 korun a dokumentace dosud není hotova.¹²¹

V roce 1960 došlo k reorganizaci státní správy. Řízení státu bylo rozděleno na 10 krajů. Národní výbory byly i nadále orgány státní moci a správy. Jejich organizaci, strukturu a náplň činnosti nově vymezoval zákon č. 65/1960 Sb. z 25.května 1960, v němž byly charakterizovány jako nejširší orgány pracujících, orgány státní moci a správy v krajích, okresech a obcích. Tím získaly národní výbory širší působnost zejména v místním hospodářství, výrobních podnicích, školách a socialistických institucích. Také zde, stejně jako v Ústavě, byla zakotvena zásada vedoucí úlohy KSČ. Kompetence rady a pléna zůstaly stejné, změnilo se postavení a náplň komisí, které plnily nejen funkci iniciativní a kontrolní, ale i výkonnou. Projevem snahy o přiblížení k lidu bylo, že v komisích mohli působit i nečlenové národního výboru.¹²²

Voleb, které se konaly 12. června 1960 současně do Národního shromáždění, krajských, okresních a místních národních výborů se zúčastnilo celkem 478 voličů. Celkem bylo zvoleno 23 poslanců. Poslanecký slib složili: Eduard Bauer, Jiří Erbert, Josef Handlíček, František Kobliha, Jan Kouřil, Bohumil Kubín, Josef Lacina, Oldřiška Lachmannová, Jaroslav Lamač, Josef Milický, Jaromír Morávek, František Mysliveček, Jaromír Pavlíček, Karel Plocek, Alois Růžička, Valtr Řeháček, Jaroslav Šuhájek, Marie Vaníčková, Vlasta Vávrová, Jaroslav Vlasák, Ladislav Vurm, Ladislav Zdarsa. Ve vedení zůstalo vše při starém – předsedou byl opět jednomyslně zvolen František Mysliveček a tajemníkem Bohumil Kubín.¹²³

21. července 1960 schválilo plénum na návrh rady zvýšení pravomocí jednotlivých komisí. Jejich úkoly byly nyní stanoveny takto:

Komise pro veřejný pořádek měla za úkol dohlížet na pokojné občanské soužití, napomínat přestupky, hlásit podezřelé skutečnosti Sboru národní bezpečnosti v Chrastavě, ve spolupráci s požární ochranou provádět preventivní prohlídky obce a ukládat opatření k nápravě, ve spolupráci se zemědělskou komisí provádět průzkum dodržování bezpečnosti práce v zemědělství, provádět kontroly dodržování zavíracích hodin v pohostinství, kontroly zákazu čepování lihovin a přístupu mladistvých na taneční zábavy a udělovat pokuty za přestupky.

Komise zdravotní, sociálního zabezpečení a pro obchod měla kontrolovat dodržování hygieny ochrany zdraví v obci, zařízeních MNV, prodejnách Jednoty, na státním statku a v místních podnicích a školních zařízeních. Její členky rovněž navštěvovaly romské rodiny.

Komise pro výstavbu rozhodovala o bytové i nebytové výstavbě v obci, o odstraňování a provádění oprav na budovách ve správě MNV, vydávala stavební povolení a demoliční výměry a ve spolupráci s finanční komisí rozhodovala o odprodeji domků ve správě MNV a o pronájmech obecních bytů.

Finanční komise měla za úkol zpracovávat podklady a zprávy pro pléna a rady MNV o hospodaření obce i vybraných subjektů, inventarizaci obecního majetku a vyměřování místních daní a poplatků, provádět inkaso, rozhodovat o likvidaci nedoplatků.

Zemědělská komise sice nebyla už tak všemocná jako dříve, za časů JZD, přesto jí zůstaly kompetence provádět rozpis zemědělské výroby pro soukromě hospodařící rolníky, patřičná opatření k zajišťování výkupu zemědělských výrobků a povolování domácích porážek.

Kulturně osvětová a školská komise řídila osvětovou a kulturní činnost v obci, včetně povolování jednotlivých kulturních akcí pro jiné subjekty, spolurozhodovala se zemědělskou komisí o umístění mládeže, vycházející ze základní školy, do zemědělství a ve spolupráci s ředitelem základní školy, vedoucí družiny a ředitelkou mateřské školy měla odstraňovat nedostatky v uvedených institucích.

V souladu se zákonem byly jednotlivé komise doplněny o další členy z řad občanů: Do finanční komise byli přijati Antonín Soukal a Jaroslav Váňa, do komise pro výstavbu Rudolf Oktávec, do zemědělské komise Josef Vedral a Marie Hrdá, do kulturně osvětové Karel Nesvatba, Josef Málek a František Zima a do komise pro ochranu veřejného pořádku Bedřich Kašing, Jiří Kliner a Ladislav Soukal.¹²⁴

24. června 1962 proběhly doplňovací volby, ve kterých byli zvoleni Václav Chábera a Josef Málek. 1. listopadu 1963 nastoupil na uvolněné místo tajemníka po zemřelém Bohumilu Kubínovi Jan Kouřil.¹²⁵

Rok 1964 byl opět ve znamení blížících se voleb do MNV a také soudců z lidu. Přípravy byly větší než kdy předtím, protože se s přechodem Františka Myslivečka na ONV uvolnilo

místo předsedy a také počet zvolených zástupců se měl zvýšit o 6 osob. 14. června 1964 odevzdalo 468 voličů své hlasovací lístky. Důkazem jisté „politické oblevy“ bylo, že ne všichni navržení kandidáti obdrželi všech 468 hlasů a také, že se objevila nová jména. 8.července složilo poslanecký slib všech 29 poslanců ve složení: Eduard Bauer, Karel Brožek, Jana Brzoňová, Miroslav Cerman, Jiří Černý, Ladislav Filipčík, Pavel Havel, Růžena Helmichová, Alois Holínský, Jan Hruška, Jaroslav Honc, Josef Hrdý, Jan Jelínek, František Koblíha, Jan Kouřil, František Kloz, Karel Kučera, František Koprnický, Josef Lacina, Jaromír Morávek, Karel Nesvadba, Anastázie Oktávcová, Jaroslav Pavlíček, Miloslav Porš, Alois Růžička, Jan Šuhájek, Jaroslav Šuhájek, Ladislav Šindelář, Marie Vaničková. Soudci z lidu se stali Jaroslav Lamač, Jan Hruška a Božena Vurmová. Novým předsedou byl zvolen Jan Kouřil, tajemníkem Alois Růžička.¹²⁶

Nové vedení si stanovilo smělý plán akcí na rok 1965. Ale už na zářijovém plénu bylo konstatováno, že zhruba jen polovinu z nich se podařila splnit. Byla postavena nová lávka, opraveny komíny a střechy na budovách v majetku obce a vybudována nová autobusová čekárna. Naproti tomu se nepodařilo opravit fasádu na školní družině, podezdívku plotu na hřbitově, opravit mosty poničené povodní a vybudovat kanalizaci na osadě Brazílie (není vybudována ani za 44 let poté). Co však bylo obzvlášť smutné a trestuhodné zároveň – vinou zastaralého elektrického vedení na zem spadlý drát usmrtil procházející dívku.¹²⁷

Doplňovacích voleb 10. září 1966 se zúčastnilo už „jen“ 437 ze zapsaných 458 voličů, kteří odevzdali 435 hlasů pro 7 nových kandidátů. Tak byli nově zvoleni Jindřich Koblíha, Josef Malý, Jaroslav Tecl, Irena Zavadová, Alois Weinerek, František Slezák a Josef Košťák. Novým předsedou za nedávno zemřelého Jana Kouřila byl zvolen Alois Weinerek.¹²⁸

Od roku 1966 se také stále více ozývají hlasy občanů nespokojených se špatným zásobováním v obchodech a četné kritice je také podrobováno hospodaření na státním statku, kde byly poničeny všechny louky, na kterých se pásli dobytek tak, že tam dosud stojí voda a tvoří se močály s kyselou a rákosovitou trávou. Rovněž byly mnoha lidem zničeny ovocné stromky, přičemž jim bylo doporučováno, ať si tyčovinou ohradí své pozemky, aby propříště nedocházelo ke škodám.¹²⁹

Neodbornost komisí a jejich široké kompetence vedly ke kritice a úvahám o změnách, které vyústily v přijetí nového zákona č.69/1967 Sb. O národních výborech, v němž byly národní výbory označeny jako orgány socialistické státní moci a správy v krajích, okresech a obcích. Došlo k omezení výkonných funkcí v komisích. Současně bylo posíleno postavení rady na úkor pléna. Zákon byl později několikrát novelizován, ale k podstatnějším změnám už nedošlo.¹³⁰ Volební období bylo v roce 1960 prodlouženo z původních 3 na 4 roky,

od počátku 70. let na 5 let.¹³¹ Ústavní zákon č.143/1968 Sb. o československé federaci se systému národních výborů nedotkl.¹³²

Rok 1968 však začal nenápadně a nic nenasvědčovalo blížícím se politickým změnám. Na plenárním zasedání 25. ledna byl přednesen přehled uzavřených závazků na počest 50. výročí trvání ČSSR a 20. výročí únorových událostí, kdy hodnota díla měla přesáhnout 218 000 korun. Rovněž byl schválen harmonogram pro přípravu k volbám do všech stupňů národních výborů a navržena obvodní volební komise. Volby se však nakonec toho roku nekonaly. Na svém zasedání 6. června plénum kritizovalo nesplnění většiny stanovených úkolů - nebyla provedena oprava hostince a dosud nebyl přestěhován památník odboje. Pak se funkcionáři národního výboru na půl roku zcela odmlčeli. Srpnové události proběhly za celkové pasivity a zřejmě určitého šoku některých z těch, kteří věřili v pozitivní změny systému.¹³³ Podle zprávy o činnosti MNV v době od roku 1968 do roku 1969, vypracované na základě výzvy ONV a KSČ byla z novoveského MNV 2. srpna 1968 odeslána rezoluce na podporu jednání našich vládních a stranických představitelů v Moskvě. Tato rezoluce byla podepsána tehdejšími předsedou MNV Weinerkem a předsedou základní organizace KSČ a zároveň ředitelem školy Jaroslavem Vlasákem. Záznam o ní se ovšem na MNV nezachoval.¹³⁴ Další plenární zasedání se konalo až 12. prosince, kdy konstatovalo nedávné úmrtí poslance Františka Kloze a bývalého pracovníka MNV Antonína Soukala, podrobilo kritice nezájem některých poslanců o práci a doporučilo, aby byla konečně dopsána obecní kronika a k 30. červnu příštího roku předložena plénu k nahlédnutí. (Úkol zcela zjevně splněn nebyl, protože v prosinci téhož roku byl kritizován ředitel školy Vlasák, že „nepíše kroniku, i když úkol převzal dobrovolně před více než 10 lety a počítá s tím, že ji ani psát nebude.“)¹³⁵

Rok 1969 byl ve znamení nejistoty a vyčkávání, jak se věci vyvinou. V únoru bylo na plénu konstatováno, že z 29 poslanců 2 zemřeli v roce 1968, 2 se odstěhovali a 3 odevzdali prohlášení, že funkci nebudou z různých důvodů vykonávat, zůstává tedy 22 poslanců, kteří stačí pro plnění úkolů v obci, není žádoucí konat doplňovací volby. Všeobecně opět poklesl zájem o spolkovou činnost, Sokol stál před rozpadem a rovněž zájem o členství ze strany „dezorientované mládeže“ poklesl k nule. V červnu téhož roku bylo konstatováno na plénu, že MNV pocítuje, že nemá po rezignaci Františka Myslivečka zastoupení v ONV.¹³⁶

Ale počátkem roku 1970 nastoupila normalizační realita. Už v únoru byli odvoláni poslanci Ladislav Šindelář, Jan Šuhájek a Jan Jelínek a stav poslanců MNV doplnili Milan Bouška, Božena Vurmová, Václav Ciboch Milada Vejvodová a Emil Kněžourek.

Pozornost občanů byla částečně odvedena přestěhováním pomníku, který byl původně zasvěcen obětím 1. světové války. Původní jména byla odstraněna a nahrazena nápisem

upomínajícím na osvobození vlasti Rudou armádou. 7. května 1970 byl přemístěn k budově MNV a znovuodhalen jako Památník osvobození vlasti Rudou armádou. K památníku byly položeny věnce a zapálen řecký oheň.

21. května se konalo mimořádné zasedání, na kterém byla schválena žádost předsedy Weinerka o zproštění funkce předsedy MNV. Staronovým předsedou byl poté zvolen František Mysliveček, funkci tajemníka obhájil Alois Růžička. Novou poslankyní byla dále zvolena Věra Kubínová.¹³⁷

Volby, které proběhly rok poté, 26-27. listopadu 1971, na tom příliš nezměnily. Z celkového počtu 522 zapsaných voličů, jimž bylo vydáno 516 hlasovacích lístků a odevzdáno platných 511, jich drtivá většina schválila navržené kandidáty. Novými poslanci tak byli zvoleni Milan Bouška, Josef Dostál, Ladislav Filipčík, Božena Hanzlíková, Pavel Havel, Božena Cháberová, Otakar Jiroušek, Emil Kněžourek, Jindřich Kobliha, Josef Košťák, Věra Kubínová, Vítězslav Kverka, Josef Lacina, František Mysliveček, Jiří Páv, Marie Pavlíková, Jiří Pokorný, Milan Porš, Alois Růžička, Břetislav Smrček, Milada Vejvodová a Ladislav Vurm.¹³⁸

Od května 1972 začal vycházet vesnický časopis s názvem „Hlas“. Jeho šéfredaktorem se stal Jindřich Kobliha, později ho vystřídala ředitelka mateřské školy paní Holá. Časopis informoval občany o různých výročích, veřejně prospěšných pracech, přehledech závazků uzavřených občany. Dále přinášel rozhovory s veřejně činnými místními občany, informoval o místní výstavbě, činnosti zdejší základní školy a probíhajících akcích v obci. Zajímavou statistiku nabídl v červenci 1973, kdy přinesl přehled vybavení domácností novoveských občanů, jakožto doklad o růstu životní úrovně. Podle něj zde měli lidé 184 televizorů, 176 praček, 105 chladniček, 17 kuchyňských linek, 11 robotů, 86 vysavačů, 25 osobních aut a 56 motocyklů. Časopis vycházel jen dva roky, se znovuzavedením místního rozhlasu bylo od dalšího vydávání upuštěno.¹³⁹

Po odchodu kronikáře Jaroslava Vlasáka z obce byl za jeho nástupce vybrán Jindřich Kobliha, jenž měl za úkol doplnit kroniku od 60. let do roku 1970 a poté začít psát novou. Ovšem o 4 roky později konstatoval strohý zápis ze zasedání rady MNV, že kronikář v obci není.¹⁴⁰

V červnu 1973 zhodnotil ONV kladně práci MNV Nová Ves a zasloužilým funkcionářům Františku Myslivečkovi a Josefu Lacinovi byla z rukou pověřeného zástupce předána plaketa „Za socialismus a mír“.¹⁴¹

Rok 1976 byl opět ve znamení voleb, které se měly konat 11. listopadu. Ovšem písemné materiály k jejich průběhu a výsledku se nedochovaly. Zápisy z plenárních zasedání končí

k 26. srpnu 1976.¹⁴² K 3. listopadu 1976 je i poslední dochovaný zápis z rady MNV.¹⁴³ Do Chrastavy tyto materiály zřejmě také předány nebyly. A tak tedy dochází k tomu, že pro období od konce roku 1976 do poloviny roku 1980, kdy došlo ke sloučení s Chrastavou, chybí prakticky jakékoliv údaje.

I.3.2. Pracovní příležitosti v obci, občanská vybavenost a investiční výstavba

Nová Ves byla po skončení války zemědělská i průmyslová obec. Po období neúspěšné kolektivizace převzal většinu zemědělské půdy, pastvin a dobytka Státní statek Liberec, který zde zřídil hospodářství, jinak též farmu Nová Ves. Ta zde začala po prvotních nezdarech velmi ambiciózně hospodařit. Farma mimo jiné, vybudovala kravín, teletník a výkrmnu pro 1000 vepřů. Na tu však byly neustálé stížnosti ze strany občanů, kterým vadilo zejména prosakování znečišťujících látek do pitné vody ve studních. Na veřejných schůzích se mnoho z nich domáhalo zrušení této výkrmny. Hospodaření se neobešlo bez větších či menších ekologických problémů, které musely být ze strany MNV řešeny, ovšem do počátku 90. let byl na farmě zaměstnán největší počet místních občanů.

V místních textilních továrnách se krátce po roce 1945 ještě vyrábělo, ale později bylo strojní zařízení demontováno a odvezeno na Slovensko jako pomoc v rámci tamní industrializace. V provozu tak zůstal pouze dřevozpracující závod Severostav (dříve pila Leukert). Později zde působil národní podnik Interiér, vyrábějící nábytek. Opuštěné budovy se většinou využívaly jako sklady (národní podnik Bytex) nebo pomocné provozy (národní podnik Pozemní stavby). Tyto podniky však měly jen malou potřebu pracovních sil, proto většina obyvatel dojížděla za prací do Chrastavy nebo Liberce.

V prosinci 1968, v rámci celkového uvolnění nejen politických, ale i ekonomických poměrů zahájili občané Jindřich Hajlek, Miroslav Dlouhý a Petr Kolář, v rámci podniku místního hospodářství při MNV, v objektu čp. 66 výrobu cementového zboží. Záhy však došlo k neshodám s MNV o způsobu řízení provozovny a vedoucí J. Hajlek požádal o rozvázání pracovního poměru pro sebe i své dva spolupracovníky. Zároveň požádal, aby MNV pronajal provozovnu JZD Petrašovice, se kterým se dohodl na další spolupráci. To však MNV zamítl jako nevýhodné a začal cementárnu provozovat ve vlastní režii. JZD Petrašovice se ovšem nedalo tak lehce odbýt a začalo v obci zřizovat svoji provozovnu, takže vznikl ostrý konkurenční spor mezi zmíněným družstvem a národním výborem, což bylo v těchto letech něco dosti neobvyklého. Protože se o družstevní cementárně nedochovaly žádné zápisy, zdá

se, že družstvo muselo nakonec svůj boj vzdát.¹⁴⁴ Cementárna pod hlavičkou MNV se udržela až do roku 1984, kdy byla z rozhodnutí MěNV Chrastava zrušena pro špatné hospodářské výsledky a její výrobu převzal národní podnik Prefa Chrastava.¹⁴⁵

V Nové Vsi byly 2 prodejny potravin, patřících Jednotě a 1 řeznictví. Na všechny prodejny zaznívaly opakované stížnosti z řad občanů, zejména kvůli omezenému sortimentu a množství i těch nejzákladnějších potravin a špatné kvalitě (kyselý chléb, zkažené maso). Od roku 1969 bylo řeznictví zrušeno a do obce dojížděla pojízdná prodejna masa.

V roce 1948 byla v Nové Vsi zrušena místní pošta a občané byli nuceni dojíždět do Chrastavy.

Poradna pro matky s dětmi, která byla otevřena na počátku 50. let, také příliš nefungovala, soudě alespoň podle četných stížností.

Rovněž provozovna služeb byla terčem časté kritiky. Kromě holičství a kadeřnictví, které si udržovalo stálou klientelu, zde bylo opakovaně zřizováno dámské a pánské krejčovství a pro špatné hospodářské výsledky zase rušeno. Podobné služby přitom fungovaly načerno, bez posvěcení MNV, k úplné spokojenosti občanů..

V průběhu let obec podnikla řadu oprav arekonstrukcí, často za vydatné pomoci občanů v rámci tzv. Akcí Z.

Akce Z v letech 1947 - 1976

Rok	Akce
1947	Opraveny některé mosty přes Jeřici
1949-1950	Zřízena mateřská škola
1950	Postavena družstevní prádelna
1953	Zřízena školní družina a provedena výměna podlah ve škole
1954	Opravena cesta ke hřbitovu, natřena okna a dveře ve škole, zřízeno hřiště Sokola a hřiště u školy
1955	Přestěhován MNV, vybudovány jesle a rozšířena národní škola o nové učebny a vybavení
1956-1957	Opraveny lávky a most, rozšířeno veřejné osvětlení na Novou Vísku a Brazílii
1957-1958	Výstavba kulturního domu
1958	Vybaven kulturní sál a jeviště, oplocena škola, opět rozšířeno veřejné osvětlení
1960	Opravena fasáda MNV, dokončena úprava budovy pro kadeřnictví, likvidace zbouraných domů
1975-1976	Rekonstrukce a přístavba základní školy, vybudována nová mateřská škola

I.3.3. Školství a kultura

19. září 1945 byl zahájen první poválečný školní rok. Zpoždění bylo způsobeno tím, že školní budovu používala správní komise jako sklad zabaveného majetku. Prvním učitelem se stal Jaroslav Smítka. Od listopadu nastoupil František Marek, účastník odboje v ilegální skupině Proud. Tak začalo vyučování ve dvou třídách, se 42 žáky. Třídy byly přeplněny, chyběly pomůcky, zejména české učebnice. V dubnu 1946 nastoupila do školy Marie Řádková a počet tříd se zvýšil na tři.

V roce 1949 byl řídící učitel Marek za svou politickou angažovanost a členství v národně socialistické straně z vedení školy odvolán a přeložen na školu v Andělské Hoře. Jeho nástupcem se stal Vladislav Doležal. Roku 1951 byl i na zdejší škole, ostatně tak jako všude jinde, založen nezbytný Pionýr. Na začátku roku 1952 Vladislav Doležal odstoupil z funkce a v červnu téhož roku dostal výpověď další ředitel Miloš Halama, jenž byl přeložen do Stráže nad Nisou. Zároveň s ním byly „v zájmu účelného rozmístění pracovních sil přeloženy učitelky Ekina Hakerová do Dlouhého Mostu a Věra Malinovská do Liberce. Novým ředitelem školy se stal Jaroslav Vlasák, který ve funkci setrval až do roku 1970. Počet žáků rostl zároveň s tím, jak do obce přicházeli další obyvatelé, z 67 v roce 1945 na 95 v roce 1950.

Ve školním roce 1956-7 bylo ve škole 133 žáků, ale pak jejich počet začal klesat. V roce 1965, kdy bylo přihlášeno 83 žáků, ONV zredukoval 5třídní školu na 4 třídní, ovšem už v roce 1970 bylo tříd zase 5.

Učitelé se zde poměrně rychle střídali, každým rokem se zhruba z 50 % obměnil stav. Zejména těm, kteří dojížděli z Liberce, bylo neustále předhazováno, že se nedostatečně angažují v mimoškolní činnosti pro obec, což muselo řadu z nich po určité době znechutit.

V roce 1970 byl Jaroslav Vlasák z politických důvodů odvolán a přeložen jako učitel do Chrastavy. Odtud byl po krátké době ještě na jeden a půl roku povolán zpět jako řadový učitel, protože jich byl v Nové Vsi nedostatek, ale roku 1972 byl definitivně přeložen do školy v Kunraticích. Novou ředitelkou školy se stala paní Stránská. Za ní také došlo v letech 1975-1976 k rozsáhlé rekonstrukci a přístavbě školy.¹⁴⁶

Roku 1948 bylo navrženo zřízení dětského útulku pro děti zaměstnaných rodičů. Komise navrhla dům čp. 187, což byl zkonfiskovaný hostinec. Do tohoto zařízení přihlásili rodiče ještě téhož roku 34 dětí ve věku od 1 do 6 let. Protože místo nebylo ideální, odkoupil národní výbor v roce 1951 provozní budovu čp.213 místní pobočky Kampeličky, která byla v likvidaci, za částku 68 110 korun. Po různých průtazích tam byly roku 1956 otevřeny jesle a mateřská škola. Zařízení navštěvovalo průměrně 30 dětí, ale jejich počet se zvyšoval. V roce 1974, kdy byla ředitelkou paní Holá, již kapacita nepostačovala a bylo rozhodnuto o vybudování nové školky.¹⁴⁷

V roce 1951 bylo rozhodnuto o přemístění rolnické učňovské školy z Machnína do Nové Vsi. Pro tento účel byl vyčleněn objekt čp.55. Mezi lety 1951-53 proběhla rozsáhlá rekonstrukce této třípodlažní vily. Učiliště, které vychovávalo pracovní síly pro JZD však nemělo zřejmě dlouhého trvání, protože již v zápise ze schůze rady MNV z roku 1969 je stanoveno, aby budova bývalého odborného zemědělského učiliště byla využívána jako ubytovací zařízení pro potřeby cestovní kanceláře Čedok. (Dnes je objekt využíván jako ústav pro osoby se zdravotním postižením a komunita pro drogově závislé pod názvem „Advaita“.)¹⁴⁸

Do roku 1980 měla Nová Ves dvě významné stavební památky – kostel a zámek. Zdejší zámek ovšem nikdy nesloužil jako památkový objekt, ale po vyvlastnění rodině Novákových se stal správní budovou místního JZD, později státního statku. Přitom se jednalo o velmi cenný příklad drobného panského sídla renesanční epochy na Liberecku. Podobně jako v případě středověké tvrze, tvořil i renesanční zámeček dispoziční součást hospodářského dvora, přístupného barokním pilastrovým portálem s gallasovským erbem v jižním traktu, z nádvorní fasády obdélné patiové budovy panského domu, uzavírající užší stranu dvora, vystupoval věžový rizalit s bosovaným portálem, datovaný letopočtem 1666 (rok přestavby). V patře zámku byl velký, tzv. rytířský sál, později přepažený, místnosti byly klenuté, bez ozdob. Zámek ve vlastnictví státního statku v roce 1980 podlehl požáru a byl srovnán se zemí.¹⁴⁹ Jak přesně k požáru došlo, není vzhledem k absenci jakýchkoliv písemností MNV z té doby jasné, snad od elektrického topení v kanceláři.¹⁵⁰

Poté zůstal jedinou významnou památkou obce zdejší kostel Nanebevzetí Panny Marie. Založila jej Kateřina z Redernu roku 1616, kdy stavitel Hans Haan ze Seidenbergu položil 3. (podle jiných údajů 16.) května 1616 základní kámen. Už o rok později 5. října 1617 dokončil zedník Michael Kühlmann hrubou stavbu. Poblíž vchodu byla vysazena lípa a na jejím kmenu později připevněn železný kříž. 7. července udeřil do věže blesk a vážně ji poškodil. Na opravě pracovali stavební mistr Andreas a klempíř Friedrich Brauerové

ze Žitavy a o rok později byla úspěšně dokončena. Největší zvon nesl na sobě písmena H C H V R (Herr Christoph von Redern), který odlil zvonář George Wildt ze Žitavy. Patronem kostela byl obvykle majitel frýdlantského panství. Posledním patronem se tak stal František Clam-Gallas.

Současná podoba se zachovala z let 1782, kdy byl interiér kostela upraven S. Ch. F. Ullrichem. Roku 1850 pozlatil Augustin Jonáš, malíř z Chrastavy vnitřní kříže. Větší úpravy následovaly ještě v letech 1885, 1901 a 1904. Původní zvony se bohužel nedochovaly, protože byly za 1. světové války sundány a roztaveny. Roku 1921 byly zakoupeny nové varhany a roku 1923 vysvěceny nové zvony.¹⁵¹

Kostel je obdélný, hladký, s polygonálním presbytářem, se sakristií po jižní straně, datovanou rokem 1680 a západní v horní části. Zvláštností je věž kostela, která je ve spodní části čtyřboká, v horní osmiboká. Kostel má vysoká, polokruhová okna s malovanými terči, se znaky Redernů (Kryštofa a Kateřiny). Uvnitř je rovný strop a dřevěná trojramenná kruchta z roku 1697, uprostřed dvoupatrová, s 13 obrazy křížové cesty v barvotisku. Hlavní oltář je sloupový, portálový, se sochami sv. Jáchyma a Anny z roku 1727 a novým obrazem. Boční oltář sv. Anny je rokoková pilířová kompozice se sochami sv. Petra a Pavla, z doby kolem roku 1769, z té doby je i kazatelna. Socha sv. Jana Evangelisty je velmi pěkná barokní práce, asi kolem roku 1730. Křtitelnice je kamenná renesanční, kalichovitého tvaru, se znakem Davida Heina z Löwenthalu, správce vdovského statku Kateřiny z Redernu, vyrobená kolem roku 1617, s dřevěným víkem z roku 1755. Zajímavý je také bronzový osmiramenný lustr, datovaný rokem 1690.¹⁵²

V obci se rozvinul po válce poměrně pestrý spolkový život. Hned v srpnu 1945 byla obnovena činnost Hasičské jednoty, do níž se záhy přihlásilo 25 členů. Prvním velitelem se stal Jan Wenclů, zástupcem Bohuslav Široký. Roku 1946 bylo zakoupeno 20 cvičných obleků a za přispění občanů a sborové pokladny také auto za 13.000 Kč. Hasiči byli velmi aktivní nejen při svých cvičeních, ale pomáhali též při zemědělských pracích, organizovali místní plesy a stáli také u zrodu divadelního spolku Hraničář.¹⁵³

Divadelní spolek vznikl v roce 1946 jako samostatná právnická osoba, ale roku 1951 byla tato forma zrušena, Hraničář měl být součástí Vesnického klubu při JZD. Protože však zemědělské družstvo nemělo o podobnou aktivitu zájem, byli divadelníci nakonec začleněni do Osvětové besedy. Ta měla mimo jiné na starosti kulturní akce, ale její hlavní náplní byla agitace a propagace nového politického myšlení. Zajišťovala program každodenního hlášení místního rozhlasu dle potřeb MNV, JZD, KSČ a místních spolků. Každoročně organizovala

Měsíc československo-sovětského přátelství, štafetu Přátelství a míru, prvomájové oslavy, dožínky apod.¹⁵⁴

Novoveští ochotníci nacvičili mezi lety 1945 – 1963 skoro 30 her. Jen namátkou: „Anton, nezlob!“, „ Za svobodu národa“, „Staré hřích“, „Poslední muž“, „Princ Chocholouš“, „Rozvrácený život“, „Není muže nad kováře“, „ Polibek královský“, „ Vojnarka“, „Tichá vesnice“, „Vrána vráně oči nevyklove“, „Maryša“, „ Poplach“, „Zázrak“, „Na letním bytě“, „Paličova dcera“, „Svatební koláče“, „ Matka“, „ Panenská jablka“, „Chudák manžel“, „Tiché zvonění“, „ Jednou ranou tři sta zabil“, „ Sládcí“, „Perníková chaloupka“, „Otec“, „Kolébka“, „Lucerna“, „O veselém pěvci“, „Hrátky s čertem“. Posledním představením bylo drama Friedricha Schillera „Úklady a láska“.¹⁵⁵

V roce 1954 vznikl z iniciativy paní učitelky Šmídové osmičlenný taneční soubor, který se zabýval starými dobovými tanci. Soubor byl čtyřpásový ve složení: Růžena Marvánková – Zdeněk Kocour, Vlasta Šmídová – Miroslav Vávra, Ludmila Šmídová – Josef Stránský, Květa Radovesnická – Jindřich Kobliha.¹⁵⁶ V roce 1960 založila paní učitelka Šmídová při internátním učilišti ještě pěvecký sbor, který se věnoval rovněž starým lidovým, polozapomenutým písním tohoto kraje.¹⁵⁷

Roku 1955 byl projednáván návrh na zřízení stálého nebo putovního kina (nejbližší bylo v Mníšku a Chrastavě). Návrh byl přijat, ale nikdy nebyl zrealizován.¹⁵⁸

V roce 1956 řešil MNV „aféru“s neoprávněně provozovanou obchodní činností ČSM, protože mládežnická organizace prodávala neoprávněně likéry, čímž porušili hned dva zákony – o potírání alkoholismu a o dodržování maloobchodních cen. Čistý výtěžek proto ČSM raději hned poslal do fondu solidarity pro Maďarsko.¹⁵⁹

Generální rekonstrukce bývalého hostince č.58 proběhla v letech 1957-58 v rámci akce Z.Společenské sály měly celkem rozlohu 150 m², jeviště 38m² a šatny 15m². Celkové náklady činily 15.464,75 Kč. V roce 1968 požádal MNV o finanční příspěvek 250.000 na rekonstrukci kulturního domu ONV. Zde pak probíhaly většinou taneční zábavy. Tradičními se staly anenská, pomlázková a hasičská.

V noci 12. na 13. února 1972 došlo v prostorách kulturního domu k lokálnímu požáru. Tento večer tam totiž probíhala taneční zábava v sále v 1. patře. V sále se intenzivně topilo, protože byl venku silný mráz. Přitom se zřejmě od určitého množství hořících částicek vznítil zarděný trám v komíně mezi stropem tanečního sálu a podlahou půdy. Ve 4 hodiny ráno oznámil Ladislav Wurm Veřejné bezpečnosti v Chrastavě, že došlo k požáru, ale oheň byl lokalizován v samém zárodku místními hasiči, a proto nedošlo k větším škodám. Protože nebylo zjištěno úmyslné zavinění a nedošlo k větším škodám, byla věc odložena.¹⁶⁰

Kromě spolků, hostinců a tanečních zábav Nová Ves mnoho možností kulturního vyžití nenabízela. Jednou z mála výjimek byla veřejná knihovna. I když v padesátých letech byl výběr více než skromný, přece se našlo poměrně dost pravidelných čtenářů. Určitou zajímavostí jsou některé přípisy knihovně, jež ilustrují dobové poměry i v této oblasti.

Roku 1949 bylo nařízeno, že každá místní lidová knihovna musí zřídit samostatnou Gottwaldovu knihovnu s vybranými spisy, které je nutno si objednat. O rok později vyšlo nařízení, že každá knihovna musí zřídit veřejnou čítárnu, kde bude stále k dispozici nejméně 5 deníků, 5 týdeníků a 5 měsíčníků. Téhož roku musel knihovník vypracovat seznam všech knih a zaslat je ke kontrole Státní doplňovací knihovně v Liberci. Ta pak označila nežádoucí tituly, které bylo třeba okamžitě vyřadit. Za takovou závadnou literaturu byla třeba označena knížka „Zvonokosy“ od Maurice Chevaliera. Když roku 1957 přebíral knihovnu Jindřich Kobliha od Josefa Rýgla, obsahoval 905 svazků, přičemž 39 knih chybělo. Od roku 1971 vedla knihovnu paní Lhotáková, která o dva roky později předala funkci své sestře paní Dobromile Lhotákové a od roku 1974 byla knihovnicí stanovena paní Halřová.

Čtenářů však postupně ubývalo, stejně jako zájemců o kulturní akce pořádané obcí, za což však nemohla ani tak normalizační doba, jako spíš masivní rozšíření televize v domácnostech.¹⁶¹

I.4. Dějiny obce od roku 1980 do současnosti

I.4.1. Integrace 1980-1992

V roce 1980 byla provedena administrativně územní změna v celostátním měřítku - integrace obcí. Malé obce byly zbaveny vlastní samosprávy a začleněny do tzv. střediskových obcí. Sloučení bylo provedeno dle § 16, zákona číslo 36/60 Sbírky o územním členění státu do 1 administrativně územní jednotky základního stupně územních obvodů.

Na počátku roku 1980 měla Nová Ves katastrální výměru 1 232 hektarů, 784 stálých obyvatel. MNV měl 23 poslanců. Pracovní příležitosti poskytoval Státní statek Liberec – hospodářství Nová Ves, národní podnik Bytex, který zde měl sklady, národní podnik Interiér ve svých dílnách a národní podnik Pozemní stavby v jednom ze svých pomocných provozů. V obci byla 1 prodejna potravin, 2 prodejny smíšeného zboží, 1 lidová knihovna, 2 restaurace a 1 provozovna služeb. Naproti tomu zde nebyla železniční stanice, pošta, spořitelna, zdravotní středisko, lékárna a kino a lidé uvedené služby vyhledávali v 5 km vzdálené Chrastavě. Co se týče školství, v Nové Vsi se nacházela samostatná mateřská škola, do které docházelo 56 dětí, přičemž zapsáno jich bylo 65 a dvoutřídní škola s 51 žáky 1. – 4. ročníku. Žáci 5. – 9. třídy dojížděli do Chrastavy. Zde bylo rozhodnuto ponechat stávající stav, vzhledem k poměrně velkému počtu dětí i vzdálenosti a dopravní situaci.

Chrastava, která sama vznikla v roce 1950 sloučením obcí Chrastava a Horní Chrastava, se tak stala střediskovou obcí pro Bílý Kostel, Vítkov, Kryštofovo Údolí a Novou Ves. Vzhledem k tomu, že obec Chrastava měla část obce s názvem Nová Víska, a rovněž integrovaná obec nová Ves měla část obce se shodným názvem, byl schválen návrh zrušení názvu části obce Nová Víska v Chrastavě a její přejmenování na část obce s názvem Víska. Název části obce Nová Víska v integrované obci Nová Ves zůstal beze změny. Chrastava tedy měla po provedených změnách tyto části:

Andělská Hora, Bílý Kostel, Dolní Chrastava, Dolní Vítkov, Horní Chrastava, Horní Vítkov, Chrastava, Kryštofovo Údolí, Mlýnice, Nová Ves, Nová Víska, Novina, Panenská Hůrka, Pekařka, Růžek, Víska, Vysoká.¹⁶²

Chrastava po provedené integraci

obec	katastrální výměra v ha	počet obyvatel
Chrastava	1589	4804
Kryštofovo Údolí	1732	297
Nová Ves	1232	784
Vítkov	1157	443
Bílý Kostel	2566	893
celkem	8276	7221

SOka Liberec, Fond ONV Liberec

V praxi to znamenalo, že byl v Nové Vsi na 12 let zrušen místní národní výbor a veškerá rozhodnutí prováděl MěNV Chrastava.

Na ustavujícím plenárním zasedání integrovaného obvodu MěNV Chrastava byli zastoupeni i funkcionáři z Nové Vsi. Po integraci stoupl počet poslanců z 35 na 109, rada měla 15 členů, (jedním z nich byl i Jindřich Kobliha), Měnv 3 odbory a 9 komisí. Bývalý předseda MNV Nová Ves František Mysliveček se stal členem užší správní komise a zasedl i v komisi dopravní, Věra Kubínová členkou komise finanční a Bohuslav Holinský členem komise pro zemědělství.¹⁶³

V době integrace byl předsedou MěNV Oldřich Sýkora (1973-1986), po něm Josef Jančík (1986-1989).¹⁶⁴

5. března 1983 proběhly doplňovací volby do MěNV. V obor volebních obvodech byla v 1. čtvrtletí obvyklá 100% účast voličů.¹⁶⁵

23. a 24. května 1986 proběhly volby do zastupitelských orgánů. Ve voličských seznamech z 80 volebních obvodů bylo zapsáno celkem 4 657 voličů, voleb se zúčastnilo 4 640, přičemž odevzdali 4 628 hlasů pro navržené kandidáty, což činilo 99,7%. Předsedou MěNV se stal Josef Jančík, místopředsdkyní Jana Fryčová a tajemníkem Josef Ilšner. Rada MěNV měla 9 členů a fungovalo při ní 11 komisí. K 30. červnu 1987 schválila rada Měnv odvolání místopředsdkyně Jany Fryčové, z důvodu přechodu na vyšší funkci ve státním orgánu. Místopředsdou byl od 1. července jmenován ing. Václav Valdman. K 30. září 1987 odešel po schválení plénem Měnv z funkce tajemníka Josef Ilšner. Od 1. října nastoupil Miloslav Pilař, zvolený v doplňovacích volbách.¹⁶⁶

MěNV Chrastava schválil v roce 1987 změnu správní hranice mezi katastrálním územím obce Nová Ves, Mlýnice a Mníšek, tak jak ji navrhlo Středisko geodézie Liberec. Touto

úpravou (vyvolanou při tvorbě nové základní mapy ČSSR neznatelnou správní hranicí v terénu) došlo ke změně hranice vedoucí původně středem přehrady Mlýnice tak, že celá přehrada Mlýnice a Albrechtický potok v přítoku a odtoku z přehrady připadly ke katastrálnímu území obce Chrastava.¹⁶⁷

I.4.2. Dezintegrace a obnovení obecní samosprávy

Integrace se však neosvědčila a všechny obce, s výjimkou Vítkova se opět osamostatnily. Nová Ves získala zpět svou samosprávu v roce 1992.¹⁶⁸

Prvním nově zvoleným starostou se stal Miroslav Jahelka, který ve funkci působil až do roku 2002.

Po volbách do obecních zastupitelstev v roce 2002 byl zvolen Ing. Jaroslav Randáček.

A po dalších volbách v roce 2006 jej vystřídal Jaroslav Müller.

V roce 1999 navázala obec Nová Ves přeshraniční přátelské styky s lužickosrbskou vesnicí Njebjelčicy (Nebelschütz) u Budyšína a polskou vesnicí Dzialoszyn u Bogatynie.

V roce 2004 schválilo obecní zastupitelstvo obecní znak Nové Vsi. Ve štítu je beraní hlava, připomínající starý ovčín, kolem něhož kdysi ves vznikla, ryby symbolizují řeku Jeřici a přehradu na Mlýnici, kolo upomíná na erb Redernů.¹⁶⁹

Rovněž roku 2004 vydal PhDr. František Vydra, dlouholetý chrastavský kronikář, ve spolupráci s Obecním úřadem v Nové Vsi útlu, ale velmi zajímavou publikaci s názvem „Nová Ves ...procházka dějinami obce v údolí Jeřice“, o to cennější, že kromě písemných pramenů, v ní zachytil i vyprávění některých pamětníků.

Od roku 2006 začal vycházet pravidelně 4x ročně „Novoveský zpravodaj“, který nahradil nepravidelně vydávaný informační leták o dění v obci.

Nová Ves si udržela svou vlastní dvoutřídní školu a mateřskou školu.

V současné době je zde 1 obchod s potravinami (Štěpánka), 1 se smíšeným zbožím (U Jahelků) a 2 hostince „U Kořínků“ a „Pod kaštany“.

Z kdysi bohatého spolkového života se udrželo jen několik občanských sdružení. Stále aktivní je sbor dobrovolných hasičů, myslivecké sdružení Mlýnice, oddíl kopané a Svaz žen.

Z pravidelně pořádaných aktivit si velkou oblibu získal trojboj „Železný muž-žena“ (soutěž v běhu, plavání a jízdě na kole), lety na lyžích a „kuličkyáda“.¹⁷⁰

Z ostatních pravidelně pořádaných akcí je velmi oblíbený obecní a myslivecký ples, masopust, maškarní bál, pálení čarodějnic, dětský den a mikulášská nadílka.

V srpnu 2006 proběhla v obci velká slavnost připomínající 100. výročí postavení přehrad Fojtka a Mlýnice. Oslav se zúčastnil předseda Senátu Přemysl Sobotka a hejtman Libereckého kraje Petr Skokan. Po slavnostních projevech byly přehrady vysvěceny. Pro návštěvníky byl připraven bohatý program – prohlídky s výkladem pracovníků Povodí Labe, seskok parašutistů, zvláštní výletní vláček na Mlýnici, ohňostroj a několik koncertů. Lidé si mohli zakoupit i pamětní medaile, které razili pracovníci jablonecké mincovny v dobových uniformách, pomocí historické raznice.¹⁷¹

V roce 2008 se obec zúčastnila soutěže „Vesnice roku 2008“. V krajském kole získala ocenění „Skokan roku“, spojený s finanční odměnou ve výši 100 000,- korun.¹⁷²

Obyvatel postupně opět přibývá. V roce 1992 zde bylo hlášeno 558 obyvatel, k 1. lednu 2001 už 656 obyvatel, což je dáno mimo jiné tím, že na území obce probíhá bouřlivá výstavba rodinných domků, nejvíce na území Brazílie a Mlýnice.¹⁷³

II. VÝVOJ A DĚJINY FONDU

Fond vznikl z činnosti Místního národního výboru Nová Ves u Chrastavy.

Písemnosti byly do Okresního archivu v Liberci převzaty dne 29.5.1980 pod přírůstkovým číslem 927 a dne 18.7.1985 pod přírůstkovým číslem 709 a uloženy do depozitáře v kostele sv. Antonína Paduánského v Liberci – Ruprechticích. Odtud byly po navrácení kostela katolické církvi v roce 1992 přesunuty do depozitáře Státního okresního archivu liberec v Machníně.

Fond MNV Nová Ves u Chrastavy má kartu NAD (Národní archivní dědictví) č.219.

Vnitřní skartace fondu byla provedena 24.6.1975 a 14.5.1980.

III. ARCHIVNÍ CHARAKTERISTIKA

Dochovaný archivní materiál vznikl z působení Místního národního výboru v Nové Vsi u Chrastavy v letech 1945 – 1980 (1976).

Spodní hranice je dána procesem, kdy po ukončení druhé světové války přešla správa obce do českých rukou. Horní hranice je určena sloučením obce Nová Ves s městem Chrastava v roce 1980. Spisy z let 1977 – 1980 se však nedochovaly (zejména zápisy z rady a plenárního zasedání MNV), s výjimkou několika stavebních povolení vydaných soukromým osobám.

Kvůli ochraně dochovaného materiálu byla většina knih uložena do kartonů.

Kronika obce z let 1945 – 1980 byla založena patrně někdy v 60. letech. Zachycuje velmi stručně dějiny obce do roku 1954 a velmi tendenčně poválečný vývoj do roku 1960. Obsahuje i několik velmi zdařilých ručně malovaných ilustrací. Zdá se však, že byla založena a napsána v poměrně krátkém období a potom už v ní nikdo nepokračoval, i když v zápisech pléna lze najít hned několik jmenovaných kronikářů. Většina z nich však svoji funkci po krátké době vzdala a v kronice pak už nikdo nepokračoval.

Zápisy ze zasedání pléna MNV a ze schůzí rady MNV jsou dochovány na volných listech.

Protože se nedochoval původní spisový plán, struktura fondu byla vytvořena uměle, na základě návrhu metodického pokynu Archivní správy Ministerstva vnitra pro zpracování fondů MNV z roku 1997 a je tedy následující:

I. Úřední knihy

1. Kroniky
2. Knihy správní
Zápisy ze zasedání pléna, rady, stálých komisí, aktivů
3. Knihy evidenční
Knihy evidence obecního majetku
Knihy evidence obyvatelstva, trestní rejstříky
Ostatní evidenční knihy

II. Spisový materiál

1. Registraturní pomůcky
2. Spisy
 1. Organizace a kontrola
 - 1.1. Změny hranic, slučování, rozlučování
 - 1.2. Volby do zastupitelských sborů, volby soudců z lidu, volební programy, písemnosti předsedy a funkcionářů NV
 - 1.3. Organizace a členění NV, výkazy o činnosti, komplexní rozborů, situační zprávy
 - 1.4. Organizace a činnost pléna, rady, komisí, občanských výborů a výborů žen, veřejné schůze
 - 1.5. Družební styky, soutěže

- 1.6. Závazky, slavnosti, vyznamenání, rezoluce
- 1.7. Pracovníci aparátu a zařízení NV
- 1.8. Stížnosti, revizní zprávy, kontrolní činnost

2. Plánování a finance

- 2.1. Dotazníky o plánovaném zlepšení poválečných poměrů
- 2.2. 5-leté a dlouhodobé plány, roční finanční plány
- 2.3. Přehled hospodaření NV a řízených organizací, přehledy vybraných ukazatelů
- 2.4. Inventář obecního majetku, obecní rozpočet, účetní výkazy a uzávěrky
- 2.5. Převod nemovitostí (koupě, prodej, směna), pronájem, hospod. Smlouvy
- 2.6. Správa obecního majetku, drobné provozovny a podniky MH
- 2.7. Válečné a jiné majetkové škody, konfiskace, převody majetku, národní správa, osídlení pohraničí
- 2.8. Místní daně a poplatky, finanční příspěvky, peněžní záležitosti

3. Zemědělství a výživa, lesní a vodní hospodářství

- 3.1. Evidence, převody a nájmy zemědělských a lesních pozemků a budov, pasportizace zemědělských závodů
- 3.2. Pozemkové úpravy, hospod.-technická úprava půdy, arondace, rekultivace, změny kultur
- 3.3. Pozemková reforma, vynětí ze zemědělského půdního fondu
- 3.4. Živelné pohromy, ochrana proti škůdcům, kácení stromů, veterinární opatření
- 3.5. Pracovní síly v zemědělství, přikázání půdy do užívání - mechanizace
- 3.6. Rostlinná a živočišná výroba, ovocnářství a včelařství
- 3.7. Socializace zemědělství, organizace a hospodaření JZD, přidružená výroba
- 3.8. Výkup zemědělských výrobků, povinné dávky
- 3.9. Potravinářský průmysl, mlýny, pekárny
- 3.10. Lesní hospodaření
- 3.11. Meliorace
- 3.12. Vodohospodářství, vodní zdroje, vodní toky
- 3.13. Ochrana životního prostředí

4. Místní hospodářství, doprava a obchod

- 4.1. Živnosti, komunální podniky, drobné provozovny, ostatní služby, hřbitov
- 4.2. Bytové hospodářství, nebytové prostory
- 4.3. Místní komunikace, doprava
- 4.4. Tržní řády, maloobchodní síť, cestovní ruch

5. Územní plánování a výstavba

- 5.1. Územně plán. Dokumentace, regulační plány
- 5.2. Komplexní bytová výstavba, akce Z
- 5.3. Elektrifikace, plynofikace
- 5.4. Místní rozhlas, telefon, pošta

6. Školství, kultura

- 6.1. Školy, učitelé, žáci
- 6.2. Sbor pro občanské záležitosti, obřadní síně, slavnosti, vzpomínkové akce
- 6.3. Kronikáři, vydávání publikací
- 6.4. Osvětová a kulturní činnost, knihovny, divadla, kina, lid. umělecká tvořivost
- 6.5. Sport, tělovýchova

- 6.6. Pomníky, památníky, ochrana architektonických památek
- 6.7. Ochrana kulturních památek, přírody a krajiny
- 6.8. Duchovní záležitosti, církevní stavby a slavnosti

7. Pracovní síly, zdravotnictví a sociální zabezpečení

- 7.1. Zajištění pracovních sil, nábor, brigády
- 7.2. Zdravotní poměry, zdrav. Střediska, hygienická služba
- 7.3. Sociální péče, ochrana mládeže

8. Vnitřní správa

- 8.1. Spolky, společenské organizace, Národní fronta
- 8.2. Protiletcecká ochrana, spolupráce s armádou, válečné hroby, exhumace
- 8.3. Evidence obyvatelstva, sčítání lidu, čestná občanství
- 8.4. Šetření národní spolehlivosti, šetření o odbojové činnosti a persekuci za okupace
- 8.5. Státní občanství
- 8.6. Matriční doklady, změny jména a příjmení
- 8.7. Archivní a spisová služba
- 8.8. Názvy ulic a veřejných prostranství
- 8.9. Ochrana veřejného pořádku, evidence přestupků
- 8.10. Bezpečnostní situace v obci, spolupráce s SNB
- 8.11. Veřejné sbírky
- 8.12. Civilní a požární ochrana

III. Účetní materiál

1. Hlavní knihy
2. Knihy příjmů
3. Knihy výdajů
4. Pokladní knihy

IV. Ostatní materiál

1. Mapy a plány
2. Pečetidla a razidla
3. Dokumentace
 - dokumentační přílohy ke kronice, fotoalba
 - pozdravy, blahopřání, pozvánky
 - letáky, plakáty, zpravodaje MNV

Fond tvoří 290 inventárních čísel, tj. 77 knih, 3 podací protokoly, 3 mapy a 22 kartonů.

Záznam o vnitřní skartaci:

Během zpracování fondu byl vyřazen duplicitní a multiciplitní materiál, prázdné formuláře, materiál skupiny S jako faktury, měsíční dílčí statistická hlášení, přijaté a vydané pokladní doklady, složenky a obálky. Celkem bylo vyskartováno 0,8 bm písemností z let 1945-1976. Dále bylo vyčleněno 0,49 bm písemností JZD Nová Ves, které tvoří samostatný fond. Fond po vnitřní skartaci tedy obsahuje 3,28 bm archivního materiálu.

IV. ROZBOR OBSAHU FONDU

Fond Místní národní výbor Nová Ves obsahuje základní písemnosti k dějinám obce od konce druhé světové války do sloučení s Chrastavou v roce 1980.

Přestože je k dispozici obecní kronika, lze se z ní dozvědět pouze krátce historii obce do druhé světové války a velice stručně o poválečném vývoji do počátku 60. let. Pak kronika končí.

Materiály MNV jsou dochovány nerovnoměrně. Týká se to zápisů ze zasedání pléna a rady MNV, které jsou dochovány od roku 1947 (inv. č. 2 - 58), ovšem ne v souvislé řadě. V letech 1948 – 1951 navíc velmi poklesla jejich úroveň, co se týče obsahu i formy. Obrat nastává teprve od počátku roku 1952, kdy se ustálila úprava zápisů. Od tohoto roku jsou v úplnosti dochovány obě řady (pléna i rady) až do roku 1976. Třebaže ke sloučení s Chrastavou došlo až v polovině roku 1980, zápisy z let 1977 – 1980 se nedochovaly.

Následuje materiál k volbám se seznamy voličů, kandidátů, výsledky hlasování, složené sliby jednotlivých poslanců (inv. č. 63 – 75).

Zápisy ze schůzí jednotlivých komisí MNV (finanční, pro ochranu veřejného pořádku, zemědělské, školní a kulturně osvětové, pro výstavbu, sociálně zdravotní a pro obchod a Výboru žen) jsou zpočátku neúplné, kompletnější řady lze najít až od 60. let.

Písemnosti inv. č. 75 - 102 rozkrývají organizaci a činnost MNV a jednotlivé pracovníky aparátu.

Údaje k majetku a hospodaření obce zachycují podklady inv. č. 107 a 108.

Zemědělská část obsahuje evidenci půdy, přiděly půdy v osídlení a živého a mrtvého inventáře, různé materiály k problematice zemědělství v souvislosti s převodem majetku Jednotnému zemědělskému družstvu a později Státnímu statku. Důležité informace obsahuje i zemědělská statistika (soupisy hospodářského zvířectva a ovocných stromů, přehledy o plochách kultur a osevu, o počtu trvalých pracovních sil v zemědělství, inv. č. 137 – 162.

O těžkostech doby vypovídají předpisy dodávek soukromým zemědělcům, evidence jejich narůstajících dluhů a četné spory, inv. č. 164 – 169.

Za všechny ostatní hovoří fond inv. č. 147, který je výmluvným svědectvím útisku, kterému musel čelit koncem 40. a počátkem 50. let statkář a jeho rodina, do té doby bezúhonní občané, ze kterých se rázem stali kulaci a jejich majetek byl předmětem veřejného rozhodování.

Důležitá je i vodohospodářská část, zachycující úpravy řeky Jeřice, odvodňování a úpravu toku v reakci na časté lokální povodně a rovněž soupisy soukromých studní, v současné době velmi aktuální téma (inv. č.173 -175, 176).

Stavební činnost v obci dokumentují projekty a stavební plány pod inv. č.189, 199 – 207, soukromou výstavbu rodinných domků, chat, garáží, rekonstrukce starých domů a bytů pak pod inv. č. 208 – 210.

Písemnosti týkající se odsunu německých obyvatel, seznamy lidí určených k odsunu, antifašistů, žádosti a vydaná osvědčení o státní a národní spolehlivosti, jakož i materiály o konfiskaci německého majetku nemovitého i movitého, národní správy a přidělů podniků, domů i zemědělské půdy jsou pod inv. č. 249 – 257.

Velmi zajímavý materiál nabízí inv. č. 253, který vypovídá příběh člověka, postiženého během války i po ní.

Nechybí ani podklady k evidenci obyvatel nově příchozích a stávajících, zejména z matričních podkladů, policejních přihlášek a odhlášek k trvalému pobytu, inv. č.245 – 247 a kádrových posudků (inv. č. 260).

Dochovaly se 3 plány obce. Na 1. kolorovaném jsou zobrazeny přiděly v osadě Nová Víška, vycházející z původní německé katastrální mapy. Další 2 plány nelze časově blíže určit, zobrazují urbanistický rozbor. Oba jsou důležité, protože uvádějí čísla popisná. Všechny 3 plány jsou uloženy v mapové skříni v depozitáři v Machníně.

Atmosféru doby pak ilustrují dochované projevy k slavnostním příležitostem a k některým konkrétním událostem místního rázu pak také pozvánky, letáky a plakáty (inv. č.286,287).

Materiály k dějinám obce po roce 1980 je možno hledat především ve fondech MěNV Chrastava.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

Archivní prameny

SOkA Liberec, Fond MěNV Chrastava, Integrace
SOkA Liberec, Fond ONV Liberec, toho času ve zpracování
SOkA Liberec, Fond obce Nová Ves u Chrastavy
SOkA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy

Vydané prameny

Soupis poddaných podle víry z roku 1651, Boleslavsko 1.2, edd. Pazderová, Alena. 2. vydání doplněné. Praha, 2005
Berní rula – svazek 8-9, kraj Boleslavský, edd. Chalupa Aleš – Čechura, Jaroslav- Ryantová Marie. Praha, 2001
Tereziánský katastr český. Svazek 3. Dominikál, edd. Burdová, Pavla – Culková, Dagmar, Čáňová, Eliška – Lišková, Marie a František Rajtoral, Praha 1970

Statistické lexikony

Retrospektivní lexikon II/1. Praha, 1978.
Statistický lexikon obcí ČSSR . Podle správního rozdělení k 1. lednu 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1961, Praha 1966
Statistický lexikon obcí ČSSR 1974. Podle správního rozdělení k 1. lednu 1974, sčítání lidu, domů a bytů 1. prosinci 1970. Praha, 1976
Statistický lexikon obcí ČSSR. Podle správního rozdělení k 1. lednu 1982 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 1. listopadu 1980. Praha, 1982
Statistický lexikon obcí České republiky. Podle správního rozdělení k 1.1.2005 a výsledků sčítání lidu, domů a bytů k 1. březnu 2001. Praha, 2005
Retrospektivní lexikon obcí Libereckého kraje 1850 – 2001. Liberec, 2003

Instrukce

Metodický pokyn ke zpracování fondů MNV (návrh). Archivní správa Ministerstva Vnitřní České republiky. Praha, 1997

Periodika

Novoveský průbojník Nová Ves, 1952
Hlas, Nová Ves, 1972-1974
Novoveský zpravodaj, Nová Ves, od 2006

Literatura

- Anděl**, Rudolf – **Karpaš**, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002
- Brych**, Vladimír – **Rendek**, Jan, Hrady a zámky Libereckého kraje, Liberec, 2002
- Čechura**, Jaroslav, Selské rebelie roku 1680. Praha, 2001
- Horáková**, Libuše, Vesnické konšelské knihy libereckého a frýdlantského panství. In: Archivní časopis, 1969
- Janák**, Jan – **Hledíková**, Zdeňka – **Dobeš**, Jan, Dějiny správy v českých zemích od počátků po současnost. Praha, 2005
- Jech**, Karel, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha, 2008
- Kaplan**, Karel, Československo v letech 1945-1948, 1. část. Praha, 1991
- Kouba**, Jaromír, Na pomoc začínajícím archivářům, Praha, 2006
- Kühn**, Karl, Topographie der historischen und kunsthistorischen Denkmale im Bezirke Reichenberg. Brün, 1934
- Patočka**, František, Čerti na Ještědu. Ústí nad Labem, 1978
- Poche**, Emanuel a kol., Umělecké památky Čech K/O, svazek druhý. Praha, 1978
- Ressel**, Fr., A., - **Hermann**, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Reichenberg, 1938
- Sovadina**, Miloslav, Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1848 do roku 1990. Česká Lípa, 1998
- Svoboda**, Milan, „Poslední svého rodu.“ Konec pozemské pouti Franze hraběte Clam-Gallase (1854-1930). In :Svět historie – historikův svět. Sborník profesoru Robertu Kvačkovi. Liberec, 2001
- Šmilauerová**, Eva, Správní vývoj a diplomatika písemností okresních národních výborů v letech 1946-1960. In: Sborník archivních prací. Praha, 1982, s.79
- Vydra**, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava, 1995
- Vydra**, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí řeky Jeřice. Nová Ves, 2004
- Žák**, Ladislav a kol., Jizerskohorské přehrady a katastrofa na Bílé Desné – Protržená přehrada. Liberec, 2006

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Držitelé statku Nová Ves

Příloha 2 – Starostové obce Nová Ves od roku 1850 do roku 1933

Příloha 3 – Přehled předsedů a tajemníků Místní správní komise a Místního národního výboru
Nová Ves u Chrastavy v letech 1945-1980

Příloha 4 – Vývoj počtu obyvatel a domů v letech 1850 – 2001

Příloha 5 – Retrospektivní přehled vybraných událostí z dějin obce Nová Ves

Příloha 1:

Držitelé statku Nová Ves

V letech	Držitel	Poznámka
?-?	Heinrich von Kyaw	-
?-1463	Nickel von Reder	-
1463-1498	Elisabeth von Reder	dcera předchozího
1498-1532	Heinze von Schwanitz	koupě od předchozí
1532-1551	Hans von Schwanitz	syn předchozího
1551-1582	Franz von Schwanitz	syn předchozího
1582-1585	Margarethe von Schwanitz	vdova po předchozím
1585-1589	Margarethe von Schwanitz	spolu se synem
1589-1595	Franz von Schwanitz	syn předchozí
1595-1612	Kateřina z Redernu	koupě od předchozího
1612-1618	Albín Šlik	dědictví po předchozí
1618-1620	Franz von Schwanitz	léno od Kryštofa z Redernu
1620-1621	Kryštof z Redernu	vráceno léno formálnímu vlastníku
1622-1643	Jakob Reinhard von Heistern	koupil od Albrechta z Valdštejna jako konfiskát
1643-1655	Johann von Heistern	bratr předchozího
1655-1663	Sybilla von Heistern	vdova po předchozím
1663-1677	sestry Mechtilde von Pachta a Sophie Katharina von Ridel	dcery předchozí
1677-1684	Mechtilde von Pachta	po smrti sestry
1684-1712	Johann Joachim von Pachta	syn předchozí
1712-1717	Jan Václav hrabě Gallas	koupě od předchozího
1717-1722	Karl Christian von Platz und Ehrental	výsluha za vzorné služby od předchozího
1722-1757	Filip Josef hrabě Gallas	vráceno po smrti předchozího

1759-1805	Kristián Filip hrabě Clam-Gallas	synovec předchozí
1805-1838	Kristián Kryštof hrabě Clam-Gallas	syn předchozího
1838-1891	Eduard hrabě Clam-Gallas	syn předchozího, po roce 1848 zrušeno patrimoniální uspořádání
1891-1925	František Clam-Gallas	syn předchozího, roku 1925 většina pozemků a zámek vyvlastněn v 1. pozemkové reformě
1926-1949	Josef Novák	jen část pozemků, věno manželky Marie, zakoupené jejím otcem v 1. pozemkové reformě

Anton Ressel, Wilhelm Hermann: Geschichte der Gemeinde Neundorf. Reichenberg 1933-1938

Příloha 2:

Starostové obce Nová Ves od roku 1850 do roku 1933

V letech	Starosta	Poznámka
1850-1859	Ferdinand Kratzer	muzikant, obchodník
1859-1867	Andreas Herzig	sedlák, 2 volební období
1867-1870	Karl Herzig	sedlák
1870-1874	Josef Rieger	sedlák
1874-1877	Karl Herzig	znovu starostou
1877-1880	Franz Jomrich	mlynář
1880-1888	Anton Dressler	tovární dělník, muzikant, člen finanční stráže, později provozoval krám, pekařství a hostinec, školní inspektor
1888-1894	Anton Herzig	2 volební období
1894-1908	Ambros Wagner	bývalý četník
1908-1919	Franz Dressler	v opakovaných volbách
1919-1923	Josef Appelt	prodejce kol, sociální demokrat
1923-1933	Franz Dressler	znovu v opakovaných volbách, nejdéle sloužící starosta Nové Vsi
únor-květen 1933	Josef Frenzel	provizorně
květen-červen 1933	Gustav Worm	po dobu jednoho a půl měsíce, pak se odstěhoval do Frýdlantu
květen 1933	Josef Knoblich	-

Anton Ressel, Wilhelm Hermann: Geschichte der Gemeinde Neundorf. Reichenberg 1933-1938

Příloha 3:

**Přehled předsedů a tajemníků Místní správní komise a Místního národního výboru
Nová Ves u Chrastavy v letech 1945-1980**

Období	Předseda	Poznámka
1945-1946	Josef Koprnický	Místní správní komise
1946-1946	Jaroslav Machatý	Místní správní komise
1946-1948	Josef Štěpánek	MNV, za KSČ
1948-1951	Josef Váňa	koncem roku 1951 postoupil na ONV
1952-1954	Jan Křivský	zemřel
1954-1964	František Mysliveček	po volbách do MNV 1954, roku 1964 postoupil jako poslanec na ONV
1964-1966	Jan Kouřil	
1966-1970	Alois Weinerek	odstoupil v souvislosti s politickými prověrkami po roce 1968
1970-1980	František Mysliveček	ve funkci až do integrace obce s Chrastavou

Období	Tajemník	Poznámka
1945-1946	Bohuslav Lamač	Místní správní komise
1946-1948	Antonín Havelka	MNV, za KSČ
1948-1951	František Zima	-
1951-1963	Bohumil Kubín	zemřel
1963-1964	Jan Kouřil	potom předsedou MNV
1964-1971	Alois Růžička	-
1971-1980?	Ladislav Vurm	po volbách do MNV v roce 1971, ve funkci do 1976, pak není písemný podklad

Příloha 4:

Vývoj počtu obyvatel a domů v letech 1850-2001

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	1790	?
1869	1953	255
1880	1871	281
1890	1794	286
1900	1809	309
1910	1794	302
1921	1588	309
1930	1545	322
1950	891	287
1961	859	184
1970	784	174
1980	738	171
2001	656	182

Retrospektivní lexikon 1850-1970, Statistický lexikon 1982, Statistický lexikon 2005

Příloha 5:

Retrospektivní přehled dějin obce Nová Ves u Chrastavy

- 1463 nejstarší písemný záznam o existenci vesnice Newdorf
- 1498 držitel statku Heinze von Schwanitz
- 1555 začala být vedena konšelská kniha tzv.Schöppenbuch, která se dochovala do současnosti
- 1581 nejstarší záznam o existenci osady Růžek
- 1586 úmrtí zemana Kryštofa von Hober z Růžku
- 1593 1. zmínka o Mlýnici
- 1595 Kateřina z Redernu koupila statek za 6 500 tolarů
- 1612 stavba pivovaru
- 1616-1617 zbudování kostela Nanebevzetí Panny Marie a zřízení školy
- 1622 držitelem statku Jakob Reinhard von Heistern
- 1650 odchod asi 192 lidí v důsledku násilné rekatolizace
- 1680 nevolnické hnutí pod vedením kováře Stelziga z Horní Řasnice epidemie moru
- 1712 Jan Václav Clam-Gallas koupil Novou Ves od rytíře Johanna Joachima von Pachty
- 1775 povstání za zrušení nevolnictví
- 1781 postavena nová škola
- 1813 francouzské a polské pluky v okolí obce
- 1832 postavena 1. textilní továrna firmy Hanusch
- 1850 Ferdinand Kratzer zvolen 1. starostou zvoleným v obecních volbách
- 1854 založena osada Amerika
- 1854-1857 vybudována okresní silnice z Chrastavy do Mníšku

- 1855 Nová Ves obcí okresu Chrastava
- 1869 Nová Ves obcí okresu Liberec
- 1875 založena osada Brazílie
- 1876 postavena současná škola
- 1889 zřízena pošta
- 1894 založena část obce Nov é Město
- 1897 stoletá voda
- 1906 na Mlýnici dobudována přehrada
- 1921 česká menšinová škola
- 1925 vyvlastnění velkostatku hraběti Františku Clam-Gallasovi v rámci 1.pozemkové Reformy
- 1926 odhalen pomník 78 obětí 1.světové války
- 1927 zřízen nový hřbitov
- 1938 Nová Ves přímou součástí Velkoněmecké říše
Franz Ressel a Wilhelm Hermann vydali monografii o Nové Vsi
- 1945- odsun německých obyvatel a příchod Čechů (dosud největší výměna obyvatel)
1946 Místní správní komise
- 1946 ustaven MNV z výsledků voleb
- 1948 zrušena pošta
- 1949 založeno JZD
- 1956 rozpuštěno JZD, vznikl státní statek
- 1958 povodeň na Jeřici
- 1970 přemístěn památník
- 1976 rekonstrukce a přístavba základní školy
- 1980 při požáru zcela zničen zdejší zámek
Nová Ves připojena ke střediskové obci Chrastava v rámci integrace
- 1987 změna správní hranice, k území Nové Vsi přiřčleněny 2 ha

- 1992 dezintegrace, zřízen samostatný obecní úřad
- 2004 PhDr. František Vydra vydal publikaci „Nová Ves... procházka dějinami v údolí Jeřice“
schválen obecní znak
- 2006 začal vycházet Novoveský zpravodaj
slavnost ke 100. výročí postavení přehrady Mlýnice
- 2008 v soutěži „Vesnice roku 2008“ ocenění „Skokan roku“

INVENTÁRNÍ SEZNAM

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
<u>MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR NOVÁ VES U CHRASTAVY</u>			
<i>I. Úřední knihy</i>			
<i>a. Knihy pamětní</i>			
1	Kronika obce kožená vazba, 29,5 x 22 cm, 27 popsaných listů + 9 vložených, ručně ilustrovaná	1945–1947	kn 1
<i>b. Knihy správní</i>			
2	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1947	kn 2
3	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1948	kn 3
4	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1949–1950	kn 4
5	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1951	kn 5
6	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1952	kn 6
7	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1953	kn 7
8	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1954	kn 8
9	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v karton	1955	kn 9

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
10	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1956	kn 10
11	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1957	kn 11
12	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu,	1958	kn 12
13	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1959	kn 13
14	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1960	kn 14
15	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1961	kn 15
16	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1962	kn 16
17	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1963	kn 17
18	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1964	kn 18
19	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1965	kn 19
20	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1966	kn 20
21	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1967	kn 21
22	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1968	kn 22
23	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1969	kn 23

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
24	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1970	kn 24
25	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1971	kn 25
26	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1972	kn 26
27	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1973	kn 27
28	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1974	kn 28
29	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1975	kn 29
30	Zápisy z plenárních zasedání MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1976	kn 30
31	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1947–1948	kn 31
32	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1949–1950	kn 32
33	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1951	kn 33
34	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1952	kn 34
35	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1953	kn 35
36	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1954	kn 36
37	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1955	kn 37

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
38	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1956	kn 38
39	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1957	kn 39
40	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1958	kn 40
41	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1959	kn 41
42	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1960	kn 42
43	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1961	kn 43
44	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1962	kn 44
45	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1963	kn 45
46	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1964	kn 46
47	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1965	kn 47
48	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1966	kn 48
49	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1967	kn 49
50	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1968	kn 50
51	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1969	kn 51

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
52	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1970	kn 52
53	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1971	kn 53
54	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1972	kn 54
55	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1973	kn 55
56	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1974	kn 56
57	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1975	kn 57
58	Zápisy ze schůzí rady MNV, volné listy, uloženo v kartonu	1976	kn 58

Knihy evidenční

59	Inventář majetku obce	1947–1957	kn 59
----	-----------------------	-----------	-------

II. Spisový materiál

a. Registraturní pomůcky

60	Podací protokol	1948	kn 60
61	Podací protokol	1957–1965	kn 61

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
62	Podací protokol	1966–1973	kn 62
<i>b. Spisy</i>			
1. Organizace a kontrola			
63	Jmenování místní správní komise	1945	kt 1
64	Volby do MNV	1946	kt 1
65	Změny v obsazení MNV	1948	kt 1
66	Volby do MNV	1954	kt 1
67	Volby do MNV	1957	kt 1
68	Volby do ONV	1958	kt 1
69	Volby do MNV	1960	kt 2
70	Doplňovací volby do MNV	1962	kt 2
71	Volby do MNV, Národního shromáždění a soudců z lidu	1964	kt 2
72	Doplňovací volby do MNV	1966	kt 2
73	Volby do MNV, ONV a KNV - příprava	1968	kt 2
74	Doplňovací volby do MNV a soudců z lidu	1970	kt 2
75	Volby do MNV a zastupitelských sborů	1971	kt 2
76	Jednací řády MNV	1973	kt 2
77	Rozbory politicko-hospodářské situace v obci	1953	kt 2

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
78	Zprávy o činnosti rady MNV	1971–1974	kt 2
79	Zprávy pro besedy s voliči a pro KSČ	1953–1972	kt 2
80	Plány práce	1951–1975	kt 3
81	Akční programové plány	1954–1960	kt 3
82	Veřejné schůze a hovory s občany	1948–1959	kt 3
83	Komise zemědělská - zápisy, činnost	1948–1967	kt 3
84	Komise kulturní a školská - zápisy, činnost	1948–1974	kt 3
85	Komise pro ochranu veřejného pořádku - zápisy, činnost	1948–1974	kt 4
86	Výbor žen při MNV - zápisy, činnost	1951–1963	kt 4
87	Komise pro obchod, zdravotnictví a sociální zabezpečení - zápisy, činnost	1954–1973	kt 4
88	Komise finanční -zápisy, činnost	1957–1974	kt 5
89	Komise pro výstavbu	1960–1974	kt 5
90	Činnost ostatních komisí - sběrové, lesní, péče o pracující, péče o mládež	1948–1954	kt 5
91	Soutěže mezi MNV Nová Ves, Mníšek, Fojtka, Oldřichov		1953–1959
92	Soutěže MNV v obci	1953–1973	kt 6
93	Socialistické závazky	1953–1970	kt 6

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
94	Oslavy, slavnostní schůze (VŘSR, Vítězný únor)	1946–1956	kt 6
95	Tryzny za J. V. Stalina, K. Gottwalda a A. Zápotockého	1953–1957	kt 6
96	Přijaté rezoluce	1949–1970	kt 6
97	Přehled předsedů a tajemníků MNV v letech 1945-1969	1970	kt 6
98	Protokol o předání a převzetí funkce předsedy MNV	1970	kt 6
99	Jmenování a odvolávání poslanců a členů MNV, přidělení pracovních obvodů poslancům a členům pléna		1952–1973
100	Výkazy o složení zaměstnanců MNV a počtu poslanců	1949–1970	kt 6
101	Platy a odměny zaměstnanců aparátu a funkcionářů MNV		1972–1980
102	Kontrola činnosti MNV a hodnocení nadřízenými orgány	1960–1971	kt 6
2. Plánování a finance			
103	Plánované zlepšení poválečných poměrů - oběžníky do konce roku 1945	1945	kt 6
104	Komplexní rozbor hospodaření	1958–1960	kt 6
105	Přehledy vybraných ukazatelů	1955–1966	kt 6
106	Inventarizace majetku obce (i soupis rodin. domků, studní, lávek aj.; inventární kniha ČSPO)		1954–1980
107	Rozpočty a účetní závěrky obce	1945–1950	kt 6
107	Rozpočty obce	1952–1974	kt 6
107	Rozpočty národní školy	1947–1949	kt 7

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
107	Rozpočty dobrovolnického hasičského sboru	1947–1949	kt 7
107	Schodek v rozpočtu a přihláška k oddlužení	1946–1949	kt 7
107	Výkaz výsledků hospodaření MNV a rozpis návrhu státního rozpočtu		1952–1953
108	Výkazy o investiční výstavbě (kulturní dům, ubyt. středisko)		1968–1980
109	Odhady nemovitostí (budov a zařízení)	1951–1970	kt 7
110	Převody nemovitostí (koupě, prodej, směna) - dle čp. vzestupně	1955–1964	kt 7
111	Nájemní smlouvy nebytových prostor	1953–1971	kt 7
112	Zařazení obce do IV. cenové skupiny pro udělování práva osobního užívání pozemků pro stavbu rekreačních chat a zahrádek		1966
113	Rozdělení pozemkové parcely číslo 1579/6	1967	kt 7
114	Cementárna	1969–1974	kt 7
115	Konfiskace rodinných domků - seznamy	1945–1955	kt 7
116	Soupisové archy konfiskovaných rodinných domků	1946	kt 7
117	Seznamy volných rodinných domků a přiděly	1948–1949	kt 7
118	Přihlášky o přiděly rodinných domků	1946–1949	kt 7
119	Žádosti o přiděly, prodeje a pronájmy rodinných domků	1949	kt 7
120	Výměry zkonfiskovaných živností, přejímání národními správci, souhrnná likvidační správa průmyslových podniků	1945–1950	kt 7

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
121	Národní správa - žádosti o přiděly movitých věcí, různé	1945–1950	kt 7
121	Národní správa - soupisy, konfiskace a zapůjčování hudebních nástrojů	1945–1948	kt 7
122	Národní správa - žádosti o vyjmutí	1945	kt 8
123	Přehledy čísel zkonfiskovaných parcel	1946	kt 8
124	Seznamy národních správců půdy a přednostních uchazečů		1945–1946
125	Vyúčtování s odcházejícími národními správci - seřazeno abecedně		1946–1953
126	Přihlášky o příděl živého a mrtvého inventáře a půdy v osídlení - řazeno abecedně	1945–1947	kt 8
127	Přihlášky o příděl živého a mrtvého inventáře - Mlýnice	1945–1947	kt 8
128	Návrhy přídělů a souhlas s navrženým přídělem	1947	kt 8
129	Návrhy přídělů živého a mrtvého inventáře - Mlýnice	1947	kt 8
130	Knihování - seznam přídělů půdy	1948	kt 8
131	Knihování - seznam přídělů půdy - Mlýnice	1948	kt 8
132	Daně - seznamy a výkazy	1949–1972	kt 8
133	Pravidla o vybírání obecních daní a dávek	1921–1947	kt 8
134	Zemědělská a živnostenská daň, pachtovné, poplatky	1945–1967	kt 8
135	Pojistky, korespondence s pojišťovnou	1946–1961	kt 8
136	Finanční příspěvek Zoologické zahradě v Liberci	1947	kt 8

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
	3. Zemědělství a výživa, lesní a vodní hospodářství		
137	Pozemnostní archy - obec, škola	1947	kt 9
138	Soupis pozemků s výměrou	[asi 50. léta 20. st.]	kt 9
139	Půda přidělená obci	1947	kt 9
140	Výpis z pozemkové knihy k.ú. Nová Ves a k.ú. Mlýnice	1955–1970	kt 9
141	Smlouvy o pronájmu obecních pozemků	1954	kt 9
142	Vyčlenění zemědělské půdy pro státní statek	1956–1969	kt 9
143	Výkazy pozemků, které zůstaly v soukromé držbě po předání do státního statku	1959–1961	kt 9
144	Agrotechnický rozbor HTUP	1952–1959	kt 9
145	Seznam půdních vzorků a výsledky rozborů	[asi do roku 1948]	kt 9
146	Jednotná evidence půdy	1956–1957	kt 9
147	Vyvlastnění velkostatku Novák čp.1	1946–1958	kt 9
148	Výkup církevní půdy	1949–1957	kt 9
149	Přihlášky o přiděl půdy dle zákona 142/47, o revizi 1. pozemkové reformy	1948	kt 9
150	Kácení stromů	1951–1966	kt 9
151	Sběr mandelinky bramborové, ničení plevelů	1950	kt 9
152	Veterinární opatření	1955	kt 9

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
153	Pracovní síly v zemědělství - výkazy	1967–1973	kt 9
154	Seznam zemědělců s nárokem na kmivo	1949	kt 9
155	Seznam zemědělců-přídělců v k.ú. Nová Ves a Mlýnice - 1955 hlášení pro pojišťovnu		kt 9
156	Žádosti o uvolnění ze zemědělství do průmyslu, případ zemědělce Minaříka - nástup trestu, ohrožení zemědělských prací	1955–1956	kt 9
157	Přehledy o plochách osevu a kultur, výkazy o plochách osevu	1954–1973	kt 9
158	Evidence hospodářských zvířat - výkazy	1949–1975	kt 9
159	Evidence ovocných stromů a keřů - výkazy	1964–1970	kt 9
160	Svaz včelařů Chrastava - korespondence	1952–1970	kt 9
161	Stanovení náhradních pozemků k soukromému hospodaření		1954
162	Převod správy některých zemědělských pozemků dle darovací nabídky státu	1960–1961	kt 9
163	Rozpisové sumáře a smlouvy o výrobě zemědělských výrobků	1951–1956	kt 10
164	Dodávky - předpisy úhrad, návrhy na snížení	1950–1963	kt 10
165	Vyúčtování s odcházejícími přídělci	1957–1958	kt 10
166	Úprava přídělu, vzdání se přídělu	1948–1961	kt 10
167	Přidělení zemědělských usedlostí ve prospěch obce	1957	kt 10
168	Předání a rozprodej živého a mrtvého inventáře a vyúčtování	1957–1958	kt 10

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
169	Předvolání k vyúčtování, sporné případy	1950–1960	kt 10
170	převod pozemků pro Státní lesy Ještěd	1950–1957	kt 10
171	Myslivecké sdružení Mlýnice - honitba	1945–1971	kt 10
172	Svaz rybářů Chrastava - převod majetku a smlouvy	1950–1962	kt 10
173	Výstavba meliorací	1974–1988	kt 10
174	Povodňová komise škodové zábrany	1950–1964	kt 10
175	Úprava Jeřice, odvodnění a úprava toku	1971	kt 10
176	Soupisy a stavba studní	1956–1978	kt 10
177	Zrušení vodního díla čp. 95 a 154 (vodní elektrárny)	1950	kt 10
178	Kanalizace	1975–1977	kt 10
179	Sběrna odpadových surovin - zřízení	1964	kt 10

4. Místní hospodářství, doprava a obchod

180	Jednota - pohostinství	1951–1960	kt 10
181	Jednota - prodejna a místní dohlížecí výbor	1949–1965	kt 10
182	Severočeské dřevařské závody - návrh na likvidaci	1961	kt 10
183	Úprava hřbitova	1961–1973	kt 10
184	Domy a byty ve správě MNV	1948–1966	kt 10
185	Byty - žádosti a přidělování	1945–1965	kt 10

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
186	Výkazy o bytovém hospodářství a o přírůstku a úbytku bytů		1965–1970
187	Dluhy na nájmu, výpověď z nájmu	1955–1966	kt 10
188	Spor farního úřadu s nájemnicí	1960–1961	kt 10
189	Rekonstrukce a výstavba mostů	1954–1973	kt 10
190	Silnice a polní cesty	1963–1980	kt 10
191	Pozemní stavby - spojovací komunikace Vítkov - Nová Ves - polní cesta Nová Ves - Dolní Vítkov - komunikační závada - oprava zábradlí	1972–1986	kt 10
192	Autobusová linka - zajištění dopravy, úprava jízdního řádu		1950–1964
5. Územní plánování a výstavba			
193	Demolice - vyřazení z katastru - seřazeno dle čísel popisných vzestupně	1948	kt 10
194	Demolice domů - žádosti a povolení - seřazeno dle čísel popisných vzestupně	1950–1963	kt 10
195	Truhlárna a tesárna Severostavu - typový dřevěný sklad a vrátnice		1951–1954
196	Výtahová šachta + rozpočet na oplocení skladu národního podniku Průmysl bytových textilií Vratislavice		1959–1963
197	Interiér Nová Ves - výstavba skladu nábytku - úpravy pro výrobu tvarovaných výlisků	1971–1977	kt 11
198	Rekonstrukce areálu Pozemních staveb a výstavba garáží	1972–1989	kt 11

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
199	Dětský útulek - zřízení	1948	kt 11
200	Jesle - zřízení a stavební úpravy	1953–1956	kt 11
201	Rolnická škola - úprava budovy čp.55	1951–1953	kt 11
202	Přístavba požární zbrojnice	1956	kt 11
203	Kulturní dům - rekonstrukce	1957–1972	kt 11
204	Plánovaná rekonstrukce samobsluhy	1960	kt 11
205	Zřízení sportovního hřiště, šatny a sociální zařízení na hřišti a plán na vybudování koupaliště	1953, 1974–1976	
206	Rekonstrukce základní školy s přístavbou čp. 180	1961–1977	kt 12
207	Novostavba bytového domu typu T 13 U - 6 bytů	1962–1964	kt 13
208	Přestavby a úpravy rodinných domků - plány u čp. 28, 54, 201 (býv. truhlárna) a 219		1950–1978
209	Výstavba garáží a kůlen	1960	kt 13
210	Vydaná stavební povolení na novostavby rodinných domků, garáží, rekreačních a zahradních chat		1973–1978
211	Rozhodnutí o přípustnosti obecních staveb	1974–1982	kt 10
212	Elektrická přípojka a trafostanice	1954–1963	kt 13
213	Spojovací vedení 20 kV Nová Ves - Albrechtice	1956–1962	kt 13
214	Stavba el. vedení Jeřmanice - Frýdlant, přes Novou Ves	1961–1962	kt 13
215	Stavba el. vedení 110 kV Mníšek - Hrádek, přes Novou Ves	1968	kt 13

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
216	Rekonstrukce veřejného osvětlení	1969	kt 13
217	Místní rozhlas	1951–1967	kt 13
218	Telefonizace obce	1949–1950	kt 13
6. Školství, kultura			
219	Mateřská škola	1950–1974	kt 14
220	Základní škola, družina	1952–1973	kt 14
221	Čestný odznak mateřství	1959–1960	kt 14
222	Výkazy o kulturně výchovné činnosti a o osvětě	1966–1970	kt 14
223	Místní lidová knihovna	1949–1958	kt 14
224	Kino - návrh na zbudování	1955	kt 14
225	Seznam památkových objektů (včetně kostela Nanebevzetí Panny Marie)		1949–1969
226	Církev československá - zřízení farního úřadu v Chrastavě		1949
7. Zdravotnictví a sociální zabezpečení			
227	Seznamy nepracujících a pracovní zapojení občanů	1951–1962	kt 14
228	Seznamy osob pro očkování - dle ročníků	1961–1970	kt 14
229	Zbavení svéprávnosti	1972–1973	kt 14
230	Úhrada nákladů za léčbu nemajetných občanů	1947–1950	kt 14

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
231	Důchody	1951–1965	kt 14
232	Sociální péče o mládež	1961–1963	kt 14
233	Soupisy Romů	1966–1973	kt 14

8. Vnitřní správa

234	Základní organizace Komunistické strany Československa - korespondence		1949–1976
235	Národní fronta	1948–1972	kt 14
236	Československý svaz mládeže	1945–1966	kt 14
237	Místní odbor Národní jednoty severočeské	1947	kt 14
238	Svaz československo-sovětského přátelství	1949–1954	kt 14
239	Dobrovolný požární sbor	1945–1965	kt 14
240	Sokol (fotbal, stolní tenis aj.)	1949–1971	kt 14
241	Divadelní spolek Hraničář	1946–1954	kt 14
242	Osvětová beseda	1953–1961	kt 14
243	Československý červený kříž	1955–1965	kt 14
244	Československý svaz žen	1967	kt 14
245	Seznamy osob dle ročníků narození nebo čísel popisných [50.–60.léta]		kt 14
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu A - D	1945–1949	kt 15
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu E - CH	1945–1949	kt 16

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu J - K	1945–1949	kt 17
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu L - O	1945–1949	kt 18
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu P - So	1945–1949	kt 19
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu Sp - T	1945–1949	kt 20
246	Přihlášky a odhlášky trvalého pobytu U - Z	1945–1949	kt 21
247	Domovní seznamy	[195–]	kt 21
248	Výnosy o zacházení s Němci a dosídlení pohraničí	1945–1950	kt 22
249	Seznam všech německých obyvatel Nové Vsi k 13.8.1945		1945
250	Prozatím vyjmutí z odsunu	1945–1946	kt 22
251	Odsun	1945–1948	kt 22
252	Trestní stíhání za činnost v době okupace	1946–1947	kt 22
253	Případ Maxmilián Plaschke	1946–1950	kt 22
254	Žádosti o vydání osvědčení o státní a národní spolehlivosti A-L		1947–1949
254	Žádosti o vydání osvědčení o státní a národní spolehlivosti M-Z		1947–1949
255	Vydaná osvědčení o státní a národní spolehlivosti A-Z	1947–1949	kt 22
256	Zprávy o pověsti, vysvědčení zachovalosti	1945–1947	kt 22
257	Šetření o odbojové činnosti a persekuci za okupace	1947–1952	kt 22
258	Státní občanství	1947–1948	kt 22

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
259	Dotazy úřadů na trvalý pobyt	1948–1961	kt 22
260	Kádrové posudky na občany	1952–1961	kt 22
261	Oznámení o narození, hlášení porodní asistentky	1946–1957	kt 22
262	Ohlášení sňatků, oznámení o rozluce	1945–1967	kt 22
263	Oznámení o úmrtí	1946–1956	kt 22
264	Žádosti o vydání občanských průkazů	1948	kt 22
265	Změna jména (z Alois na Josef Holínský)	1960	kt 22
266	Instrukce Okresního státního archivu	1955–1963	kt 22
267	Spolupráce se SNB (Sbor národní bezpečnosti) - roční výkazy o přestupcích	1950–1970	kt 22
268	Osadní milice - založení	1948	kt 22
269	Civilní obrana	1958	kt 22
270	Svazarm	1948–1958	kt 22

III. Účetní materiál

271	Hlavní kniha	1945	kn 63
272	Hlavní kniha	1946	kn 64
273	Hlavní kniha	1947	kn 65
274	Kniha příjmů	1961	kn 66

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedn.
275	Kniha příjmů	1962–1963	kn 67
276	Kniha příjmů	1964–1965	kn 68
277	Kniha výdajů	1958	kn 69
278	Kniha výdajů	1959	kn 70
279	Kniha výdajů	1960	kn 71
280	Kniha výdajů	1961	kn 72
281	Kniha výdajů	1962	kn 73
282	Kniha výdajů	1963	kn 74
283	Kniha výdajů	1964	kn 75
284	Kniha výdajů	1965	kn 76
285	Kniha výdajů	1966	kn 77

IV. Ostatní materiál

Mapy a plány

286	Přídělový plán pro osadu Nová Víška 58 x 45 cm, kolorováno	1947	mp 1
287	Orientační plán obce, uvedena čp. Obec Nová Ves 105 x 134 cm	1963	mp 2
288	Urbanistický rozbor obce Nová Ves 128 x 106 cm; uvedena čp.	[60.–70.léta ?]	mp 3

Inv. čís.	O b s a h	Časový rozsah	Evid. jedm.
<i>Dokumentace</i>			
289	Slavnostní projevy a referáty, děkovné dopisy vládě a prezidentovi	[1949–196–]	kt 22
290	Plakáty, letáky, pozvánky	[50.–60. léta]	kt 22

Rejstřík míst

Inventární čísla

A

Albrechtice 213

D

Dolní Vítkov 191

F

Fojtka 91

Frýdlant 214

H

Hrádek n. N. 215

CH

Chrastava 160, 172, 226

J

Jeřice 175

Jeřmanice 214

Ještěd 170

L

Liberec 136

M

Mlýnice 127, 129, 131, 140, 155, 171

Mníšek 91, 215

N

Nová Víska 286

O

Oldřichov 91

V

Vítkov 191

Rejstřík věcný

Inventární čísla

A	
archivní služba	266
B	
bezpečnost	268
byty, bytové hospodářství	184-187
C	
cementárna	114
církev československá	226
civilní obrana	269
Č	
Československý červený kříž	243
Československý svaz mládeže	236
Československý svaz žen	244
D	
daně	132-134
demolice	193, 194
dětský útulek	199
divadelní spolek Hraničář	241
dodávky	164
domovní seznamy	247
doprava	192
družina	220
důchody	231
E	
elektrifikace	212-215
evidence obyvatel	228, 233, 245-248, 250, 251, 256, 259, 260, 264
F	
farní úřad	188, 226
finanční záležitosti	88, 104, 105, 107, 108, 136
fotbal	240
G	
garáže	209, 210
geologie	145
H	
hasiči	107, 202, 239

	Inventární čísla
honitba	171
hospodaření	104, 107
hospodářsko-technická úprava půdy (HTUP)	144
hovory s občany	82
hřbitov	183
hřiště	205
I	
Interiér, n.p.	197
inventarizace	59, 106
inventář majetku	59
J	
jednací řády	76
Jednota	180, 181
jesle	200
K	
kácení stromů	150
kádrové posudky	260
kanalizace	178
katastrální záležitosti	109, 110, 112, 113, 130, 131, 137, 138, 140, 170
kino	224
knihovna	223
komise finanční	88
komise kulturní a školská	84
komise pro obchod, zdravotnictví a sociální zabezpečení	87
komise pro ochranu veřejného pořádku	85
komise pro výstavbu	89
komise zemědělská	83
konfiskace	115, 116, 120, 121, 123, 139
kontrola činnosti MNV	102
kostel Nanebevzetí Panny Marie	225
koupaliště	205
kronika	1
kulturní činnost	222
kulturní dům	108, 203
L	
lesnictví, lesní hospodářství	90, 170
letáky	290

Inventární čísla

M

mapy	286-288
mateřská škola	219
matriční doklady	261-263
meliorace	173
milice	268
místní hospodářství	114
místní rozhlas	217
místní správní komise	63
MNV - činnost	102
MNV - členové	65, 97-101
MNV - jednacích řády	76
MNV - komise	83-85, 87-90
MNV - majetek	59, 106, 137, 139, 141, 167
MNV - plány práce	80, 81
MNV - plenární zasedání	2-30
MNV - rada	31-58, 78
MNV - soutěže	91, 92
MNV - volby	64, 66, 67, 69-75
MNV - zaměstnanci	100, 101
mosty	189
movité věci	121
Myslivecké sdružení	171
mzdové záležitosti	101

N

nájem	111, 187
Národní fronta	235
Národní jednota severočeská	237
národní spolehlivost	252-255
národní správa	120-122, 124, 125
Němci	248-251
nemovitosti	109, 110

O

občanské průkazy	264
očkování	228
odboj	257
odpad	179
odsun Němců	250, 251

	Inventární čísla
ochrana památek	225
ochrana proti škůdcům	151
ochrana životního prostředí	179
osídlení pohraničí	248
osvěta	222, 242
Osvětová beseda	242
ovocnářství	159
P	
péče o mládež	90, 199, 219, 232, 236
persekuce za okupace	257
plakáty	290
plány	286-288
plány práce	80, 81
plochy kultur	157
plochy osevu	157
podací protokol	60-62
pohostinství	180
pojištění	135
poplatky	134
poválečné poměry	103
povodně	174
pozemková reforma	147-149
pozemky	112, 138, 140-143, 147, 148, 161, 162, 167, 170
Pozemní stavby	198
pozemnostní archy	137
pozvánky	290
požární sbor	239
požární zbrojnice	202
pracovní síly	227
pracovní síly v zemědělství	153, 155, 156
prodejna	181, 204
projevy	289
Průmysl bytových textilií Vratislavice	196
přestupky	267
příděly	117-119, 121, 126-131, 149, 155, 165, 166, 286
příhlášky o přiděl živého a mrtvého inventáře	126, 127
příhlášky půdy v osídlení	126
půda	146, 148

Inventární čísla

R

referáty	289
rezoluce	96
Rolnická škola	201
Romové	233
rostlinná výroba	154
rozbory hospodaření	104
rozbory situace v obci	77
rozpočty	107
rybářství	172

S

samoobsluha	204
Sbor národní bezpečnosti	267
Sbor požární ochrany	239
Severočeské dřevařské závody	182
Severostav	195
silnice	190, 191
slavnosti	94
slavnosti	289
sociální péče	230-232
Sokol	240
soudci z lidu	71, 74
spolky	107, 171, 235-241, 243, 244
sport	240
Státní lesy Ještěd	170
státní občanství	258
státní statek	142, 143
stavební záležitosti	191, 193, 195-211, 216
stavební záležitosti	108, 191
studny	176
Svaz československo-sovětského přátelství	238
Svaz rybářů	172
Svazarm	270
svéprávnost	229

Š

škola	107, 137, 201, 206, 220
-------	-------------------------

T

telefon	218
---------	-----

	Inventární čísla
trafostanice	212
truhlárna	208
tryzny	95
U	
účetní záležitosti	107, 271-285
urbanistický rozbor	288
V	
včelařství	160
Velká říjnová socialist. revoluce (VŘSR)	94
veřejné osvětlení	216
veřejné schůze	82
veterinární opatření	152
Vítězný únor	94
vodní elektrárny	177
vodohospodářství	174-178
volby	63, 64, 66-75, 79
výbor žen	86
vysvědčení zachovalosti	256
vyúčtování s odcházejícími přídělci	165
vyúčtování se zemědělci	168, 169
vyvlastnění	147
vyznamenání	221
Z	
základní organizace KSČ	234
zápisy z plenárních zasedání	2-30
zápisy ze schůzí rady	31-58
závazky	93
zdravotnictví	87
zemědělská statistika	157-159
zemědělství	153, 154, 156, 163
změna jména	265
zoologická zahrada	136
Ž	
živnosti	120, 134
živočišná výroba	158

Poznámky

-
- ¹ Retrospektivní lexikon II/1, Praha, 1978, s.362
- ² Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.15
- ³ Statistický lexikon obcí ČSSR 1974. Podle správního rozdělení k 1. lednu 1974, sčítání lidu, domů a bytů k 1. prosinci 1970, Praha, 1976, s.273
- ⁴ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.18
- ⁵ Vydra, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava, 1995, 7-12
- ⁶ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s. 36-40
- ⁷ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.4-5
- ⁸ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.57
- ⁹ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.63
- ¹⁰ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.40
- ¹¹ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.41
- ¹² Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s. 5-7
- ¹³ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.15
- ¹⁴ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.5-6
- ¹⁵ Patočka, František, Čerti na Ještědu. Ústí nad Labem, 1978, s. 86-90
- ¹⁶ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.6
- ¹⁷ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.13-14
- ¹⁸ Hawelka, Walter, Bericht uber die Schoppenbucher des Bezirkes Friedland.Mitteilungen des Vereins fur Heimatkunde des Jeschken-Isergaues, XXVIII/1934, s.121
- ¹⁹ Horáková, Libuše, Vesnické konšelské knihy libereckého a frýdlantského panství. In: Archivní časopis, 1969, s.210-219
- ²⁰ SOkA Liberec, Fond Archiv obce Nová Ves, toho času nezpracován
- ²¹ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.43
- ²² Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.44-45
- ²³ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.46
- ²⁴ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s. 46-47
- ²⁵ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.51-52
- ²⁶ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.47
- ²⁷ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.52
- ²⁸ Soupis poddaných podle víry z roku 1651, Boleslavsko 1.2, edd.Pazderová, Alena, 2. vydání doplněné. Praha, 2005, s.9
- ²⁹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.9
- ³⁰ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.52
- ³¹ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.55
- ³² Soupis poddaných podle víry z roku 1651, Boleslavsko 1.2, edd.Pazderová, Alena, 2. vydání doplněné. Praha, 2005, s.3-12
- ³³ Soupis poddaných podle víry z roku 1651, Boleslavsko 1.2, edd.Pazderová, Alena, 2. vydání doplněné. Praha, 2005, s.254-259
- ³⁴ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.9
- ³⁵ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.54-56
- ³⁶ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s. 10
- ³⁷ Berní rula – svazek 8-9 kraj Boleslavský, edd.Chalupa, Aleš – Čechura, Jaroslav – Ryantová, Marie, Praha, 2001, s.8

-
- ³⁸ Berní rula – svazek 8-9, kraj Boleslavský, edd.Chalupa, Aleš – Čechura, Jaroslav – Ryantová, Marie, Praha, 2001, s.179-180
- ³⁹ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.57
- ⁴⁰ Čechura, Jaroslav, Selské rebelie roku 1680. Praha, 2001
- ⁴¹ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.57-64
- ⁴² Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.57
- ⁴³ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.60-61
- ⁴⁴ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.10
- ⁴⁵ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.64
- ⁴⁶ Tereziánský katastr český
- ⁴⁷ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.64
- ⁴⁸ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.67
- ⁴⁹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.17-18
- ⁵⁰ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s. 68-71
- ⁵¹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.21
- ⁵² Kouba, Jaromír, Na pomoc začínajícím archivářům, Praha, 2006, s.2
- ⁵³ SOkA Liberec,Fond Archiv obce Nová Ves,toho času nezpracován
- ⁵⁴ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.267-268
- ⁵⁵ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s. 44
- ⁵⁶ Vydra, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava ,1995, s.39
- ⁵⁷ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.81
- ⁵⁸ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.91-92
- ⁵⁹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.14-15
- ⁶⁰ Vydra, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava ,1995, s.41
- ⁶¹ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.239
- ⁶² Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s. 34
- ⁶³ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.16
- ⁶⁴ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.83
- ⁶⁵ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.84
- ⁶⁶ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.23-25
- ⁶⁷ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.154-155
- ⁶⁸ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.33-34
- ⁶⁹ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.286-293
- ⁷⁰ Žák, Ladislav a kol.,Jizerskohorské přehrady a katastrofa na Bílé Desné – Protržená přehrada. Liberec, 2006, s. 9
- ⁷¹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.18-19
- ⁷² Žák, Ladislav a kol.,Jizerskohorské přehrady a katastrofa na Bílé Desné – Protržená přehrada. Liberec, 2006, s.11-15
- ⁷³ Žák, Ladislav a kol.,Jizerskohorské přehrady a katastrofa na Bílé Desné – Protržená přehrada. Liberec, 2006, s. 32-41
- ⁷⁴ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.21
- ⁷⁵ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.34
- ⁷⁶ Retrospektivní lexikon ČSSR 1850 – 1970 – díl I, svazek I.Praha 1978, s. 478-479
- ⁷⁷ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.25
- ⁷⁸ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.112-113
- ⁷⁹ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.266

-
- ⁸⁰ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.114
- ⁸¹ Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, 256-266
- ⁸² Ressel, Fr.,A., - Hermann, Wilh., Geschichte der Gemeinde Neundorf. Liberec, 1938, s.139-141
- ⁸³ Anděl, Rudolf – Karpat, Milan a kol., Frýdlantsko. Minulost a současnost kraje na úpatí Jizerských hor. Liberec, 2002, s.115-116
- ⁸⁴ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.34
- ⁸⁵ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.26
- ⁸⁶ Svoboda, Milan, „Poslední svého rodu.“ Konec pozemské pouti Franze hraběte Clam-Gallase (1834-1930). In: Svět historie – historikův svět. Sborník profesoru Robertu Kvačkovi. Liberec, 2001
- ⁸⁷ Vydra, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava, 1995, s. 74-77
- ⁸⁸ Vydra, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava, 1995, s. 77
- ⁸⁹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.1, inv.č.1
- ⁹⁰ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.22, inv. č.251
- ⁹¹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.22, inv.č. 250
- ⁹² SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.22, inv. č.253
- ⁹³ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.22, inv. č.248
- ⁹⁴ Vydra, František, Chrastava, kapitoly z historie města a jeho okolí. Chrastava, 1995, s.77
- ⁹⁵ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.36
- ⁹⁶ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.37-39
- ⁹⁷ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.1, inv.č.63
- ⁹⁸ Janák, Jan – Hladíková, Zdeňka – Dobeš, Jan, Dějiny správy v českých zemích od počátků po současnost. Praha, 2005, s. 443-444
- ⁹⁹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.1, inv. č.64
- ¹⁰⁰ Kaplan, Karel, Československo v letech 1945- 1948 1.část. Praha 1991, s.61-63
- ¹⁰¹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.9, inv. č. 147
- ¹⁰² ¹⁰² SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.9, inv. č. 148
- ¹⁰³ Kaplan, Karel, Československo v letech 1945-1948, 1. část, Praha 1991. s.65
- ¹⁰⁴ ¹⁰⁴ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.7, inv. č.120
- ¹⁰⁵ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.41
- ¹⁰⁶ Kaplan, Karel, Československo v letech 1948-1953, 2. část. Praha 1991, s. 110
- ¹⁰⁷ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn3, inv. č. 3
- ¹⁰⁸ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 6, inv.č. 6
- ¹⁰⁹ ¹⁰⁹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.7, inv. č. 7
- ¹¹⁰ Šmilauerová, Eva, Správní vývoj a diplomatika písemností okresních národních výborů v letech 1946-1960, In: Sborník archivních prací. Praha, 1982, s.79
- ¹¹¹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.1, inv.č.1954
- ¹¹² ¹¹² SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.10, inv.č. 10
- ¹¹³ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č. 277
- ¹¹⁴ Jech, Karel, Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy. Praha, 2008
- ¹¹⁵ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt. 10, inv. č. 163-169
- ¹¹⁶ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt. 10, inv. č. 169
- ¹¹⁷ SOKA Liberec, knihovna
- ¹¹⁸ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 38, inv. č. 38
- ¹¹⁹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.41
- ¹²⁰ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.11, inv.č. 11, kt.1, inv.č.67
- ¹²¹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 18, inv.č.18
- ¹²² Janák, Jan – Hladíková, Zdeňka – Dobeš, Jan, Dějiny správy v českých zemích od počátků po současnost. Praha, 2005, s.451
- ¹²³ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt. 2, inv.č.69
- ¹²⁴ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 14, inv. č.14
- ¹²⁵ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.2, inv. č. 70
- ¹²⁶ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.2, inv. č. 71
- ¹²⁷ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 19, inv. č.19
- ¹²⁸ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.2, inv. č. 72
- ¹²⁹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 48, inv. č.48
- ¹³⁰ Sovadina, Miloslav, Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1948 do roku 1990, Česká Lípa, 1998, s.147

-
- ¹³¹ Janák, Jan – Hladíková, Zdeňka – Dobeš, Jan, Dějiny správy v českých zemích od počátků po současnost. Praha, 2005, s. 452
- ¹³² Sovadina, Miloslav, Správní vývoj okresu Česká Lípa od roku 1948 do roku 1990, Česká Lípa, 1998, s.147
- ¹³³ ¹³³ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 22, inv.č. 22 a kn.50, inv.č. 50
- ¹³⁴ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 52, inv. č. 52
- ¹³⁵ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.23, inv. č.23
- ¹³⁶¹³⁶SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.23, inv. č.23
- ¹³⁷ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.24, inv. č. 24
- ¹³⁸ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt. 2, inv. č.75
- ¹³⁹ SOKA Liberec, knihovna
- ¹⁴⁰ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 56, inv. č. 56
- ¹⁴¹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 55, inv. č. 55
- ¹⁴² SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn. 30, inv. č. 30
- ¹⁴³ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.58, inv. č. 58
- ¹⁴⁴ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kn.51, inv. č. 51
- ¹⁴⁵ SOKA Liberec, Fond MěNV Chrastava, Sdružený inventář, s. 39
- ¹⁴⁶ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č. 220
- ¹⁴⁷ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14,, inv. č. 219
- ¹⁴⁸ Novočeský zpravodaj, červen, 2009, s. 25-27
- ¹⁴⁹ Brych, Vladimír – Rendek, Jan, Hrady a zámky libereckého kraje, Liberec, 2002, s. 87
- ¹⁵⁰ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.41
- ¹⁵¹ Kuhn, Karl, Topographie der historischen und kunsthistorischen Denkmale im Bezirke Reichenberg. Brno 1934, s.184-191
- ¹⁵² Poche, Emanuel a kol., Umělecké památky Čech K/O, svazek druhý. Praha, 1978
- ¹⁵³ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č.239
- ¹⁵⁴ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č.242
- ¹⁵⁵ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č. 241
- ¹⁵⁶ Novoveský zpravodaj, prosinec 2007, s.5
- ¹⁵⁷ Novoveský zpravodaj, únor 2008, s. 7-8
- ¹⁵⁸ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č.224
- ¹⁵⁹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt.14, inv. č.236
- ¹⁶⁰ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt. 11, inv. č. 203
- ¹⁶¹ SOKA Liberec, Fond MNV Nová Ves u Chrastavy, kt. 14, inv. č.223
- ¹⁶² SOKA Liberec, Fond ONV Liberec, toho času ve zpracování
- ¹⁶³ SOKA Liberec, Fond MěNV Chrastava kt. 1, inv. č.140
- ¹⁶⁴ SOKA Liberec, Fond MěNV Chrastava, Sdružený inventář, s.42
- ¹⁶⁵ SOKA Liberec, Fond MěNV Chrastava, Sdružený inventář s.39
- ¹⁶⁶ Brožková, Marie – Kolín, Petr – Pokorný, Jiří, Sdružený inventář MěNV Chrastava, Liberec 2007, s.39
- ¹⁶⁷ Brožková, Marie – Kolín, Petr – Pokorný, Jiří, Sdružený inventář MěNV Chrastava, Liberec 2007, s.43
- ¹⁶⁸ SOKA Liberec, Fond ONV Liberec, toho času ve zpracování
- ¹⁶⁹ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s.15
- ¹⁷⁰ Vydra, František, Nová Ves...procházka dějinami obce v údolí Jeřice. Nová Ves, 2004, s. 43
- ¹⁷¹ Novoveský zpravodaj, září 2006,s. 1-2
- ¹⁷² Novoveský zpravodaj, říjen 2008, s .3
- ¹⁷³ Statistický lexikon obcí České republiky 2005. Podle správního rozdělení k 1.1.2005 a výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 1. březnu 2001, Praha 2005 s. 646-647